

Översiktsplan för staden Linköping

Planeringsförutsättningar

December 2009

**Linköpings
kommun**

Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen

INNEHÅLL

1. Om översiktsplanering	3
2. Viktiga styrande dokument för planarbetet.....	6
3. Förordnanden, riksintressen och miljökvalitetsnormer.....	18
4. Linköpings tätort 2008.....	19
5. Stadens kulturmiljöintressen.....	45
6. Stadens grönstruktur och naturmiljöintressen.....	49
7. Trafik.....	58
8. Kommunens markinnehav.....	66
9. Jordbruksmark.....	67
10. Teknisk försörjning.....	68
11. Geotekniska förhållanden.....	92
12. Korta fakta om stadsdelarna.....	93

1. Om översiktsplanering

Vad är en översiktsplan?

Enligt plan- och bygglagen skall varje kommun ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta. För Linköpings kommun antogs en kommuntäckande översiktsplan av kommunfullmäktige 1998. (Planen kallas ÖP 98). Översiktsplanen kan fördjupas för mindre områden, t ex tätorter eller delar av tätorter, där den framtida bebyggelseutvecklingen, trafiksystem, med mera behöver studeras mer detaljerat. Denna plan är således en fördjupning av översiktsplanen för Linköpings stad (kallas i fortsättningen ÖP staden).

ÖP staden Linköping är ett mycket viktigt strategiskt planeringsinstrument för kommunen. Den behandlar Linköpings långsiktiga, fysiska utveckling, ger en vägledning och utgör ett samlat beslutsunderlag för hur marken och vattnet skall användas på lämpligaste sätt. Planen innehåller prioriteringar och avvägningar, men är även visionär och strategisk och ger möjlighet till att välja mellan olika handlingsalternativ beroende på hur den faktiska utvecklingen blir. Linköping är en av Sveriges tillväxtorter. Folkmängden ökar snabbt och efterfrågan på mark för nya bostäder, arbetsplatsområden, handel, serviceanläggningar med mera är stor. Den positiva utvecklingen kommer av allt att döma att fortsätta under många år framöver. Med den växande staden ökar även transportbehovet, både av människor och varor, och de ökande trafikmängderna på stadens gator skapar problem för miljön och för människors hälsa och säkerhet. Det är en viktig uppgift i ÖP staden att redovisa framtida transportsystem som är långsiktigt hållbara.

De människor som flyttar till Linköping vill flytta till en attraktiv och trygg stad med ett stort utbud av anläggningar och områden för kultur, nöjen, idrott och rekreation. Det är viktigt att säkerställa och förvalta stadens kultur- och naturvärden samt värdefulla parker och grönområden, och se till att staden har de kvalitéer och de anläggningar och aktiviteter som medborgarna och besökare efterfrågar. Dessa frågor behandlas i ÖP staden.

Planen upprättas i enlighet med de regler och rekommendationer som är angivna i Plan- och bygglagen, vilket innebär bland annat att planförslaget skall vara föremål för diskussion och remissbehandling först under ett *samrådsskede* och sedan under ett *utställningsskede*.

Planen antas av kommunfullmäktige men är inte bindande för kommunen. Om planeringsförutsättningarna förändras kan planen behöver ses över om några år. Även om planen inte är bindande ger den ett uttryck för kommunens vilja vad gäller den framtida mark- och vattenanvändningen och utvecklingen av Linköpings stad.

Planen ligger till grund för den efterföljande detaljplaneringen inom olika delar av staden, för trafikplanering, för bygglovprövning samt för annan tillståndsgivning och andra beslut som berör mark- och vattenanvändningen.

Relation till lagstiftning, samt till andra kommunala planer, program och sektorsunderlag

Kommunen ska alltså enligt *Plan- och bygglagen* ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen (för Linköping ÖP 98). Översiktsplanen kan fördjupas för delområden (i detta fall för Linköpings stad) eller för speciella sakområden (t ex vindkraft), och då ersätter de fördjupade översiktsplanerna de motsvarande delarna av den gällande kommuntäckande planen. Översiktsplanen och dess fördjupningar skall hållas aktuella och omarbetas i takt med att förutsättningarna ändras.

Miljökonsekvenserna av en översiktsplan ska redovisas i enlighet med bestämmelserna i *Miljöbalken* om miljöbedömningar. I *Miljöbalken* finns även grundläggande bestämmelser om hushållningen med landets mark- och vattenområden och även bestämmelser för vissa geografiskt utpekade områden. Dessa utpekade områden är med hänsyn till sina natur- och kulturvärden så kallade riksintressen. I Linköpings stad finns ett flertal riksintressen. I samband med översiktsplanering skall staten (genom länsstyrelsen) och kommunen komma överens om hushållningen av marken och vattnet, samt hur om hur riksintressena skall tillgodoses.

En fördjupning av översiktsplanen är ett mycket viktigt underlag för efterföljande beslut om *detaljplanläggning och upprättande av områdesbestämmelser* inom planområdet. Det hör till översiktsplanarbetet att ta fram en strategi för i vilken ordning olika föreslagna nybebyggelseområden skall detaljplanläggas och genomföras. En väl genomarbetad fördjupning kan innebära att det inte blir nödvändigt att upprätta program till detaljplaner, vilket leder till värdefulla tidsbesparingar. För vissa mindre nybebyggelseområden, där det inte föreligger konflikter om markanvändningen, kan ett så kallat enkelt planförfarande tillämpas, vilket förkortar tiden för detaljplaneprocessen.

I en fördjupning av översiktsplanen kan områden redovisas där *områdesbestämmelser* bör upprättas, t ex ett område som bör bevaras eller där befintlig bebyggelse behöver regleras. Områdesbestämmelser är ett planeringsinstrument som är juridiskt bindande på samma sätt som en detaljplan, men som inte ger byggrätter.

En översiktsplan behandlar många frågor inom olika sektorer av den kommunala verksamheten, och där mål och strategier för de olika sektorerna redovisas. Exempel på dessa sektorer är trafik, energi, miljö, näringsliv, idrott och kultur. Översiktsplanering har även en mycket stark anknytning till kommunens ekonomiska och sociala planering. En översiktsplan har inte för syfte att vara styrande för kommunens olika verksamheter, däremot utgör den ett sektorsövergripande beslutsunderlag som innehåller, strategier, prioriteringar och avvägningar som kan tillämpas även inom sektorsplaneringen. En bra samordning mellan kommunens översiktsplanering och olika sektors planering som fungerar i växelverkan innebär att kommunen kan utveckla tydliga långsiktiga strategier som genomsyrar alla kommunala verksamheter. Med sin långsiktighet och sin sektorsövergripande helhetssyn är en översiktsplan därmed ett mycket viktigt kommunalt planeringsdokument.

Tidigare översiktsplanering

Den första översiktsplanen för Linköpings stad, eller generalplanen som den hette då, upprättades 1923 av Gustaf Linden. När Gustaf Linden 1923 presenterade sin generalstadsplan för Linköpings stad såg han en omvandling av Linköpings stadsstruktur från det medeltida mönstret till en modern stad. Visionen innehöll ett bevarande av de äldre centrala delarna, en halvcentral del med storkvarter och en utanförliggande trädgårdsstad. Man kan säga att det var en sammanfattning på 1800-talets och det tidiga 1900-talets stadsplanevisioner. När man idag betraktar Linköpings utveckling kan man se att man i stadens centrala delar i huvudsak följt Gustav Lindens tankar. Trädgårdsstadstankarna kom dock att till stora delar ersättas med funktionalismens lamellhusområden. Vasastaden som hade börjat byggas kring sekelskiftet, med sin strikta kvartersstruktur integrerades i Gustav Lindens plan.

Linköpings stad var föremål för översiktlig planering under åren 1954-66, då en generalplan för Linköping upprättades av Eglers Stadsplanebyrå AB. Generalplanen har i hög grad legat till grund för Linköpings utbyggnad sedan 1960 talet. Bland annat har bostadsområdena i Skäggetorp, Ryd, Ekholmen och Lambohov byggts i enlighet med Eglers plan samt arbetsplatsområdena i Tornby, Kallerstad, Hackefors och Mjärdevi. I Valla redovisades ett stort markområde för en utbyggnad av universitetet (som på den tiden var en filial till Stockholms universitet med färre än 3000 elever). Även flera större gator i staden har byggts i enlighet med generalplanen, bland andra Brokindsleden och Haningeleden-Lambohovsleden (som i planen benämndes Smedstadsvägen-Djurgårdsvägen).

Efter 60-talets generalplan har ingen stadsövergripande plan antagits förrän den kommunövergripande översiktsplaneringen upprättades och antogs av kommunfullmäktige 1998. ÖP 98 innehöll en särskild markanvändningskarta för staden Linköping, som var mycket översiktlig. Anledningen till att det har dröjts med upprättande av en genomgripande översiktsplan för staden är att den snabba tillväxten under 1970-1990-talen innebar att planeringsresurserna måste koncentreras på att ta fram fördjupningar av översiktsplanen och detaljplaner för att bemöta den stora efterfrågan på byggbara områden för bostäder och arbetsplatser.

2. Viktiga styrande dokument för planarbetet

Nationella och regionala miljömål

I april 1999 antog riksdagen femton nationella miljökvalitetsmål. Målen beskriver de egenskaper som vår natur- och kulturmiljö måste ha för att samhällsutvecklingen ska vara miljömässigt hållbar. I november 2005 lades miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv" till de redan antagna 15. Sedan dess bedrivs Sveriges miljöarbete således utifrån 16 uppsatta miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Säker strålmiljö
6. Skyddande ozonskikt
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans, levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna

Miljökvalitetsmålen ska fungera som riktmärken för allt miljöarbete, oavsett var och av vem det bedrivs. Målen är också vägledande för tillämpningen av miljöbalken. Den nya strukturen med miljökvalitetsmål och delmål på vägen innebär ett nytt sätt att arbeta inom miljöpolitiken.

För att konkretisera miljöarbetet har riksdagen antagit flera delmål på vägen till miljömålen. Totalt finns idag 72 nationella delmål fördelade på de 16 miljökvalitetsmålen. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv. Några utgör en del av hela miljökvalitetsmålet, andra utgör ett steg på vägen. Nya delmål har utvecklats efter hand.

Eftersom förhållandena är olika i olika delar av landet fick länsstyrelserna i uppdrag att anpassa och precisera miljökvalitetsmålen till regionala förutsättningar. I Östergötlands fall

har regionala delmål utvecklats för 14 av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen ansvarar för 13 miljökvalitetsmål och de 62 delmål som hör till. Skogsvårdsstyrelsen ansvarar för *Levande skogar* och de 8 delmål som hör till.

Miljömålsarbetet i Östergötland fokuserar idag på fem miljöområden som är centrala för att vi ska nå de nationella miljökvalitetsmålen och en hållbar utveckling. Förändrat arbete och insatser behövs särskilt för byggd miljö, energiförsörjning, odlingslandskapet, transporter och övergödning. För att samla så många som möjligt och mobilisera den handlingskraft som behövs för att styra utvecklingen i rätt riktning har fem handlingsprogram formulerats, varav fyra är relevanta för öp-staden:

Handlingsprogram Energi har ambitionen att inspirera samhällets olika aktörer i arbetet för en omställning till ett hållbart energisystem i länet. Ett effektivt och miljöanpassat energisystem är en viktig förutsättning för en hållbar utveckling av Östergötland som en attraktiv tillväxtregion.

Programmet visar vägen genom att peka på möjligheterna att:

- genom integrering av energi- och bebyggelseplaneringen skapa en ram för ett effektivt och resurssnålt energisystem med hög andel av förnybar energi
- genom att ta ett systemgrepp på energifrågorna skapa optimala regionala förutsättningar för en miljö- och kostnadseffektiv produktion, användning och distribution av förnybar energi
- genom samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och forskning bygga ett kostnadseffektivt och långsiktigt hållbart energisystem för en konkurrenskraftig tillväxtregion
- genom ökad produktion av biobränsleeldad kraftvärme minska utsläppen av koldioxid och öka produktionen av miljövänlig el
- genom framtagande och spridning av kunskap öka efterfrågan på energieffektiva varor och tjänster.

Handlingsprogram Byggd miljö har ambitionen att inspirera samhällets olika aktörer i arbetet för en omställning till en hållbar bebyggd miljö i länet. En hållbar bebyggelseutveckling är en viktig förutsättning för en hållbar utveckling av Östergötland som en attraktiv tillväxtregion.

Programmet visar vägen genom att peka på möjligheterna att:

- genom integrering av bebyggelse-, energi- och transportplaneringen skapa en ram för en hållbar bebyggelseutveckling
- genom att i samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och forskning forma en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling för en konkurrenskraftig tillväxtregion med sunda bostäder, ren mark och rent vatten
- genom att stärka och utveckla kulturhistoriska byggnader och bebyggelsemiljöer säkra en god och attraktiv livsmiljö för länets invånare
- genom att stärka och utveckla tätortsnära natur och friluftsområden främja hälsa och välbefinnande hos tätorternas invånare
- genom framtagande och spridning av kunskap öka efterfrågan på miljö- och hälsoanpassat boende och fastigheter

Handlingsprogram Övergödning har ambitionen att inspirera samhällets olika aktörer i arbetet för en omställning till ett hållbart brukande av mark och vatten i länet. En väl

fungerande vattenförvaltning, ett effektivt och resurssnålt jordbruk tillsammans med en kretsloppsanpassad avloppsrening är en förutsättning för en hållbar utveckling av Östergötland som en attraktiv tillväxtregion.

Programmet visar vägen genom att peka på möjligheterna att

- genom samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och forskning skapa en långsiktigt hållbar vattenplanering/förvaltning för en konkurrenskraftig tillväxtregion
- genom utveckling och implementering av nya tekniker för avloppsrening öka andelen kretsloppsanpassade avloppssystem
- genom välgrundade åtgärder minska fosfor- och kväveläckage från jordbruksmark till nivåer som ger goda förutsättningar för balans i ekosystemen och ett uthålligt nyttjande av vatten som resurs
- genom framtagande och spridning av kunskap öka efterfrågan på miljöanpassade tekniker inom avloppsrening och jordbruk.

HandlingsprogramTransporter har ambitionen att inspirera samhällets olika aktörer i arbetet för en omställning till ett hållbart transportsystem i länet. Effektiva och miljöanpassade transporter är en viktig förutsättning för en hållbar utveckling av Östergötland som en attraktiv tillväxtregion.

Programmet visar vägen genom att peka på möjligheterna att

- genom integrering av transport- och bebyggelseplaneringen skapa en ram för ett effektivt och resurssnålt transportsystem
- genom samverkan mellan myndigheter, kommuner, näringsliv och forskning bygga ett långsiktigt hållbart transportsystem för en konkurrenskraftig tillväxtregion
- genom utbyggnad av ett attraktivt gång- och cykelvägnät samt ett lättillgängligt kollektivtrafiksysteem möjliggöra regionförstoring och öka andelen miljöanpassade resor
- genom välgrundade åtgärder bringa ner miljöpåverkan från vägtrafiken till nivåer som främjar välbefinnandet hos stadens invånare och ett uthålligt nyttjande av stad och land
- genom framtagande och spridning av kunskap öka efterfrågan på miljöanpassade resor och varutransporter.
-

Kommunens strategiska plan med övergripande mål

Kommunfullmäktige antog 2007-08-28 en ”Strategisk plan med övergripande mål” som berör högt prioriterade frågor/områden av betydelse för kommunens utveckling i ett flerårigt perspektiv. Detta dokument är en viktig grund för arbetet med ÖP staden. Följande övergripande mål och strategier är ett utdrag ur dokumentet och är av särskilt stor betydelse för ÖP staden:

Befolkning

Mål: Linköping ska vara en aktivt drivande part i en region med minst 500 000 invånare

Strategi: Kommunen måste skapa förutsättningar för en befolkningsökning som ger ett ökat födelsenetto och en inflyttning av människor som finner Linköping attraktiv att bo och leva i, samt sträva efter att vara en attraktiv stad för invandrare. Samarbetet inom 4:e storstadsregionen är av avgörande betydelse för att lyckas med detta.

Ekonomi

Mål: Kommunen och dess bolag ska ha en sådan ekonomisk stabilitet att den ger förutsättningar för en framtida expansion och utveckling av kommunen.

Strategi: Kommunen ska ha en god plan- och markberedskap för att snabbt och effektivt möta behov av utbyggnad av kommunen i form av bostäder, infrastruktur, rekreationsområden, skolor, lokaler mm.

Att växa upp och leva i Linköping

Strategi: Mötesplatser för olika åldrar, intressen och grupper är av stor betydelse för Linköpings attraktionskraft. Att vidareutveckla och skapa nya mötesplatser är därför en viktig uppgift för kommunens nämnder. Åtgärder för skötsel av mötesplatser och den fysiska miljön ska prioriteras.

Boende som upplevs attraktivt och svarar mot linköpingsbornas behov

Strategi: Kommunen ska skapa förutsättningar för att bostäder byggs och att trygga bostadsområden utvecklas med god miljö och plats för alla medborgare. Goda livsmiljöer innebär även att erbjuda boendelägen med fungerande service där man kan ha ett bra socialt liv och vardagsliv. Att vårda och utveckla befintliga bostadsområden är av stor betydelse.

I områden med ensidig utformning av bostäder är det viktigt att öka mångfalden i utbudet. Vidare är det angeläget att få till projekt kring billigare och energisnålare byggande och boende.

För vissa är boende i innerstaden attraktivt medan andra önskar boende på landet och ytterligare andra i tätbebyggelse med goda möjligheter till arbetspendling.

Linköpingsbor som upplever sig ha inflytande och känner trygghet

Strategi: Att känna sig trygg och säker på väg till skolan eller hem från vänner på kvällen eller från någon nöjeställning på natten är en rättighet för alla människor. Kommunen ska därför sprida kunskap om verkliga och mindre troliga faror samt göra den fysiska miljön tryggare.

Näringsliv och universitet

Mål: Näringsliv och universitet ska uppleva kommunen som en tillmötesgående och möjliggörande kraft för utveckling samt som attraktiv att verka i. Näringslivet ska uppleva att kommunen aktivt medverkar till att det finns tillgång till kompetent arbetskraft som upplever det attraktivt att bo och verka i kommunen. Alla ska uppleva att samarbetet mellan Linköping-Norrköping är bra och angeläget för att stärka utvecklingen inom regionen.

Strategi: Kommunen ska fortsätta att stimulera samarbetet mellan universitetet, näringslivet och kommunen.

Detaljplanlagd mark för näringslivets behov ska prioriteras.

Regional utveckling genom stärkt samarbete Linköping-Norrköping

Strategi: Ett ökat befolkningsunderlag krävs för att till fullo dra nytta av storstadsregionens tillväxtpotential. Genom att medvetet utnyttja styrkan i att regionens två centra kompletterar varandra blir regionen ett alltmer attraktivt alternativ för näringsliv och människor.

Goda kommunikationer till och från och inom regionen är en förutsättning för regionens tillväxt. Att integrera kollektivtrafiken för snabba förbindelser mellan bostad och arbete på annan ort är därför en strategisk uppgift.

Miljö

Mål: Alla ska uppleva att kommunen vidtar effektiva åtgärder som leder till en långsiktig hållbar utveckling.

Alla ska uppleva det fördelaktigt att välja säkra och miljövänliga trafikslag för person- och godstransporter i ett väl fungerande trafiksystem.

Alla ska uppleva att Linköping kännetecknas av ett levande och varierat landskap samt välskötta parker och grönområden.

Strategi: Det ska vara lätt att välja klimatvänliga alternativ i Linköping. Det kräver att tillgången på kollektivtrafik är god, att det finns bra och trygga cykel- och gångvägar samt att planering för biltrafiken görs i syfte att minska klimatpåverkan. Vidare genom att det finns ett välutbyggt fjärrvärme- och fjärrkylennät och lokalt producerat förnybart fordonsbränsle. Transportsystemet ska byggas så att negativ klimatpåverkan minskar.

Linköpings kommun skall bevara och utveckla den biologiska mångfalden i kommunen. Det görs genom att genomföra angivna åtgärder i kommunens naturvårdsprogram. En viktig del är informations- och tillgänglighetsinsatser i den tätortsnära naturen och de kommunalt förvaltade naturreservaten.

Infrastruktur

Strategi: För att utveckla goda kommunikationer inom regionen och till omvärlden krävs att Ostlänken och resecentrum genomförs. Arbetet med dessa projekt ska därför ges högsta prioritet. När Ostlänken förverkligas kan såväl pendeltågstrafiken som godstrafiken utvecklas. Även kommunikationerna till södra Östergötland och Småland är strategiskt viktiga. Tjustbanan/Stångådalsbanan bör därför utvecklas också för pendeltågstrafik.

Goda flygförbindelser till och från Linköping är nödvändiga för vår tillväxt.

Kollektivtrafiken ska utvecklas till att vara ett attraktivt alternativ till arbetsresor med egen bil samt upplevas som trygg och ändamålsenlig av alla medborgare. Utvecklingen av Link-Link är ett led i detta och ska påskyndas.

- Ringledssystemet ska vidareutvecklas för att avlasta innerstaden från genomfartstrafik. All planering av väg- och trafiksystem ska analyseras noggrant ur ett hållbarhetsperspektiv. Gång- och cykeltrafik skall ha fortsatt prioritet i trafikplaneringen.

Beslut om inriktningen i det fortsatta översiktsplanarbetet

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2005 om den fortsatta inriktningen i det fortsatta översiktsplanarbetet. I dokumentet som utgör underlag för beslutet anges ett antal mål för den framtida utvecklingen:

1. Linköping ska vara en kunskapsstad som kan möta näringslivets och samhällets behov av utveckling och forskning.

2. Innerstaden ska vara ett levande regionalt centrum för kultur, handel och service. En stor andel bostäder ska finnas i innerstaden.
3. Det ska finnas en bra närservice och bra centrumstruktur. Förorter och ytterområden ska ha fungerande lokala centra.
4. Förutsättningar ska skapas för ett integrerat och tryggt samhälle. Bl a ska variation avseende bebyggelse typer och upplåtelseformer inom resp stadsdel/ort eftersträvas.
5. Boendemiljöerna ska vara vackert belägna.
6. Tillgängligheten till viktiga målpunkter ska vara god för alla.
7. Kommuninvånarna ska ha god tillgång och tillgänglighet till parker, natur- och grönområden av god kvalitet.
8. Det relativa transportbehovet ska begränsas. Biltrafikens andel av transportarbetet ska minska till förmån för cykel- och kollektivtrafiken.
9. De tekniska försörjningssystemen ska vara miljövänliga och långsiktigt hållbara.
10. De kommunalekonomiska investeringsnivåerna och driftskostnaderna för t.ex. parker, gator och teknisk försörjning ska vara rimliga.

Utifrån de uppställda målen redovisas en övergripande strategi för den fortsatta översiktliga planeringen:

- Ge förutsättningar för regionförstoring och regioneffektivisering genom infrastruktursatsningar och utbyggnad i orter med särskilt goda förutsättningar för kollektivtrafik.
- Bygg ut enligt pärlbandsprincipen. Staden och orterna får tydliga avgränsningar. Cykelavstånd till centrum (stations/hållplatsläge) är en viktig utgångspunkt för avgränsningen.
- Utveckla staden Linköping. Fler boende och fler arbetsplatser i staden. En tätare och mera sammanhängande stad genom kompletteringar, omvandlingar och utbyggnad i centrala lägen. Värdefulla grönområden sparas och tillförs nya värden. Ge förutsättningar för stadsliv genom utvidgning och utveckling av stadskärnan. Respektera identiteten och de kulturhistoriska värdena. Moderna tillägg av hög kvalitet.
- Staden får en tydlig avgränsning. Cykelavstånd till centrum är en viktig utgångspunkt för avgränsningen.
- Utveckla vattennära lägen för rekreation och bebyggelse. När staden kompletteras och utvidgas ska behovet av strandpromenader utmed Stångån/Kinda kanal tillgodoses. I de centrala delarna av staden ges områdena vid Stångån/Kinda kanal stadsmässig karaktär.

Folkhälsopolitiskt program för Östergötland 2001

Östergötlands folkhälsopolitiska program för 2000-talets första decennium har formats genom ett samarbete mellan politiker, tjänstemän och experter inom landsting och kommuner i Östergötland. Även andra aktörer har medverkat med värdefulla kunskaper och synpunkter. Tanken med ett gemensamt och väl förankrat folkhälsopolitiskt program är att lyfta fram begreppet *hälsa* så att det blir klart och synligt ur flera perspektiv och kan få en central roll för vår gemensamma utveckling till ett hållbart samhälle.

Det yttersta målet med det folkhälsopolitiska programmet är att göra hälsofrämjandet till varje medborgares angelägenhet och stärka de stödjande livsmiljöerna

– sociala, fysiska, ekonomiska, kulturella och politiska. När vi lyckats skapa bred förståelse för den potential som finns i att alltid agera hälsofrämjande, då har vi kommit en bra bit på väg mot att förverkliga **vår vision: Östergötland – ett hälsolän**. Östergötlands folkhälsopolitiska program utgör den gemensamma och samlade strategin för detta.

I folkhälsoprogrammet finns ett antal gemensamma inriktningsmål för Östergötland:

Mål 1 – Goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar

Mål 2 – God hälsa och livskvalitet för vuxna

Mål 3 – God hälsa och livskvalitet när man åldras

För varje mål finns även angivna delmål.

I programmet finns exempel på hälsofrämjande livsmiljöer:

Boendemiljön är trygg, säker och sund både inom- och utomhus. I närområdet finns det utrymme för fritidens lek och rekreation och mötesplatser som är öppna för alla och ger tillfälle till sociala kontakter och vidgade nätverk. Det finns också närservice och kommunikationer som gör det möjligt för medborgarna att delta i samhälls- och kulturaktiviteter.

Förskolor och skolor är sunda, trygga och säkra och stimulerar lärande såväl inne som ute och en hälsosam livsstil. Fysiska aktiviteter och undervisning om hälsa har stort utrymme och atmosfären präglas av socialt samspel och jämställdhet. Barn och ungdomar förstår, hanterar och upplever sin tillvaro som meningsfull. Förskolor och skolor är öppna för fritids-, sociala och kulturella aktiviteter.

Arbetsplatser är sunda och säkra miljöer där skador är sällsynta. Arbetstagare på alla nivåer har en rimlig arbetsbelastning och perioder av hög belastning följs av återhämningsperioder. Alla känner sig delaktiga i arbetsplaneringen och har kontroll över sin egen arbetssituation – hur man förlägger arbetstiden, men också hur man genomför uppgiften. Det finns en överensstämmelse mellan ansvar och befogenheter. Det sociala klimatet är stödjande och det finns en beredskap att ge stöd och hjälp när så behövs.

Äldreomsorgen skapar förutsättningar för människor att åldras med livskvalité och god hälsa. Miljön erbjuder möjligheter att leva ett socialt aktivt och självständigt liv med tillgång till mötesplatser och kulturupplevelser för olika intresseinriktningar. Vidare finns det ett varierat utbud av stöd och hjälpinsatser att välja ur. Inom äldreboendet ingår sociala, kulturella och fysiska aktiviteter i det dagliga livet och god matkultur är en självklarhet.

Hälso- och sjukvården präglas av helhetssyn. Ett hälsoorienterat förhållningssätt hjälper den som är sjuk eller funktionshindrad att bibehålla och/eller stärka sitt fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Sjukdomsförebyggande arbete integreras i det dagliga arbetet. Vården är tekniskt god, utgår från patientens villkor och får patienten att känna trygghet. Anhöriga ses som en resurs och får vid behov stöd. Arbetsmiljön motsvarar modellen för den goda arbetsplatsen.

Kultur- och fritidsutbudet är av god kvalitet, stimulerande, allsidigt och tillgängligt för alla. Kulturen berör kropp, själ, intellekt och känsloliv och ses

som grund för delaktighet, gemenskap och glädje och anses som en friskfaktor för barn och vuxna i alla åldrar.

Linköpings kommuns folkhälsoprogram 2000

I kommunens folkhälsoprogram anges en övergripande vision för folkhälsoarbetet i Linköping och inriktningen på arbetet. Det anges ett antal prioriterade områden och en vision för respektive område och det beskrivs vilka förändringar som skall uppnås. Områdena som är relevanta för ÖP staden är följande:

Visionen för folkhälsoarbetet i Linköping:
God hälsa och livskvalitet för all kommuninvånare

Visionen för folkhälsoarbetet för barn och ungdomar:
Alla barn och ungdomar ska ges förutsättningar för god hälsa och livskvalitet

Visionen för folkhälsoarbetet för äldre:
De äldre ska ha möjlighet att upprätthålla god hälsa och livskvalitet långt upp i åren

Visionen för folkhälsoarbetet som berör trygghet och säkerhet:
Linköping ska upplevas som en hälsosam, säker och trygg kommun av alla

Linköpings kommuns handikappolitiska handlingsprogram 2009 -2012

Kommunens handikappolitiska handlingsprogram syftar till att ge personliga förutsättningar för ökad självständighet och bättre livskvalitet för människor med funktionsnedsättning. I handlingsprogrammet redovisas en rad olika åtgärder för att förbättra förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning inom en rad olika områden, bl den fysiska planeringen, bostadsbyggande och kommunikationer.

Den fysiska planeringen har stor betydelse för personer med funktionsnedsättning. Idag finns brister både i den inre och yttre miljön. Detta gäller både bostäder, offentliga byggnader, parker, gator och torg. Tillgänglighet och användbarhet måste finnas med i planeringen redan från början. Det finns en lag om att enkelt avhjälpna hinder i befintlig miljö ska tas bort (BFS 2003:19 HIN). Exempel på hinder i miljön kan vara mindre nivåskillnader, trappor som saknar ledstänger, svårlästa skyltar eller brister när det gäller kontrastmarkeringar. Enkelt avhjälpna hinder i publika lokaler och på allmänna platser ska vara undanröjda senast år 2010.

Enligt handlingsprogrammet är följande åtgärder prioriterade:

- Ange tillgänglighet och användbarhet i hela planeringsprocessen dvs. översiktsplan, detaljplaner, detaljprogram och exploateringsavtal.
- Ange tillgänglighetskrav vid all upphandling
- På allmänna platser och i publika lokaler som kommunen bedriver verksamhet i ska enkelt avhjälpna hinder vara åtgärdade senast år 2010.
- Kontinuerligt revidera tillgänglighetsguiden samt tillse att den är lättåtkomlig
- Tillhandahålla anpassat boende för personer med funktionsnedsättning.
- Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning

senast år 2010.

Handlingsplan för hållbar utveckling i Linköpings stadsdelar 2006

Enligt handlingsplanen innebär hållbar utveckling på stadsdelsnivå att inte bara Linköping som helhet utan också varje stadsdel har en hållbar utveckling. Detta gäller alla tre dimensionerna: ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling.

Övergripande mål på 4 sikt samt en vision på 8 års sikt redovisas i handlingsplanen:

Mål på 4 års sikt:

Valdeltagandet har ökat

Andelen ungdomar som är behöriga till nationella gymnasieprogram har ökat

Sysselsättningsgraden har ökat.

Medborgarnas fysiska och psykiska hälsa har förbättrats.

Antalet brott per invånare har minskat.

Vision på 8 års sikt

Linköping har en hållbar utveckling på stadsdelsnivå

Stadsdelarna har utvecklats från att vara bostadsområden till att vara just stadsdelar där människor finner goda bostäder, arbetstillfällen, en trygg och stimulerande uppväxtmiljö för barn och ungdomar, tillgång till privat, ideell och offentlig service, skapar och konsumerar ett blomstrande kulturutbud och har en meningsfull fritid.

Valdeltagandet ligger på samma nivå som i övriga kommunen.

Människor i alla åldrar känner sig behövda, känner delaktighet och tar ansvar för den lokala utvecklingen, var och en utifrån sina förutsättningar.

Alla vuxna är resurser (förebilder, trygghet) för barn och ungdomar i området.

Den fysiska och psykiska hälsan hos stadsdelarnas invånare skiljer sig inte från invånare i övriga kommunen.

Andelen elever som slutar grundskolan och har behörighet till de nationella programmen är densamma som i kommunen i övrigt.

Sysselsättningsgraden ligger på samma nivå som i övriga delar av kommunen.

Alla hushåll erbjuds en god bostadsstandard. Linköpingsborna uppfattar Skäggetorp, Ryd och Berga som attraktiva stadsdelar för barn, ungdomar och vuxna att besöka och att leva i.

I Skäggetorp, Ryd och Berga finns såväl offentlig som ideell och kommersiell verksamhet av god kvalitet och utifrån de boendes behov och prioriteringar.

De människor som bor och verkar i Skäggetorp, Ryd och Berga har ökat sin kunskap och sitt engagemang i miljöfrågor, hushållar med råvaror och material och har minskat sin energiförbrukning.

Mark och vatten planeras och sköts på ett ekologiskt hållbart sätt, som ger förutsättningar för bevarande och utveckling av ekologisk mångfald.

I handlingsplanen finns även tankar om olika samhällsfunktioner - hälsa, trygghet, fritid med mera. Vad gäller den fysiska miljön framgår det att den fysiska planeringen kan påverka det visuella intrycket av en stadsdel och öka dess attraktivitet, och i viss mån tona ner negativa attityder och fördomar. De möjligheter till upplevelser och aktivitet som den fysiska miljön erbjuder kan skapa aktiviteter och mötesplatser som leder till sociala kontakter och delaktighet. Därmed motverkas passivisering och destruktiva beteenden. Den fysiska miljön ska goda förutsättningar för rekreation, välbefinnande och hälsa samt för den biologiska mångfalden. Grönskan bidrar också till ett bra lokalklimat, begränsar spridningen av

luftföroreningar och partiklar och renar dagvatten. Den fysiska närmiljön ska inbjuda till utevistelse, med miljöer som både kan ge lugn och ro, skönhets- och naturupplevelser och miljöer som är fysiskt aktiverande. Den fysiska miljön ska också stimulera till möten mellan människor.

Kultur- och fritidsnämndens politiska mål

Kultur- och fritidsnämndens politiska mål som är relevanta för ÖP staden är följande:

Barnkultur och kulturskola

Mål:

Förutsättningar för utveckling och tillväxt

Ett attraktivt och högt kvalitativt kulturutbud för barn och unga ska vara tillgängligt både i innerstaden och ute i bostadsområdena

I kulturutbudet bör det finnas en mångfald för att tillgodose många olika gruppers behov

Ett friare Linköping

Barn och unga ska få skapa utifrån egna förutsättningar i en tillåtande och respektfull miljö, samt bemötas på ett seriöst sätt

Lust, glädje och nyfikenhet ska prägla kulturutbudet för barn

Ett tryggare Linköping

Ett attraktivt och högt kvalitativt kulturutbud för barn och unga ska vara tillgängligt både i innerstaden och ute i bostadsområdena

Kulturlokaler ska erbjudas där förutsättningar ges för att utveckla kreativitet och kulturellt skapande

Ungdomsverksamhet

Mål:

Förutsättningar för utveckling och tillväxt

Vara lyhörda för ungdomars önskemål och behov, genom kompetent personal i våra verksamheter som kan stödja och vägleda unga

Ett friare Linköping

Utveckla nya och redan befintliga mötesplatser i innerstaden, för ungas sociala relationer, aktiviteter och inflytande.

För att bättre tillgodose ungas hälsa och behov av fysisk aktivitet skall kommunen erbjuda ett bra komplement till det organiserade föreningslivet.

Ett tryggare Linköping

Skapa förutsättningar för trygga miljöer i våra verksamheter genom reglering av tider, sund drog- och alkoholpolicy samt ett högt säkerhetstänkande kring arrangemang

Ett företagsammare Linköping

Genom ett brett kvalitativt utbud av fritidsverksamheter stödja ungdomars möjlighet till entreprenörskap som utvecklar kreativitet inom det kulturella och konstnärliga skapandet.

Ett grönare Linköping

Ett varierat fritidsutbud ska finnas som attraherar unga, tillgängligt i innerstaden för åldern 16-20 år och ute i bostadsområdena för åldern 13-16år

Övriga mål för en god ekonomisk hushållning

Samarbete regionalt genom en gemensam ungwebb-sida samt samverkan kring större arrangemang för unga

Motions- och friluftsanläggningar

Mål:

Ett tryggare Linköping

Kultur- och fritidsnämndens uttalade mål är att alla personer som idrottar och motionerar på/i kommunens anläggningar ska kunna göra detta under trygga former.

Idrottsanläggningar och tempererade bad

Mål:

Ett friare Linköping

Nämndens uttalade mål är att öka tillgängligheten så att anläggningar och social gemenskap finns tillgänglig för alla.

Ett tryggare Linköping

Alla personer som idrottar och motionerar på/i kommunens anläggningar ska kunna göra detta under trygga former.

Ett företagsammare Linköping

Att med ett ökat intresse för och kring idrott skapa tillväxt genom fler arbetstillfällen i verksamheter och som "katalysator" i kommunens och regionens attraktivitet.

Ett grönare Linköping

Genom att alla större idrotts- och badanläggningar ges tillgång till god nåbarhet med kollektivtrafik med bra turtäthet och GC-vägar skapas förutsättningar för ett minskat bilberoende vid besök på anläggningarna.

Anm: påverkas av kollektivtrafikenämndens och tekniska nämndens agerande.

Kulturverksamhet

Mål:

Förutsättningar för utveckling och tillväxt

Ett kvalitativt kulturutbud av professionella utförare är en viktig förutsättning för att göra Linköping till en attraktiv stad för nyetablering av företag och inflyttning av nya invånare.

Ett friare Linköping

Kunskap ger frihet och genom kulturen, musiken, teatern, dansen, folkbildningen, litteraturen m m kan människor fördjupa kunskapen om samhället, individen och det egna jaget och därmed förstärka demokratin. Genom det breda utbudet skapas ett fritt val mellan olika konst och kulturyttringar.

Ett tryggare Linköping

Kulturens och fritidens arenor och mötesplatser skall ingå i planeringen av kollektiv-trafik och övriga trafiksäkerhetsmässiga överväganden.

Starka insatser inom kulturen och folkbildningen skall aktivt motverka fördomar mot andra grupper oavsett etnisk eller annan bakgrund.

Ett företagsammare Linköping

Kommunen skall stödja olika initiativ inom kulturområdet som kan leda till nya etableringar. Det privat finansierade kulturlivet skall göras synligt i ökad utsträckning .

Gamla Linköping, Vallaskogen och Valla fritidsområde**Mål:****Förutsättningar för utveckling och tillväxt**

Gamla Linköping skall vara ett av de viktigaste besöksmålen i Linköping för att bidra till stadens attraktionskraft för etableringar och inflyttning.

Ett friare Linköping

Gamla Linköpingskall vara en viktig spjutspets i det livslånga lärandet.

Ett företagsammare Linköping

Goda villkor för näringsidkare skall skapas i Gamla Linköping.

Ett grönare Linköping

Valla fritidsområde med Vallaskogen skall vårdas som viktigt grönområde för friluftsliv och rekreation.

3. Förordnanden, riksintressen och miljö kvalitetsnormer

I planeringen av Linköpings stad måste kommunen ta hänsyn till gällande **förordnanden** enligt Miljöbalken, Väglagen, lagen om kulturminnen m fl lagar. Exempel på förordnanden är naturreservat, strandskyddsområden, vattenskyddsområden och byggnadsminnen.

År 1999 övertog Miljöbalkens 3 och 4 kap naturresurslagens (NRL) regler om utpekande av **riksintressen**, dvs särskilda områden eller anläggningar som har ett stort värde eller stor betydelse i ett nationellt perspektiv. Centrala verk som Fiskeristyrelsen, Naturvårdsverket, Banverket, Svenska Kraftnät, Vattenfall, Telia, Riksantikvarieämbetet, Vägverket, Fortifikationsverket m fl har angett områden som man bedömer vara av riksintresse. Kommunen ska i sin planering visa på vilket sätt riksintressena kan tillgodoses. Ett riksintresse innebär inte ett förbud mot åtgärder i eller i närheten av området. Åtgärder som däremot påtagligt kan komma att skada ett riksintresse får inte komma till stånd.

Om ett riksintresse står i konflikt med ett annat allmänt intresse ska riksintresset ges företräde.

Inom planområdet finns riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, kommunikationsanläggningar (E4 och stambanan), flyget, energidistribution, fiske samt totalförsvaret. Dessa beskrivs i samrådshandlingen.

Miljö kvalitetsnormer enligt förordningen SFS 2001:527 fastställs utifrån vetenskapliga kunskaper om vad människan anses kunna utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse och/eller vad miljön kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. Myndigheter och kommuner måste se till att normerna uppfylls vid angiven tidpunkt. Detta ställer krav på den långsiktiga planeringen i kommunen vare sig det gäller myndighetstillsyn eller stadsplanering. Om det behövs för efterlevnaden ska åtgärdsprogram upprättas av regeringen, myndighet, kommun eller kommunalförbund som regeringen beslutar. Åtgärdsprogrammen kan omfatta alla typer av verksamheter som påverkar de förorenings- eller störningsnivåer som normen avser, alltså även icke tillståndspliktig verksamhet. Kommunen har skyldighet att mäta, beräkna och informera om föroreningshalter samt buller.

4. Linköpings tätort 2008

Linköpings tätort består idag av 26 stadsdelar. Störst är Innerstaden med nästan 10 500 invånare. För 20 år sedan var antalet stadsdelar 21. På den tiden var både Skäggetorp och Gottfridsberg större än Innerstaden som då hade ca 7 000 invånare. Ekholmen och Ryd hade nästan lika många invånare som Innerstaden. De stadsdelar som tillkommit under den senaste 20-års perioden är Tallboda, som tidigare var en tätort, Ullstämman, VästraValla, Mjärdevi och Garnisonen. Störst bland de nyttillkomna stadsdelarna är Tallboda som 2008 hade ca 2 800 invånare.

Linköpings tätort passerade 100 000 invånare under hösten 2008. Befolkningen i Linköpings tätort utgör ca 71 % av hela kommunens totala befolkning. För 20 år sedan var andelen 67 % och antalet invånare 81 255. Om Tallboda inte hade införlivats som stadsdel 1996 hade Linköpings tätort svarat för ca 69 % av kommunens totala befolkning. Befolkningen i Linköpings tätort har växt med ca 20 150 personer under senaste 20-års perioden och hela kommunen med nästan 22 700 personer.

I Linköpings tätort bodde 2008 ca 90 % av kommunens 17 150 utrikes födda. Antalet utrikes födda har stadigt ökat och svarat för huvuddelen av befolkningstillväxten under många år. Under 2008 ökade antalet utrikes födda med 1 180 personer vilket får anses som en mycket hög siffra. Detta motsvarade ca 79 % av hela befolkningstillväxten.

Tabell 1 Folkmängdsutveckling i Linköpings tätort 1989-2008

	Levande födda	Döda	Födelse- överskott	Flyttnings- netto	Folkökning	Folkmängd
2009						*)102 200
2008	1 213	974	239	879	1 118	100 413
2007	1 179	995	184	1 227	1 411	99 319
2006	1 181	985	196	371	567	97 885
2005	1 138	976	162	253	415	97 321
2004	1 117	1 016	101	355	456	96 916
2003	1 126	925	201	735	936	96 458
2002	1 066	943	123	724	847	95 513
2001	987	937	50	545	595	94 698
2000	956	887	69	531	600	94 104
1999	911	929	-18	534	516	93 514
1998	978	933	45	-172	-127	92 990
1997	990	928	62	308	370	93 111
1996	1 071	928	143	309	452	**) 92 736
1995	1 074	849	225	614	839	89 739
1994	1 121	841	280	1 351	1 631	88 899
1993	1 158	906	252	1 437	1 745	87 269
1992	1 178	877	301	1 347	1 682	85 525
1991	1 188	868	320	979	1 309	83 873
1990	1 152	795	357	979	1 336	82 564
1989	1 058	779	279	674	953	81 225

*) Preliminära siffror 30/9 2009

**) 1996 blev Tallboda en stadsdel i Linköpings tätort

Stadens befolkningstillväxt har till övervägande del genererats av positiva flyttningsnetton. Under 20-årsperioden 1989-2008 uppvisade staden positiva flyttningsnetton 19 gånger. När Garnisonen lades ner flyttade många officerare med familjer från Linköping till andra regementen. Detta innebar att kommunen och Linköpings tätort fick en folkminskning 1998. Mest omfattande var befolkningstillväxten under perioden 1990-1994. Orsaken till detta var främst folkbokföringslagen för studenter som infördes 1991 och som innebar att studenter skulle folkbokföra sig på studieorten. Samtidigt som folkbokföringslagen infördes expanderade antalet studenter som en följd av extra satsningar på nya högskoleplatser i spåren av den kraftiga lågkonjunktur vi då hade. En icke obetydlig del av befolkningstillväxten under perioden var av rent administrativ karaktär dvs. studenter som redan bodde i kommunen började folkbokföra sig här. Parallellt med införandet av folkbokföringslagen och omfattande satsningar på högskoleutbildningar hade vi en växande flyktinginvandring från det forna Jugoslavien. Flyktinginvandringen från Jugoslavien kulminerade omkring 1994. Under perioden 1990-1994 hade vi babyboom i landet och detta bidrog positivt till Linköpings befolkningstillväxt.

För 2009 ser det i början av oktober ut som om Linköpings tätort kan komma att nå en rekordnotering för befolkningstillväxten främst som ett resultat av att rekordmånga utländska studenter valt att studera i Linköpings kommun ht 2009.

För att få en rättvisande bild av den underliggande befolkningstillväxten för Linköpings tätort bör man exkludera Tallboda som 1996 blev en stadsdel. Tallbodas bidrag har ökat på folkmängden med ca 2 800 personer i Linköpings tätort.

Befolkningsutvecklingen för Linköpings tätorts stadsdelar 1988 - 2008

Under perioden har befolkningen i Linköpings tätort växt med 20 150 personer. Detta motsvarar 89 % av kommunens hela befolkningstillväxt på 22 700 personer. De stadsdelar som växt mest är Östra Valla och Innerstaden. I dessa områden har nybyggnationen varit som mest omfattande. Sju stadsdelar har minskat sin befolkning och mest har Ekholmen och Ekkällan gått tillbaka. Detta är en utveckling som de flesta stadsdelar och tätorter drabbas av om ingen nybyggnation sker. Utglesningseffekter uppstår som en följd av att barnen flyttar och föräldrarna bor kvar. Utglesningseffekten ökar också när andelen äldre blir fler och ena parten dör så att antalet ensam pensionärer ökar.

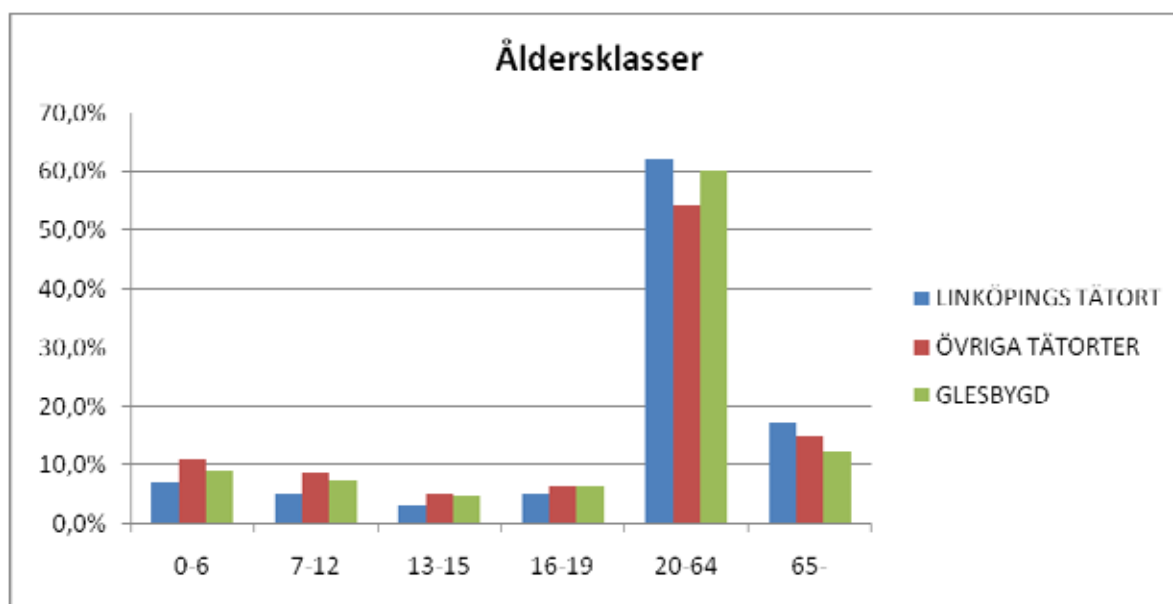
Tabell 2 Befolkningsutvecklingen i Linköpings tätorts stadsdelar 1988-2008

STADSDEL	1988	1991	1996	2001	2006	2007	2008	1988-2008
ÖSTRA VALLA	1 204	2 317	4 360	4 612	5 117	5 148	5 139	3 935
INNERSTADEN	7 016	7 484	8 508	9 421	10 312	10 431	10 448	3 432
LAMBOHOV	5 497	5 534	6 875	6 843	7 383	7 696	7 665	2 168
RYD	6 557	7 386	7 957	7 821	7 856	8 039	8 143	1 586
ULLSTÄMMA	0	588	1 402	1 478	1 363	1 366	1 343	1 343
GARNISONEN	0	0	0	0	620	926	1070	1 070
TALLBODA	1 730	1 984	2 591	2 723	2 632	2 601	2 797	1 067
HJULSBRO	4 294	4 369	4 306	4 813	4 874	4 852	4 916	622
GOTTFRIDSBERG	7 138	7 114	7 490	7 608	7 680	7 720	7 717	579
TANNEFORS	3 904	4 126	4 457	4 462	4 471	4 463	4 440	536
BERGA	5 460	5 267	5 222	5 325	5 534	5 721	5 959	499
HEJDEGÅRDEN	1 650	1 675	1 857	2 048	2 017	1 989	2 008	358
VÄSTRA VALLA	1	0	0	22	8	6	333	332
VIMANSHÄLL	3 257	3 244	3 234	3 358	3 436	3 434	3 487	230
VASASTADEN	4 061	4 349	4 624	4 843	5 355	4 266	4 265	204
SKÄGGETORP	8 246	8 180	7 904	8 344	8 280	8 495	8 448	202
TORNBY	23	20	22	96	97	92	96	73
RAMSHÄLL	1 452	1 406	1 424	1 421	1 419	1 493	1 504	52
MJÄRDEVI	0	0	0	3	4	2	9	9
JÄGARVALLEN	381	386	372	402	390	388	380	-1
KALLERSTAD	73	82	71	53	58	54	50	-23
HACKEFORS	1 656	1 596	1 566	1 488	1 605	1 624	1 629	-27
VIDINGSJÖ	4 407	4 742	4 486	4 418	4 254	4 266	4 265	-142
JOHANNELUND	5 351	5 535	5 422	4 952	4 977	4 960	5 053	-298
EKHOLMEN	6 647	6 669	6 577	6 464	6 429	6 340	6 332	-315
EKKÄLLAN	1 992	1 804	2 009	1 680	1 714	1 625	1 646	-346
LINKÖPINGS Tätort	80 266	85 857	92 736	94 698	97 885	99 319	100 413	20 147
LINKÖPINGS Kom.	119 167	124 352	131 898	134 039	138 580	140 367	141 863	22 696
LNKP tätorts andel	67,4%	69,0%	70,3%	70,6%	70,6%	70,7%	70,8%	88,7%

Linköpings tätorts andel av kommunens totala folkmängd har ökat svagt senaste 10-årsperioden. Detta beror på att vissa stadsdelar minskar sin folkmängd på grund av utglesning i befolkningen och att övriga områden i kommunen också växer. Av befolkningsökningen senaste 20-årsperioden har Linköpings tätort dock svarat för 88,7 %.

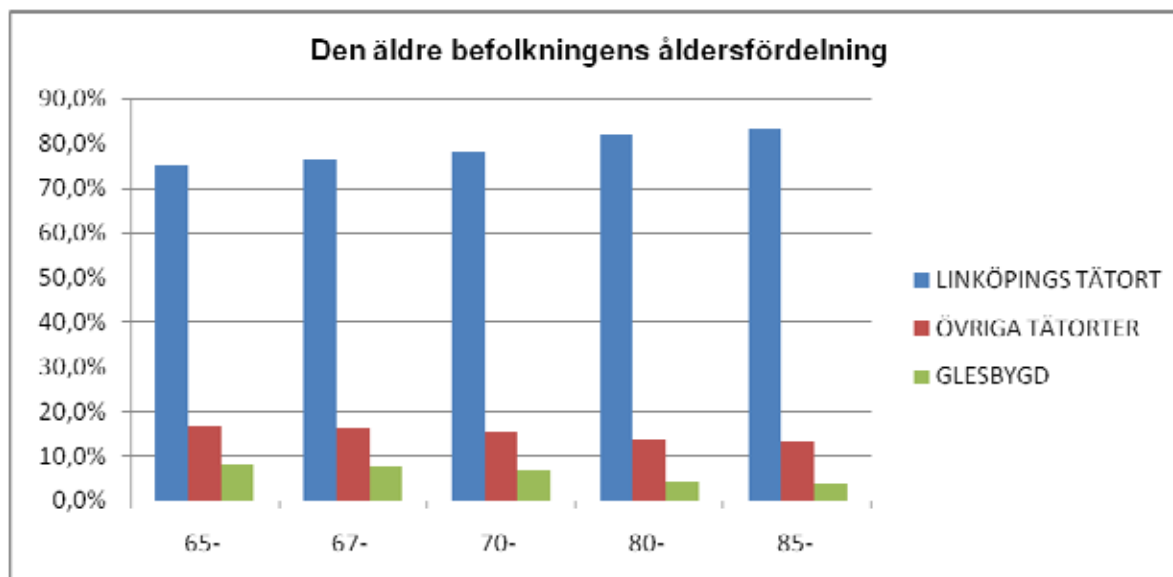
Enmanshushåll har blivit den vanligaste hushållsformen i vårt land och senast tillgängliga uppgift anger att nivån i landet var 47 %. I en studentstad som Linköping kan det inte uteslutas att nivån kan var något högre än 47 %.

Diagram 1. Relativ åldersfördelning för Linköpings tätort, övriga tätorter och landsbygd 2008

Det som kännetecknar Linköpings tätort är att befolkningen är underrepresenterad i de lägre åldrarna i jämförelse med övriga kommunen. Högst andel barn och ungdomar har kommunen i övriga tätorter. Den vuxna delen av befolkningen är överrepresenterad i Linköpings tätort och särskilt gäller detta för gruppen 65 år och äldre.

Diagram 2. Relativ åldersfördelning för de äldsta i Linköpings tätort, övriga tätorter och landsbygd 2008

Ju högre ålder desto högre andel är bosatta i Linköpings tätort. Det omvända förhållandet gäller för övriga tätorter och landsbygd. När 40-talisterna blir äldre och kommer att utgöra en allt större del av befolkningen kommer vi att få utglesning i vissa delar av bostadsbeståndet genom att antalet ensamboende äldre kommer att öka kraftigt från 2020 och framåt.

Tabell 3 Åldersfördelningen för Linköpings tätort och för stadsdelarna 2008

Ålder, år							
Stadsdelar	0-6	7-12	13-15	16-19	20-64	65-	Totalt
Innerstaden	3,0%	1,4%	1,5%	3,5%	68,5%	22,0%	10 448
Skäggetorp	9,7%	7,5%	4,3%	6,0%	56,8%	15,7%	8 448
Ryd	6,2%	4,1%	2,4%	6,4%	72,5%	8,5%	8 143
Gottfridsberg	4,5%	3,5%	2,4%	4,2%	66,3%	19,1%	7 717
Lambohov	11,8%	9,1%	4,6%	6,9%	60,8%	6,7%	7 665
Ekholmen	6,4%	5,8%	3,6%	5,4%	51,3%	27,5%	6 332
Berga	8,6%	6,3%	4,0%	5,8%	54,7%	20,5%	5 959
Vasastaden	3,3%	0,8%	1,0%	3,7%	74,3%	16,8%	5 536
Östra Valla	7,4%	4,6%	2,9%	4,2%	70,3%	10,6%	5 139
Johannelund	5,4%	3,2%	2,3%	4,3%	59,4%	25,4%	5 053
Hjulsbro	9,3%	8,1%	5,2%	6,4%	49,4%	21,5%	4 916
Tannefors	4,8%	3,6%	1,8%	4,0%	68,9%	16,9%	4 440
Vidingsjö	8,0%	7,4%	4,5%	6,4%	52,4%	21,2%	4 265
Vimanshäll	7,7%	7,8%	4,5%	5,6%	56,5%	17,9%	3 487
Tallboda	10,8%	9,2%	5,2%	6,7%	56,0%	12,1%	2 797
Hejdegården	5,5%	2,6%	2,4%	4,4%	69,8%	15,2%	2 008
Ekkällan	6,8%	3,5%	2,6%	4,5%	61,7%	21,0%	1 646
Hackefors	12,3%	8,7%	5,2%	4,6%	51,5%	17,7%	1 629
Ramshäll	6,1%	3,7%	2,8%	6,1%	61,1%	20,3%	1 504
Ullstämman	10,7%	7,6%	5,4%	9,4%	57,5%	9,4%	1 343
Garnisonen	9,7%	2,8%	2,4%	6,2%	64,3%	14,6%	1 070
Jägarvallen	9,5%	10,3%	5,0%	4,5%	57,9%	12,9%	380
Västra Valla	0,0%	0,0%	0,0%	14,4%	85,6%	0,0%	333
Tornby	5,2%	1,0%	3,1%	2,1%	74,0%	14,6%	96
Kallerstad	8,0%	2,0%	4,0%	12,0%	58,0%	16,0%	50
Mjärdevi	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	9
Linköpings tätort	7,0%	5,1%	3,2%	5,3%	62,1%	17,2%	100 413

Det som kännetecknar de stadsdelar som har den högsta andelen personer som är 65 år och äldre är att befolkningen minskat den senaste 20-årsperioden. Det är alltså ingen tillfällighet att Johannelund och Ekholmen minskat sin befolkning. Den enda chansen att motverka den utglesning som drabbar områden som åldras är nybyggnation. Ett bra exempel på detta är Innerstaden som har en hög andel äldre men där nybyggnationen varit omfattande och befolkningen har ökat.

Innerstaden och Vasastaden

I dessa båda stadsdelar dominerar flerbostadshus, andelen är 97 % resp. 99 %. Båda stadsdelarna har uppvisat både uppgång – nedgång- och uppgång i befolkningshänseende om man ser långt bakåt i tiden. Orsaken till förändringarna var dock inte identiska. Stadsdelen Innerstaden har genomgått väldigt stora förändringar under senaste 60-årsperioden. 1940 uppgick Innerstadens befolkning till drygt 15 000 personer (beräknat med nuvarande indelning). Bostadsbeståndet har genomgått omfattande sanering av (rivning, reparation, ombyggnation) bostäder som bl.a gjordes om till kontor och affärslokaler och befolkningen minskade kraftigt. 1983 nåddes en bottennivå för befolkningen på ca 6 500 personer.

Stadskärnan höll på att dö ut helt och politiskt bestämde man sig för att ändra situationen och verka för förtätning av boendet igen.

Vid tre tillfällen har Innerstaden utvidgats med områden som tidigare varit egna stadsdelar eller områden som tillhört andra stadsdelar.

- 1976 lades stadsdelen Hunneberg till Innerstaden.
- 1986 lades området Tinnis och Folkungavallen till Innerstaden.
- 2000 överfördes kvarteren Eskimån, Eldaren, Eremiten och Emigranten från stadsdelen Ekkällan till Innerstaden.

Innerstaden och Vasastaden tillhör kategorin äldre stadsdelar där nybyggnation av flerbostadshus skett under senare år. Det som kännetecknar dessa stadsdelar är att andelen barn och ungdomar i alla åldersklasser varit mycket låg. Det föds få barn och andelen äldre är hög och detta ger ett negativt bidrag till befolkningsutvecklingen genom att de som dör blir fler än de som föds. Innerstaden har haft negativa födelsenetton 28 år av 29 under perioden 1980-2008. Vasastaden har haft negativa födelsenetton 24 av de 29 senaste åren. Störst negativa födelsenetto hade Innerstaden 1982 med -124 personer och Vasastaden med -68 personer 1981. De gånger dessa stadsdelar haft positiva födelsenetton har det rört sig om något tiotal personer. Om man roar sig med att addera samtliga födelsenetton för Innerstaden blir summan -1 665 personer och för Vasastaden -539 personer under perioden 1980-2008. Dessa negativa bidrag till befolkningsutvecklingen måste kompenseras med positiva flyttnetton om befolkningen skall öka. Detta kan ske så länge nybyggnation sker men på sikt kommer båda dessa stadsdelar sannolikt att minska sin befolkning igen när möjligheterna till nybyggnation är uttömda. Det stora intresset från "55-plussare" att flytta in i den nybyggnation som sker påskyndar den utglesning som sker när de som dör blir fler än de som föds.

Befolkningen i Innerstaden minskade fram till 1983 till ca 6 500 personer därefter har befolkning ökat med ca 4 000 personer till ca 10 500. År 2000 ändrades stadsdelsindelningen kvarteren Eskimån, Eldaren, Eremiten och Emigranten överfördes från stadsdelen Ekkällan till Innerstaden. Denna överföring innebar att Innerstaden ökade sin befolkning med ca 350 och att stadsdelen Ekkällan minskade sin befolkning med ca 350 personer.

Om de nybyggnadsplaner som idag finns blir verklighet kan Innerstaden växa med ytterligare ca 2 000 personer. Utvecklingen i Innerstaden är ett påtagligt bevis för att man politiskt kan styra utvecklingen åt ett önskat håll.

Byggandet av bostäder i Vasastaden nådde sin kulmen på 1940-talet och avslutades i början av 50-talet. Därefter har endast mindre kompletteringar och saneringar av bebyggelsen skett. Under 1997 tillkom 65 lägenheter och hittills har det under 2000-talet tillkommit ytterligare ca 380 lägenheter. Befolkningsutvecklingen i Vasastaden har visat på en kraftig nedgång sedan 1960 då folkmängden var 7 757 personer. 1983 nådde folkmängden sin lägsta nivå med 3 765 personer och fram till 2008 har befolkningen växt till 5 536 personer. Den största delen av återhämtningen har skett under perioden 1996 – 2008 då något mer än ca 450 lägenheter byggts och befolkningen ökat med 912 personer. För Vasastaden kan man skönja en förbättring för födelsenettet som visat plus 6 gånger hittills under 2000-talet. Både Innerstaden och Vasastaden är exempel på de effekter som utglesning får. De båda stadsdelarna är idag typiska utflyttningsområden för nybildade småbarnsfamiljer.

Ullstämman, Lambohov och Tallboda

Ullstämman, Lambohov och Tallboda har den högsta andelen barn och ungdomar i åldern 0-19 år med en sammanlagd andel mellan 32 % och 33 %. Det som skiljer dessa stadsdelar åt är att småhusbebyggelse är dominerande i Ullstämman och Tallboda medan Lambohov domineras av flerbostadshus. Lambohov är dessutom en av de invandrartätaste stadsdelarna i Linköpings tätort.

Ullstämman är den yngsta av de tre stadsdelarna och tre fjärdedelar av bostäderna tillkom under 90-talet. Bostadsbeståndet består till 63 % av småhus. Ullstämman är den stadsdel som har lägst andel personer som är 65 år och äldre om man exkluderar Västra Valla som bebos av studenter. I Ullstämman bodde knappt 1 350 personer 2008. I Ullstämman har befolkningen minskat svagt under de senaste åren.

Lambohov började byggas ut 1979 och har växt mer eller mindre kontinuerligt sedan dess. Bostadsbeståndet utgörs till ca 62 % av flerbostadshus. Lambohov är den befolkningsmässigt klart största av de tre stadsdelarna med ca 7 670 invånare.

Tallboda är den äldsta av de tre stadsdelarna som började byggas ut på 1950- och 1960-talen. Tre fjärdedelar av bostadsbebyggelsen tillkom under 1980-1990 talet och 1996 blev Tallboda en stadsdel efter att tidigare ha varit en tätort utanför Linköping. Bostadsbeståndet utgörs till 68 % av småhus. I Tallboda bor ca 2 800 personer.

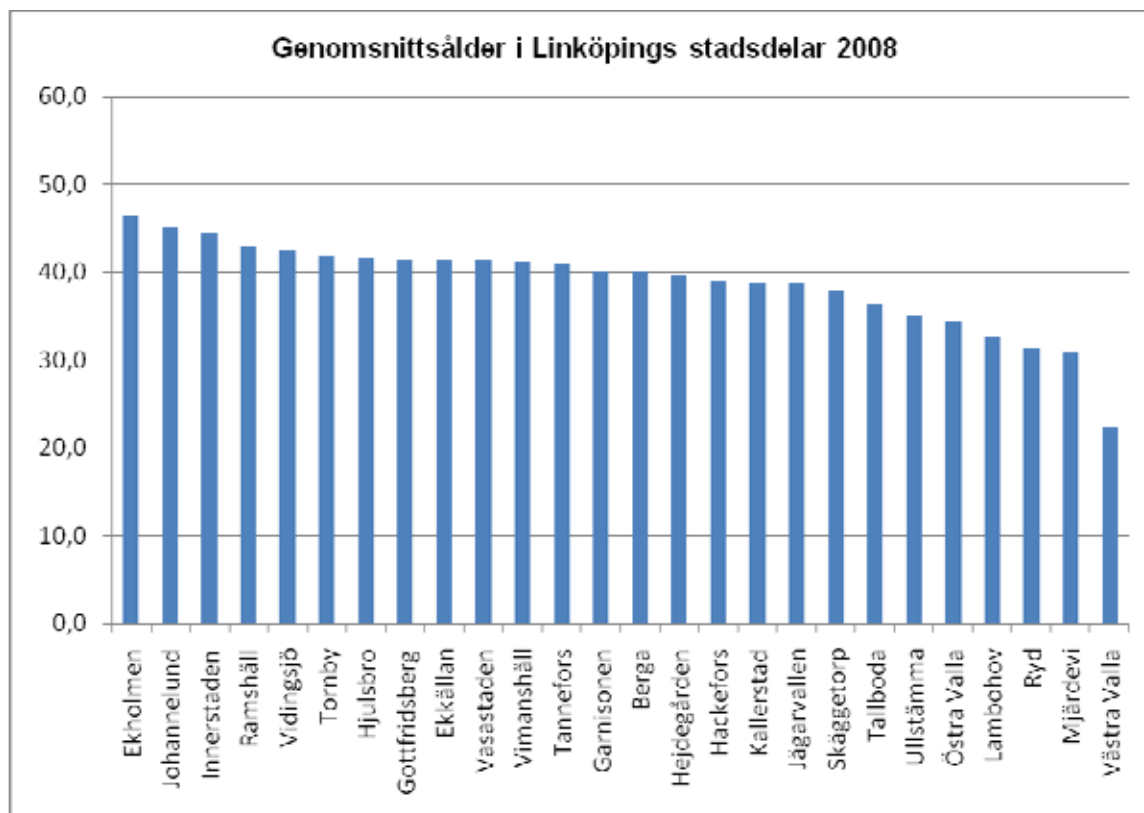
Johannelund och Ekholmen

Särklassigt högst andel personer i pensionsåldern har Ekholmen och Johannelund med 28 % resp. 25 %. Det som kännetecknar dessa stadsdelar är att nybyggnation varit av ringa omfattning. I dessa båda stadsdelar har folkmängden minskat med 300 - 350 personer senaste 20 åren.

Garnisonen

Garnisonen är särskilt intressant eftersom den är den yngsta stadsdelen. År 2004 började stadsdelen bli bebodd men det var först under 2005 som inflyttningen började ta fart. Det som är särskilt intressant är att andelen barn i åldern 0-6 år är så pass hög som 10 % trots att det i huvudsak byggts flerbostadshus (ca 89 % av bostäderna) i stadsdelen.

Diagram 3. Genomsnittsålder i Linköpings stadsdelar

Genomsnittsåldern i stadsdelarna varierar kraftigt. Högst är genomsnittsåldern i Ekholmen med 46,5 år och i Johannelund med 45,1 år. Det som kännetecknar dessa stadsdelar är att nybyggnationen varit av ringa omfattning. Det som också kännetecknar dessa stadsdelar är att folkmängden minskat med drygt 300 personer senaste 20 åren. Fenomenet kallas utglesning och innebär att det helt enkelt bor färre personer i området. Ofta är detta ett resultat av att föräldrarna bor kvar när barnen flyttat. Utglesning kan också ske i områden med många äldre par och när en av makarna går bort och den andre väljer att bo kvar uppstår utglesning. Om ingen nybyggnation sker kommer många stadsdelar att drabbas av befolkningsminskning i framtiden.

Den nyproduktion av bostäder som sker i Innerstaden lockar främst 55-plussare så där ser vi fortsatt hög medelålder trots omfattande nyproduktion och att många studenter bor i Innerstaden.

Skäggetorp och Ryd

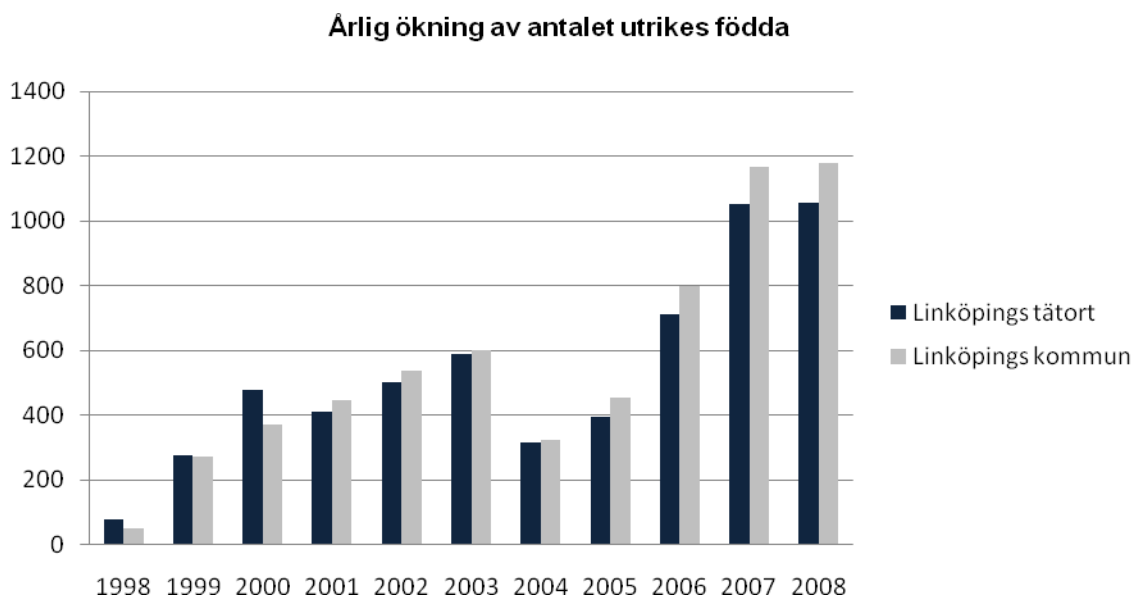
I de invandrartätaste områdena Skäggetorp och Ryd har endast begränsad nyproduktion av bostäder skett under 2000-talet och medelåldern är trots detta lägre än i de flesta andra stadsdelar. Detta beror på att personer med svensk bakgrund flyttat och att yngre invandrare har flyttat in. Att befolkningen i Ryd har låg medelålder beror också på att det bor många studenter och invandrare där. Dessa båda kategorier bidrar till att sänka medelåldern i stadsdelen. I dessa stadsdelar har vi omfattande in- och utflyttning.

Ökat kvarboende ger utglesningseffekter på lång sikt

Linköpings tätorts andel av kommunens totala folkmängd har bara ökat måttligt den senaste 10-årsperioden trots att nybyggnationen varit relativt omfattande. Detta beror på att vissa stadsdelar minskar sin folkmängd på grund av utglesning i bostadsbeståndet. I sju stadsdelar har befolkningen minskat under senaste 20-års perioden och mest i Johannelund och Ekholmen. Minskad rörlighet på bostadsmarknaden kan på sikt ge sk. utglesningseffekter i bostadsbestånden genom att befolkningen åldras och barnen flyttar hemifrån eller att maken/makan dör. I stadsdelar där kvarboendet blir vanligt och ingen eller liten nybyggnation sker kommer befolkningen att minska på sikt. Statistiken visar att enmanshushåll generellt sett har blivit en allt vanligare hushållsform i vårt land. Den senast tillgängliga uppgiften anger att nivån var 47 %. I en studentstad som Linköping kan det inte uteslutas att nivån kan vara något högre.

Innerstaden har en hög andel äldre men befolkningen har ökat ändå. Detta beror på att nybyggnationen varit omfattande och befolkningen har ökat genom inflyttning. Utglesning kan trots detta uppstå relativt snart om nybyggnationen avtar eller upphör eftersom Innerstaden lockar många inflyttande "55-plussare". Denna kategori utgörs oftast av tvåpersonershushåll som i ett längre perspektiv kan bli fler och fler enmanshushåll. Utglesning kan påskyndas genom det som kallas "Livslångt boende" och som innebär en ambition att hjälpa gamla att bo kvar i samma bostad till livets slut. En nackdel man kan se av ökat kvarboende är att den kommunala servicen får flytta istället för medborgarna när behovet av barnomsorg och skola minskar och behovet av äldreomsorg ökar. Det som motverkar utglesning är ökad flyttrörlighet och nybyggnation. De stadsdelar som har haft störst befolkningstillväxt under perioden 1986 – 2008 är Östra Valla och Innerstaden. I Östra Valla har T1-området byggts ut i början av perioden och i slutet byggdes många studentlägenheter i stadsdelen.

Diagram 4. Utrikes födda i Linköpings kommun och i Linköpings tätort

Storstaden attraherar invandrarna som består av flyktingar, studenter, anhöriginvandrade och arbetskraftinvandrare. 2008 var tredje året i rad med en all time high notering för årlig ökning av antalet utrikes födda. Diagrammet visar tydligt att Linköpings tätort lockat till sig en överväldigande del av invandringen.

Tabell 4 Antal utrikes födda per stadsdel 1998-2008

	1998	2000	2002	2004	2006	2008	1998 - 2008
Skäggetorp	1 462	1 791	2 154	2 303	2 621	3 177	1 715
Ryd	1 187	1 320	1 517	1 733	1 992	2 397	1 210
Berga	742	854	1 020	1 180	1 386	1 830	1 088
Lambohov	1 101	1 129	1 293	1 374	1 412	1 542	441
Innerstaden	794	837	863	997	995	1 051	257
Gottfridsberg	523	536	619	668	730	782	259
Johannelund	454	444	481	519	548	604	150
Vasastaden	442	423	398	438	500	567	125
Ekholmen	461	402	386	405	453	521	60
Östra Valla	436	412	402	419	448	483	47
Tannefors	404	381	380	366	381	404	0
Hjulsbro	222	293	308	306	288	288	66
Ekkällan	254	254	229	246	251	268	14
Vidingsjö	283	282	255	248	225	252	-31
Vimanshäll	160	197	187	192	211	232	72
Hejdegården	272	252	213	187	212	225	-47
Tallboda	0	175	183	178	190	210	210
Ramshäll	122	122	141	153	157	202	80
Ullstämman	108	121	100	94	94	91	-17
Garnisonen	0	0	0	17	35	80	80
Hackefors	107	74	63	72	73	77	-30
Jägarvallen	23	29	33	40	39	38	15
Västra Valla	0	0	1	0	0	29	29
Tornby	6	8	6	4	6	5	-1
Kallerstad	3	6	5	5	6	5	2
Mjärdevi	0	0	0	0	0	1	1
Linköpings tätort	9 566	10 323	11 237	12 145	13 253	15 361	5 795
Kommunen totalt	11 005	11 649	12 632	13 559	14 811	17 156	6 151
Tätortens andel	86,9%	88,6%	89,0%	89,6%	89,5%	89,5%	94,2%

Under perioden 1998-2008 har antalet utrikes födda ökat med 6 151 personer i kommunen. Av ökningen svarade Skäggetorp, Ryd, Berga och Lambohov för 72 %. Under hela perioden har koncentrationen av utrikes födda ökat i dessa stadsdelar. I fem stadsdelar har antalet utrikes födda minskat, mest i Hejdegården och Vidingsjö med -47 resp -31 personer. Mycket talar för att 2009 kommer att bli ett nytt rekordår för invandringen.

Tabell 5 Antal utrikes födda i Linköpings tätort 2008

Födelseland	Boende i Linköpings tätort	Andel av samtliga i kommunen i procent	Födelseland	Boende i Linköpings tätort	Andel av samtliga i kommunen i procent
Irak	3 087	97,7	Etiopien	63	90,0
Iran	1 256	93,7	Bulgarien	62	87,3
Bosnien och Hercegovina	1 072	98,1	Filippinerna	60	84,5
Jugoslavien	771	92,3	Spanien	58	80,6
Somalia	733	98,4	Tjeckoslovakien	58	84,1
Finland	675	73,4	Marocko	56	88,9
Turkiet	410	92,6	Estland	53	84,1
Syrien	409	96,0	Serbien	53	94,6
Polen	403	84,8	Bangladesh	51	92,7
Tyskland	372	75,8	Sovjetunionen	50	86,2
Kina	342	89,3	Japan	48	85,7
Libanon	298	98,3	Brasilien	45	86,5
Thailand	297	76,2	Saudiarabien	45	97,8
Vietnam	247	88,5	Ukraina	45	88,2
Pakistan	246	99,2	Tunisien	44	89,8
Indien	239	83,3	Litauen	41	78,8
Norge	212	71,6	Sydafrika	41	95,3
Rumänien	192	88,1	Kongo		
Storbritannien och Nordirland	177	70,0	Demokratiska Rep.	40	80,0
Serbien och Montenegro	169	99,4	Österrike	40	78,4
Korea Syd-	164	78,5	Azerbajdzjan	37	100,0
USA	162	81,4	Lettland	36	78,3
Ryssland	156	88,1	Schweiz	36	70,6
Danmark	135	65,2	Taiwan	36	85,7
Chile	125	86,2	Peru	32	76,2
Kroatien	114	89,8	El Salvador	31	100,0
Grekland	110	92,4	Palestina	30	90,9
Colombia	109	77,9	Nigeria	28	87,5
Afghanistan	105	94,6	Albanien	25	96,2
Frankrike	95	86,4	Övriga	842	91,0
Sri Lanka	85	81,7			
Italien	84	88,4	Summa utlandsfödda i Linköpings tätort	15 361	89,5%
Ungern	78	81,3	Sverige födda	85 082	68,2%
Burundi	74	93,7	TOTALT	100 443	70,8%
Nederländerna	72	67,3			

I Linköpings tätort fanns 154 olika födelseländer representerade 2008. Av alla utrikes födda i Linköpings kommun 17 156 personer 2008 har 15 361 eller ca 90 % valt att bosätta sig i Linköpings tätort.

Tabell 6 Andelen personer med svensk bakgrund i Linköpings tätorts stadsdelar 2003 och 2008

	Med svensk eller okänd bakgrund, %	Med svensk eller okänd bakgrund, %	Förändring 2003-2008 procent- enheter	Totalt antal invånare, Antal 2008
	2003	2008		
Skäggetorp	65,6	50,9	-14,7	8 448
Berga	75,3	63,1	-12,2	5 959
Ryd	73,1	63,5	-9,6	8 143
Lambohov	73,7	71,4	-2,3	7 665
Ekkällan	82,1	79,5	-2,6	1 646
Ramshäll	88,6	84,2	-4,4	1 504
Johannelund	88,2	85,5	-2,7	5 053
Hejdegården	88,3	85,9	-2,4	2 008
Vasastaden	89,8	87,4	-2,4	5 536
Gottfridsberg	89,6	87,5	-2,1	7 717
Östra Valla	88,9	87,6	-1,3	5 139
Innerstaden	88,7	87,7	-1	10 448
Jägarvallen	90,4	87,9	-2,5	380
Västra Valla	0	87,9	0	333
Tannefors	89,7	89,2	-0,5	4 440
Tallboda	91,1	89,6	-1,5	2 797
Ullstämman	89,3	89,7	0,4	1 343
Ekholmen	92,1	89,8	-2,3	6 332
Garnisonen	0	90,5	0	1 070
Vidingsjö	92,6	91,8	-0,8	4 265
Vimanshäll	93,5	92,2	-1,3	3 487
Hjulsbro	92,4	92,5	0,1	4 916
Hackefors	95,1	94,2	-0,9	1 629
Linköpings tätort	85,1	80,5	-4,6	100 413

Tabellen ovan visar att andelen med svensk eller okänd bakgrund minskat med 4,6 procentenheter mellan 2003 och 2008 i Linköpings tätort. Orsaken till denna förändring beror dels på att personer med utländsk bakgrund ökat med 4 600 personer och att personer med svensk bakgrund har minskat med 645 personer.

I statistiska sammanhang används tre statistiska begrepp för att beskriva befolkningsutvecklingen för invandrare. Utländska medborgare, utrikes födda och personer med utländsk bakgrund. I denna redovisning har bara de två sista begreppen använts. Utrikes födda är de egentliga invandrarna eftersom de flyttat från ett annat land till Sverige. Utrikes född är en egenskap man bär med sig hela livet medan ett medborgarskap kan förändras under ett liv. Kategorin personer med utländsk bakgrund omfattar både utrikes födda och de som är födda i Sverige och där båda föräldrarna är födda utomlands. Linköpings tätort hade 4 183 individer som var födda i Sverige och där båda föräldrar var födda utomlands 2008. Det var en ökning med 1 071 personer sedan 2003.

Tabell 7 Personer med utländsk bakgrund i stadsdelarna 2003 och 2008

Stadsdelar	Födda i utlandet (invandrare)			Födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands		
	2003	2008	Ökning	2003	2008	Ökning
Skäggetorp	2 245	3 177	932	634	974	340
Ryd	1 666	2 397	731	492	575	83
Berga	1 348	1 830	482	225	368	143
Lambohov	1 106	1 542	436	542	653	111
Innerstaden	946	1 051	105	171	233	62
Gottfridsberg	655	782	127	144	186	42
Johannelund	498	604	106	91	131	40
Vasastaden	419	567	148	82	130	48
Ekholmen	397	521	124	107	126	19
Östra Valla	426	483	57	145	154	9
Tannefors	388	404	16	74	75	1
Hjulsbro	303	288	-15	66	83	17
Ekkällan	254	268	14	52	70	18
Vidingsjö	250	252	2	68	96	28
Vimanshäll	196	232	36	27	40	13
Hejdegården	195	225	30	38	59	21
Tallboda	176	210	34	61	81	20
Ramshäll	144	202	58	19	35	16
Ullstämman	100	91	-9	54	47	-7
Garnisonen	0	80	80	0	22	22
Hackefors	67	77	10	11	18	7
Jägarvallen	32	38	6	6	8	2
Västra Valla	3	29	26	1	15	14
Kallerstad	5	5	0	1	0	-1
Tornby	7	5	-2	1	4	3
Mjärdevi	2	1	-1	0	0	0
Linköpings tätort totalt	11 828	15 361	3 533	3 112	4 183	1 071

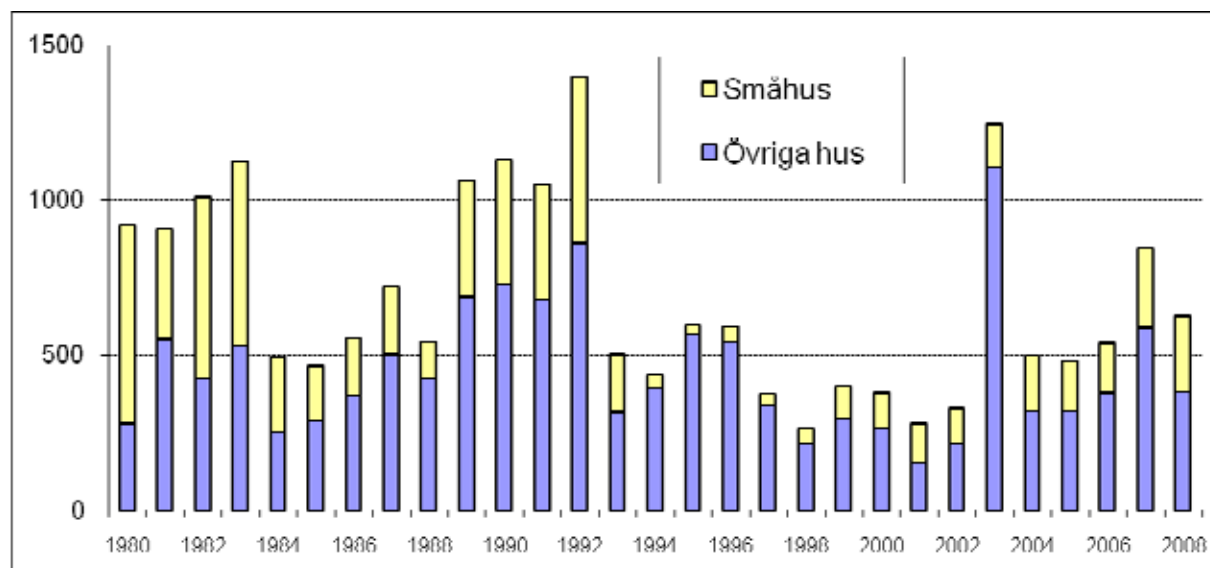
Personer med utländsk bakgrund ökade med drygt 4 604 personer i Linköpings tätort. Av dessa var 3 533 födda utomlands och 1 071 födda i Sverige med två föräldrar födda utomlands.

Bostäder

Bostadsbyggandet i Linköpings kommun 1998-2008

Bostadsbyggandet har varierat kraftigt under åren i kommunen och fördelningen mellan småhus och flerbostadshus har också varierat över tid.

Diagram 5

Subventionerna för småhusbyggande avvecklades under perioden 1992-1996 och detta fick ett tydligt genomslag för de antal som byggdes under resten av 90-talet. Småhusbyggandet har kommit upp till mer normala nivåer under senare delen av 2000-talet. Totalt sett har bostadsbyggandets nivåer idag ökat till nivåer runt 500 eller fler från 2003 och framåt. Tidigare låg nivåerna klart under 500 lägenheter per år.

Tabell 8 Nettotillskott av bostäder i Linköpings kommun 1999-2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	'99-08
LINKÖPINGS TÄTORT	332	272	224	239	979	380	390	384	709	454	4 363
Berga	-	-	-	-	6	-	36	63	78	-	183
Ekholmen	-	127	-	8	-	-	44	12	-	-	191
Ekkällan	-1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Garnisonen	-	-	-	-	-	95	89	135	141	56	516
Gottfridsberg	10	-	-	-	-	3	1	2	-	-	16
Hackefors	1	1	1	18	13	-	1	1	-	-	36
Hejdegården	40	15	-	-	-	-	-	-	-	29	84
Hjulsbro	5	2	1	4	21	6	-	2	9	14	64
Innerstaden	23	83	48	83	159	56	104	94	97	52	799
Johannelund	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Jägarvallen	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Lambohov	8	26	37	41	111	110	22	-	103	48	506
Ramshäll	-	1	-	-	1	-	-	-	29	-	31
Ryd	22	-	54	-	-	-	-	-	-	-	76
Skäggetorp	-	-	45	-	-	-	-	-	-	-	45
Tallboda	-	-	40	2	-	-	1	2	-	65	110
Tannefors	1	2	-	-	37	-	-	-	-	13	53
Ullstämman	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Vasastaden	-	-	-4	83	56	108	90	26	133	-	492
Vidingsjö	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Vimanshäll	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2
Västra Valla	-	-	-	-	-	-	-	46	118	224	388
Östra Valla	213	12	-	-	575	-	-	-	-	-	800
TÄTORTER EXKL LINKÖPING	48	70	20	51	88	80	37	86	80	132	692
Askeby	-	-	-	-	4	4	4	12	4	-	28
Bankekind	-	-	-	3	12	1	-	1	-	-	17
Berg	3	2	2	-	-	2	-	-	1	-	10
Bestorp	-	-	2	3	4	1	1	3	6	-	20
Brokind	1	2	1	2	1	3	-	1	-	-	11
Ekängen	16	41	24	16	31	28	18	40	57	60	331
Gistad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Linghem	-	-	-23	7	22	-	-	-	-	60	66
Ljungsbro	6	16	12	2	8	31	9	6	7	8	105
Malmslätt	13	4	1	8	1	-	-	-	-	-	27
Nykil	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Rappestad	-	1	-	6	1	-	-	2	-	-	10
Sjögestad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Skeda Udde	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	4
Slaka	1	2	-	-	-	-	4	20	2	-	29
Sturefors	8	1	1	3	4	8	1	-	1	3	30
Ulrika	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Vikingstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Västerlösa	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
GLESBYGD	19	37	33	40	37	37	53	70	53	40	419
TOTALT	399	379	277	330	1104	497	480	540	842	626	5 474

Under perioden 1999-2008 har det byggts och färdigställts ca 5 474 lägenheter i Linköpings kommun. Av dessa uppfördes 80 % i Linköpings tätort. Flest lägenheter har det byggts i Östra Valla med 800 lägenheter följt av Innerstaden med ca 799 lägenheter.

Omfattningen av bostadsbyggandet har möjliggjort den befolkningstillväxt som kommunen och framför allt Linköpings tätort svarat för under perioden. I de flyttkedjor som uppstått när redan etablerade linköpingsbor köpt nybyggda lägenheter har inflyttade kunnat utnyttja för att hitta lämpligt boende.

Tabell 9. Fördelningen av antal färdigställda lägenheter 1994-2008

Område	1994-1998	1999-2003	2004-2008
Linköpings tätort	1 644	2 046	2 317
Övriga tätorter	153	277	415
Glesbygd	48	166	253
Totalt	1 845	2 489	2 985

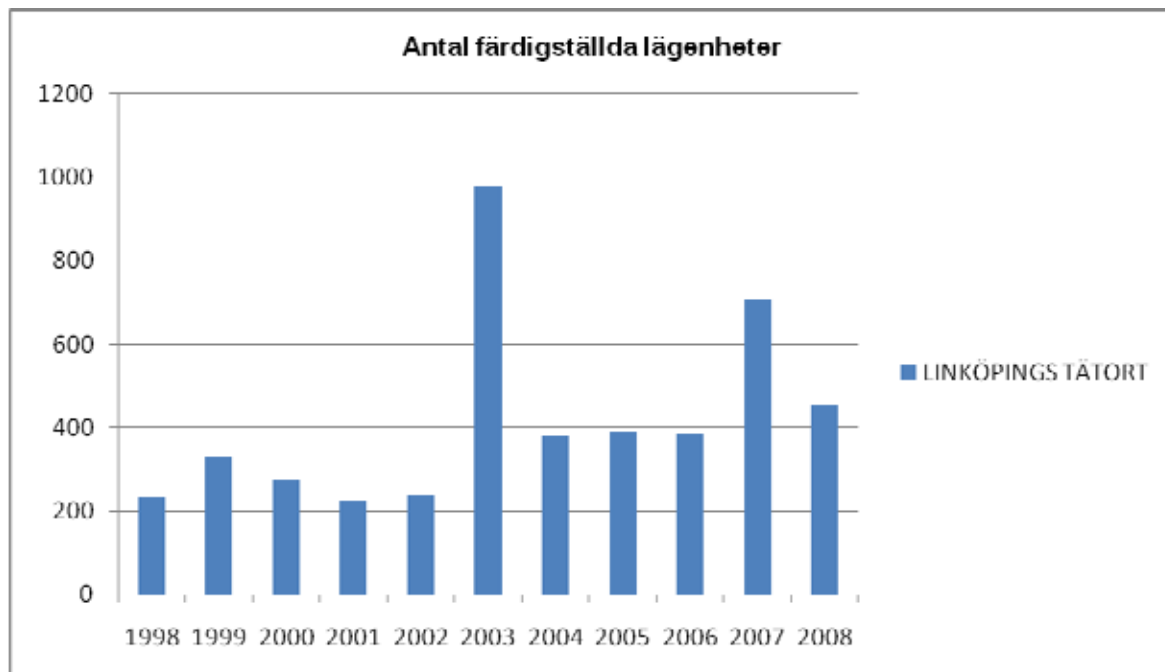
Av tabellen framgår det att bostadsbyggandet ökat rejält om man jämför de tre femårsperioderna. I Linköpings tätort har byggandet ökat med ca 670 lägenheter om man jämför perioden 2004-2008 med perioden 1994-1998. Mycket av det som byggdes i mitten och slutet av 90-talet var student- och servicelägenheter.

Tabell 10 Relativ fördelning av färdigställda lägenheter

Område	1994-1998	1999-2003	2004-2008
Linköpings tätort	89,1%	82,2%	77,6%
Övriga tätorter	8,3%	11,1%	13,9%
Glesbygd	2,6%	6,7%	8,5%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%

Av tabellen framgår att Linköpings tätort minskat sin andel av det totala byggandet i kommunen. Både övriga tätorter och glesbygd har svarat för rejäla uppgångar det två senaste femårsperioderna.

Diagram 6 Antal färdigställda lägenheter i Linköpings tätort 1998-2008

Under senaste femårsperioden har det byggts ungefär dubbelt så många lägenheter i Linköpings tätort jämfört med femårsperioden innan. Detta förhållande har varit viktigt för befolkningstillväxten som också den varit nästan dubbelt så stor senaste femårsperioden jämfört med den föregående. Detta visar hur betydelsefullt det är att man bygger bostäder om man vill växa. Den kraftiga ökning vi ser för 2003 berodde på att det färdigställdes nästan 500 studentlägenheter.

Tabell 11. Flyttningsnettots fördelning i stadsdelar 2008

Stadsdel	Linköpings kommun	Övriga länet	Övriga landet	Utlandet	Totalt
Berga	-64	28	55	200	219
Ekholmen	56	-33	5	17	45
Ekkällan	48	-18	-16	8	22
Garnisonen	109	18	3	3	133
Gottfridsberg	137	5	-142	9	9
Hackefors	8	5	-5	2	10
Hejdegården	-4	6	4	1	7
Hjulsbro	58	16	-9	-5	60
Innerstaden	168	21	-125	-8	56
Johannelund	0	14	15	47	76
Jägarvallen	-5	-4	-6	1	-14
Kallerstad	-5	2	-1	-	-4
Lambohov	-6	-48	70	52	68
Mjärdevi	-	0	6	-	6
Ramshäll	-15	-7	10	13	1
Ryd	-536	25	287	288	64
Skäggetorp	-337	-35	51	215	-106
Tallboda	144	18	14	-7	169
Tannefors	-184	25	90	42	-27
Tornby	-10	32	10	-	32
Ullstämman	-29	3	-4	0	-30
Vasastaden	-49	74	-102	47	-30
Vidingsjö	8	-4	-35	10	-21
Vimanshäll	64	-9	-7	-5	43
Västra Valla	-13	13	114	-	119
Östra Valla	112	-9	-120	-1	-18

Ett område ökar sin befolkning genom ett positivt födelsenetto (födda - döda) och ett positivt flyttningsnetto (inflyttade - utflyttade). I de flesta fall är det flyttningsnettot som betyder mest för om befolkningen ökar eller inte.

En stadsdel inom en kommun har fyra flyttningsnetton som den kan tillgodoräkna sig medan en kommun bara har tre. Detta beror på att en kommun inte kan tillgodoräkna sig flyttningarna inom den egna kommunens gränser medan ett område inom kommunen kan det. Positivt netto för flyttningar inom Linköpings kommun visar att det i huvudsak rör sig om nybyggnadsområden. Områden med negativa netton visar att det i huvudsak rör sig om studenttäta områden. De nytilkomna studenterna får ta det boende som står till buds och efterhand gör de en boendekarriär och flyttar till ett bättre område. Detta kan ske i flera steg. Det totala nettots storlek för ett område begränsas av tillgången på bostäder. Ryd t.ex. har en mycket omfattande flyttning men det totala nettot blev bara 64 personer. Skäggetorp har ett stort negativt netto mot övriga kommunen och detta beror i huvudsak på att personer med svensk bakgrund lämnar Skäggetorp. Denna flyttrörelse har pågått i många år.

Tabell 12 Flyttnettots fördelning i nybyggnadsområden för småhus

Nybyggnadsområden	Flyttnetto 2006-01-2008-12			
	Egen kommun	Annan kommun i länet	Annat län	Utlandet
Ekängen, Grönhagsv.	127	0	8	-1
Ekängen, Tomatv.	191	5	7	1
Ekängen, Gurkvägen	68	4	4	0
Linghem, Manstorp	167	13	8	0
Tallboda, Malmskogen	168	10	4	0
Lambohov, Isbillen	69	8	2	-1
Totalt	790	40	33	-1

Flyttnettot visar att inflyttade från andra delar i kommunen dominerar med 92 % i småhusområden. Det är extremt ovanligt att man flyttar från utlandet till nyproducerade småhus inom två år. Det är heller inte så vanligt att man flyttar från annat län eller från andra kommuner i länet till nyproducerade småhus. De som flyttar in från utlandet kan vara återinflyttade svenskar.

Tabell 13 Flyttnettots fördelning i nybyggnadsområden för flerbostadshus

Nybyggnadsområden	Flyttnetto 2006-01-2008-12			
	Egen kommun	Annan kommun i länet	Annat län	Utlandet
Vasastaden, Bangården	182	29	7	6
V.Valla, Intellectet	28	25	267	11
Lambohov, Isskulpturen	249	0	14	0
Garnisonen, Eldvakten	571	46	26	9
Totalt	1 030	100	314	26

Under 2006 och 2008 har det netto flyttat in 2 332 personer till nybyggnadsområden i Linköpings tätort. Av dessa var 1 820 personer linköpingsbor sedan tidigare. Detta motsvarar 78 % av all nettoflyttning. Om man exkluderar befolkningstillväxten i Intellectet som endast består av studentlägenheter får man en andel på 90 % som tidigare bodde i Linköpings kommun. I övrigt kan man notera att det bara med ett undantag (Isskulpturen i Lambohov) är väldigt få barnfamiljer som väljer att bosätta sig i den nyproduktion som sker i Linköpings tätort. Generellt kan sägas att i områden där småhus byggs där ser vi också att barnfamiljer dominerar. I Linköpings tätort är det flerbostadshus som dominerar nyproduktionen och detta attraherar barnfamiljer i liten omfattning.

Tabell 14 **Åldersfördelning i större nybyggnadsområden i Linköpings kommun 2008**

Nybyggnadsområden	0-6	7-15	16-18	19-24	25-39	40-64	65-79	80+	Antal
Linköpings tätort									
Lambohov, Isskulpturen	27,5%	11,0%	2,4%	2,7%	40,9%	13,7%	1,4%	0,3%	291
Lambohov, Isbillen	14,6%	6,1%	1,2%	9,8%	50,0%	18,3%	0,0%	0,0%	82
Garnisonen, Eldvakten	8,0%	3,0%	3,6%	6,1%	28,4%	33,1%	14,0%	3,7%	863
Vasastaden, Bangården	3,8%	1,9%	2,9%	12,8%	31,9%	32,9%	11,7%	2,1%	477
V. Valla, Intellectet	0,0%	0,0%	0,6%	89,9%	9,5%	0,0%	0,0%	0,0%	338
Övriga tätorter									
Ekängen, Gurkvägen	33,8%	9,1%	1,3%	0,0%	48,1%	5,2%	2,6%	0,0%	77
Ekängen, Grönhagsv.	33,1%	9,0%	2,1%	1,4%	37,2%	17,2%	0,0%	0,0%	145
Ekängen, Tomatv.	29,6%	10,6%	2,3%	1,9%	37,0%	17,6%	0,5%	0,5%	216
Linghem, Manstorp	28,9%	10,3%	0,5%	1,5%	46,4%	11,9%	0,5%	0,0%	194
Tallboda, Malmskogen	24,4%	6,2%	2,6%	2,1%	48,7%	15,0%	1,0%	0,0%	193

I tabellen ovan framträder bilden av att barnfamiljer i stor utsträckning väljer att bosätta sig utanför Linköpings tätort. I Ekängen och i Linghem är det en stor andel barn i åldern 0-6 år som bor i nyproduktionen, dvs i nyproducerade småhus. Inom tätorten återfinns flest små barn i nyproducerade bostäder i Lambohov.

Det byggs proportionellt allt färre bostäder i Linköpings tätort än vad det gör i övriga kommunen (se tabell 9). Trots detta ökade Linköpings tätorts andel av kommunens befolkning mer än kommunen i övrigt under senaste 10-årsperioden. Att detta kan ske beror på ökad förtätning i det befintliga bostadsbeståndet. Det är främst invandrarna och studenterna som bidrar till detta. Det blir allt vanligare att studenter går ihop och hyr en tre - eller fyrrumslägenhet.

Tabell 15 Boende per lägenhet

Stadsdelar	2008	1998	Skillnad
Skäggetorp	1,91	1,73	0,18
Berga	1,97	1,80	0,17
Vimanshäll	2,28	2,18	0,10
Ramshäll	1,74	1,67	0,07
Ryd	2,22	2,17	0,05
Vasastaden	1,42	1,40	0,02
Gottfridsberg	1,61	1,60	0,01
Ekkällan	1,64	1,63	0,01
Innerstaden	1,50	1,49	0,01
Hjulsbro	2,75	2,75	0,00
Hackefors	2,82	2,84	-0,02
Johannelund	1,53	1,56	-0,03
Tannefors	1,47	1,52	-0,05
Jägarvallen	2,59	2,64	-0,05
Lambohov	2,43	2,53	-0,10
Hejdegården	1,51	1,61	-0,10
Tallboda	2,58	2,71	-0,13
Vidingsjö	2,29	2,42	-0,13
Ullstämman	2,84	3,02	-0,18
Ekholmen	1,89	2,09	-0,20
Östra Valla	1,72	2,02	-0,30
Linköpings tätort	1,85	1,87	-0,02

Utvecklingen för antal boende per lägenhet i genomsnitt ger en indikation om inom vilka stadsdelar förtätning skett i boendet och var utglesning skett. Förtätningen i boendet för Skäggetorp och Berga får tillskrivas invandringen som varit mycket omfattande i dessa stadsdelar. Den utglesning vi ser i Ekholmen och Vidingsjö har sannolikt att göra med en åldrande befolkning. Utglesningen i Östra Valla har med det omfattande byggandet av studentbostäder att göra. I de tidigare barnrika Ullstämman och Tallboda är den mest sannolika förklaringen att barnen blivit vuxna och flyttat från sina föräldrar.

Förvärvsarbetande

Tabell 16 Antal förvärvsarbetande (dagbefolkning) fördelade på stadsdelar

Stadsdel	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2000-2007
Garnisonen	0	1 031	1 131	1 361	1 516	1 564	1 564
Tornby	7 083	8 099	7 687	7 632	7 586	7 780	697
Vasastaden	3 517	3 611	3 696	3 981	3 864	4 167	650
Kallerstad	2 841	2 684	3 041	3 293	3 264	3 417	576
Hackefors	980	1 104	960	1 127	1 196	1 399	419
Ekkällan	5 694	5 596	5 519	5 566	5 843	6 111	417
Innerstaden	12 726	12 938	13 103	12 915	13 112	13 125	399
Lambohov	679	1 038	1 002	980	1 005	1 045	366
Östra Valla	1 546	1 280	1 292	1 556	1 655	1 698	152
Skäggetorp	706	966	900	848	842	848	142
Ekholmen	1 177	1 298	1 318	1 349	1 375	1 309	132
Ryd	712	784	790	773	797	820	108
Berga	365	491	486	507	468	460	95
Vimanshäll	263	352	366	326	374	354	91
Hejdegården	117	173	173	206	204	206	89
Hjulsbro	446	468	522	491	482	484	38
Ullstämman	94	189	177	106	97	107	13
Vidingsjö	222	213	185	211	210	225	3
Tallboda	278	336	301	323	276	277	-1
Jägarvallen	285	273	273	277	273	266	-19
Ramshäll	178	175	167	150	174	143	-35
Gottfridsberg	1 097	1 239	1 281	904	1 006	987	-110
Johannelund	684	613	644	516	499	556	-128
Tannefors	6 984	7 219	6 765	6 582	6 479	6 648	-336
Västra Valla	3 499	3 193	3 315	3 035	3 095	3 041	-458
Mjärdevi	4 886	3 369	2 944	3 249	3 322	3 869	-1 017
Linköpings tätort	58 543	58 543	57 945	58 264	59 014	60 906	2 363

Med förvärvsarbetande dagbefolkning avses de som har sitt arbetsställe i området oavsett var man är folkbokförd. Statistiken visar att antalet förvärvsarbetande har ökat i Linköpings kommun med 3 377 förvärvsarbetande under perioden 2005-2007 av ökningen svarade Linköpings tätort för 2 642 förvärvsarbetande som motsvarar 85 % av samtliga. Innerstaden är den stadsdel där flest arbetar. Innerstaden är också den stadsdel som flest personer pendlar till. Detta gäller både inom kommunal och mellan kommunal pendling.

Av alla förvärvsarbetande som bor i Linköpings kommun (71 279) oavsett vilken kommun de arbetar i bodde 65 % i Linköpings tätort 2007. Av alla förvärvsarbetande i kommunen (72 604) arbetade 87 % i Linköpings tätort.

Tabell 17 Förvärvsarbetande (dagbefolkning) fördelad på stadsdel 2007 jämte förvärvsarbetande nattbefolkning) som bor i stadsdelen oavsett var de arbetar

	Förvärvsarb. dagbefolk- ning	Arbetar och bor i stadsdelen	Pendlar in från annan del i Lnkp.kom	Pendlar från annan kommun	Nattbefolkn. (m bostad i området)
Innerstaden	13 125	1 546	8 580	2 999	5 739
Tornby	7 780	10	5 470	2 300	59
Tannefors	6 648	334	4 937	1 377	2 454
Ekkällan	6 111	102	4 333	1 676	703
Vasastaden	4 167	322	2 678	1 167	3 196
Mjärdevi	3 869	-	3 038	831	2
Kallerstad	3 417	2	2 566	849	27
Västra Valla	3 041	-	2 374	667	4
Östra Valla	1 698	118	1 283	297	2 406
Garnisonen	1 564	42	1 141	381	570
Hackefors	1 399	68	926	405	778
Ekholmen	1 309	224	955	130	2 667
Lambohov	1 045	274	639	132	3 446
Gottfridsberg	987	166	667	154	3 714
Skäggetorp	848	215	529	104	2 549
Ryd	820	151	563	106	2 426
Johannelund	556	90	391	75	2 276
Hjulsbro	484	138	305	41	2 188
Vimanshäll	354	82	227	45	1 679
Berga	460	80	331	49	1 960
Tallboda	277	71	164	42	1 277
Jägarvallen	266	8	205	53	198
Vidingsjö	225	75	126	24	1 973
Ullstämman	107	26	68	13	683
Hejdegården	206	31	136	39	1 070
Ramshäll	143	30	100	13	700
Totalt Lnkp. tätort	60 906	4 205	42 732	13 969	44 744

Innerstaden som är kärnan i Linköpings tätort hade flest förvärvsarbetande (13 125) av alla stadsdelar. De förvärvsarbetande är drygt 2 500 fler än de som bor i stadsdelen. Inpendlingen från andra områden i kommunen och andra kommuner är också som störst till Innerstaden.

Pendlingsrörelser i Linköpings tätort.

Av de 65 454 i kommunen bosatta personer som förvärvsarbetade 2007 var 44 585 bosatta i Linköpings tätort, vilket motsvarar 68 procent av det totala antalet förvärvsarbetande.

Procentuellt sett innebär detta att den centrala tätorten i ett lokalt perspektiv har betydligt större betydelse som *arbetsort* än som boendeort, och det visar sig också om in- och utpendlingen studeras lite närmare.

Tabell 18 In- och utpendling för Linköpings tätort 2007

	Inpendling	Utpendling	Nettopendling
Inom kommunen	12 856	2 180	10 676
Utom kommunen	13 911	6 906	7 005
Ej specificerad/växlande		1 670	-1 670
Total pendling	26 767	10 756	16 011
Boende och arbetande i tätorten	33 829	33 829	0
Totalt	60 596	44 585	16 011

I tabellen ovan framgår det att närmare 27 000 personer pendlar in till Linköpings tätort för att förvärvsarbeta medan närmare 11 000 pendlar från tätorten för att arbeta på annat håll. Både in- och utpendlingen är större till andra kommuner än till andra orter inom kommunen. När det gäller inpendlingen skiljer det i antal dock inte mer än drygt 1 000 personer mellan dem som pendlar över kommungräns och dem som pendlar från andra orter inom kommunen. Utpendlingen är mer än tre gånger så omfattande till andra kommuner än till andra orter inom kommunen.

Ungefär 34 000 personer både bor och arbetar inom Linköpings tätort, huvuddelen av dessa pendlar dock mellan olika stadsdelar inom tätorten. Endast 4 205 personer förvärvsarbetar i samma stadsdel som de är bosatta. Mer än 1/3 av dessa både bor och arbetar i Innerstaden, medan sju till åtta procent av dem som både bor och arbetar i samma stadsdel är verksamma i Tannefors respektive Vasastraden.

Tabell 19 Inpendling till stadsdelar i Linköpings kommun efter bostadens belägenhet 2007

Inpendling		därav	övr	annan	Flest inpendlare från stadsdelarna...
		staden	kommunen	kommun	
Innerstaden	11 579	6 164	2 416	2 999	Gottfridsberg (641), Vasastaden (606)
Tornby	7 770	3 617	1 853	2 300	Innerstaden (427), Skäggetorp (402)
Tannefors	6 314	3 318	1 619	1 377	Ekholmen (348), Innerstaden (332)
Ekkällan	6 009	3 150	1 183	1 676	Innerstaden (438), Lambohov (240)
Vasastaden	3 845	1 897	781	1 167	Innerstaden (276), Gottfridsberg (210)
Kallerstad	3 415	1 705	861	849	Innerstaden (176), Skäggetorp (161)
Mjärdevi	3 869	2 156	882	831	Lambohov (320), Gottfridsberg (234)
Västra Valla	3 041	1 830	544	667	Lambohov (254), Gottfridsberg (234)
Östra Valla	1 580	906	377	297	Innerstaden (98), Lambohov (85)
Garnisonen	1 522	795	346	381	Innerstaden (116), Lambohov (76)

Av de 60 596 personer som 2007 hade sin arbetsplats i Linköpings tätort var 46 685 bosatta inom kommunens gränser.

När det gäller pendling gentemot andra tätorter är det tre orter som dominerar; Norrköping, Ljungsbro och Malmslätt.

I nedanstående tabell redovisas de 20 orter i länet som Linköpings tätort, summerat för båda riktningarna, har störst pendlingsutbyte med. För samtliga av dessa orter utom en, Finspång, har Linköping ett positivt pendlingsnetto.

Tabell 20 In- och utpendling för Linköpings tätort i förhållande till andra tätorter i länet 2007

	Inpendling	Utpendling	Nettopendling
Norrköping	1 976	1 385	591
Ljungsbro	1 923	286	1 637
Malmslätt	1 768	336	1 432
Motala	853	400	453
Mjölby	808	512	296
Sturefors	807	65	742
Linghem	777	137	640
Mantorp	711	82	629
Åtvidaberg	699	213	486
Vikingstad	587	103	484
Borensberg	431	44	387
Ekängen	422	58	364
Rimforsa	420	49	371
Berg	396	65	331
Grebo	349	8	341
Slaka	214	34	180
Kisa	169	80	89
Skänninge	144	93	51
Vadstena	134	63	71
Finspång	82	160	-78

Noterbart är att av den totala pendlingen över kommungränsen mellan Linköping och Norrköping, går 58 procent av inpendlingen (3 422) till Linköpings kommun mellan

kommunernas båda centralorter, motsvarande andel av utpendlingen (2 266) från Linköpings tätort till centralorten i Norrköping är 6.

5. Stadens kulturmiljöintressen

Riksintressen

Länsstyrelsen har överlämnat en förteckning över områden i kommunen som är av riksintresse för kulturminnesvården. Motiveringar och beskrivningar / uttryck för dessa intressen har överlämnats av Riksantikvarieämbetet (RAÄ) 1997- 08-18. För närmare beskrivning hänvisas till riksregisterbladen. Miljöerna och objekten finns också redovisade i publikationerna : Natur och Kultur i Östergötland, Miljöer att bevara samt i Linköpings stadskärna, Riksintresse för kulturminnesvården, Beskrivning respektive Precisering av värdena (ingår som bilagor i översiktsplan för Linköpings innerstad).

Inom ÖP stadens plangräns är följande områden av riksintresse för kulturmiljövård:

- Kinda kanal
- Lambohovs herrgård och Slakaåsens fornlämningsområde
- CentralaLinköping
- Tift gravfält
- Vårdsberg-Landeryd

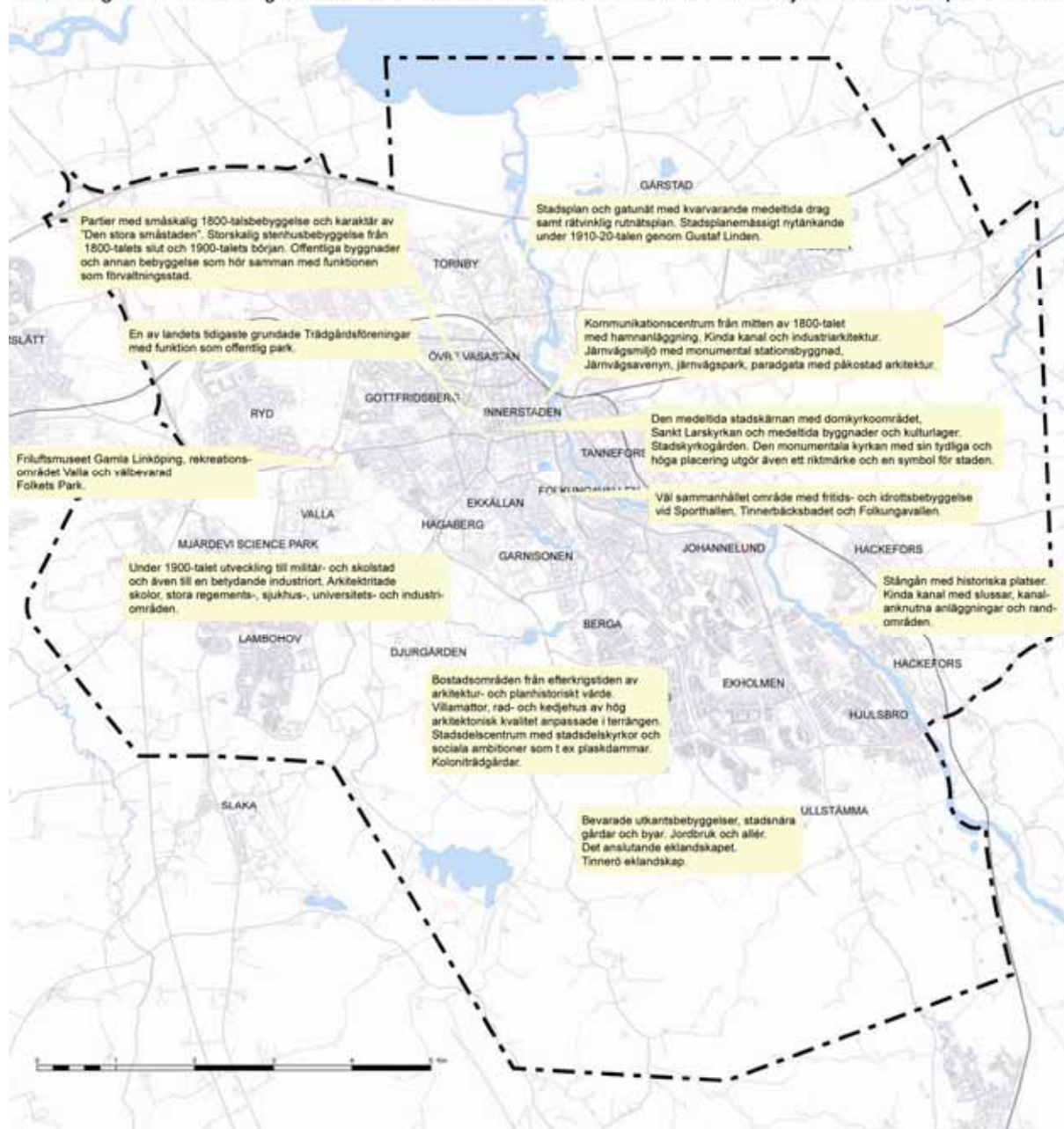
Kulturmiljöer av regionalt och lokalt intresse

Inom gränsen för ÖP staden är följande områden av regionalt eller lokalt intresse för kulturmiljövård:

- Hageby-Landeryd-Slattefors-Uggletorp
- Övre Ullstämman-Harvestad-Bogestad-Edsberga
- St Aska-Halshöga-Åsmedstad-Tinnerö
- Lambohov-Kyrkojorden-L Aska

Östergötlands Länsmuseum har 2008 gjort en översiktlig sammanställning av olika kulturhistoriskt värdefulla strukturer som är betydelsefulla inom staden Linköping. Kartan redovisas på nästa sida.

Översiktlig sammanställning av olika kulturhistoriskt värdefulla strukturer som är betydelsefulla inom planområdet.

Ett landskap rikt på fornlämningar

Linköpings kommun utgör en av de mest fornlämningstäta i landet. Landskapet har varit attraktivt ur bosättningssynpunkt under de flesta tidsperioder. Från stenåldern och framåt har människorna i området verkat, påverkat och format landskapet till det kulturlandskap vi ser idag. Av de ovan mark synliga fornlämningarna har en del anlagts under bronsåldern men det stora flertalet härrör från järnåldern. Merparten av dessa utgörs av förkristna gravanläggningar och gravfält som rumsligt anknyter till sin tids bebyggelse. Under senare delen av järnåldern tycks bebyggelsen i form av reglerade byar fixeras på de platser där vi än idag finner dem. Redan från bronsåldern och framåt visar fornlämningsbilden att Linköpingsbygden utgjort ett centralt område inom landskapet. Senast under slutet av järnåldern var t ex östgötarnas gemensamma övergripande tingsplats belägen i anslutning till den blivande staden Linköping.

Vid tiden för kristendomens fasta etablering och medeltidens början låg byarna tätt inom områdets mer centrala delar. Flertalet av områdets kyrkor med tillhörande begravningsplats etablerades och våra socknar bildades. Staden Linköping börjar växa fram under 1200-talet, bland annat till följd av den växande kyrkliga administrationen i egenskap av biskopssäte. Fram till och med reformationen tycks såväl stadens bebyggelse som dess tillhörande jordinnehav ha expanderat stadigt, ibland på de närmast intilliggande byarnas bekostnad. Som exempel på byar som redan under medeltiden uppslukades av staden kan nämnas Hunneberg, Barhäll och Karaby. Idag är det bara de kvarlevande namnen som ger oss en fingervisning om dessa byars svunna existens.

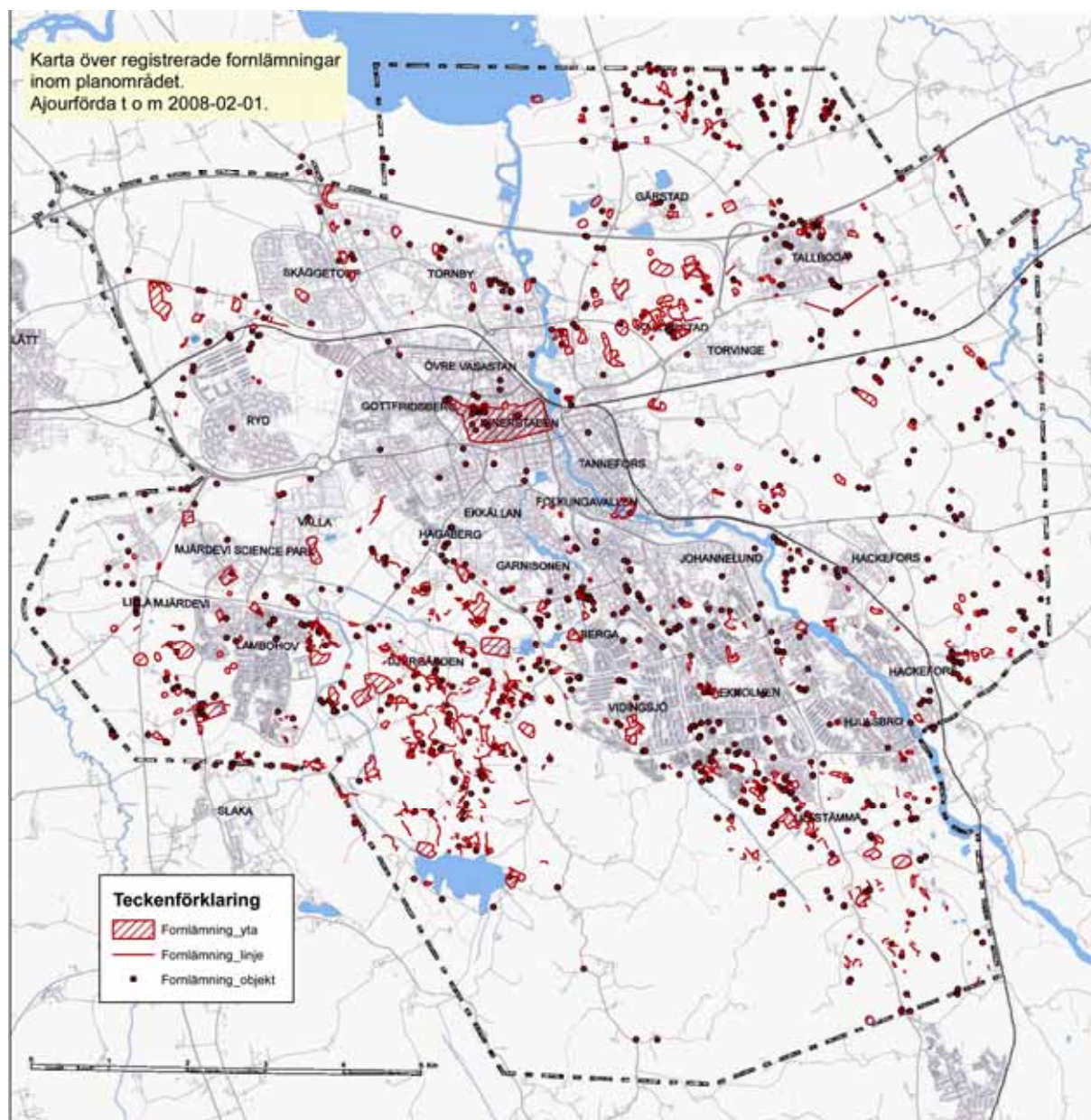
Längre ut från staden kom byarna med sin bebyggelse och sina marker att förbli i stort sett orubbade fram till stormaktstiden. Denna tids ekonomiska förläningsspolitik ledde till att flera säterier bildades i området, vilket delvis kom att förändra de gamla bebyggelse- och ägostrukturerna. Ibland kunde flera äldre egendomar slås ihop i strävan efter mer rationella storjordbruk, vilket kunde få till följd att äldre gårdar och byar lades ner och avhystes. Som exempel inom området kan nämnas Lambohov, Ryd, Kallerstad, och Slattefors. Genom indelningsverken tillkom ryttare- och soldattorp som ett nytt element i kulturlandskapets bebyggelsestruktur.

Skiftesreformerna inom jordbruket under 1700- och 1800-talen kom i än större grad att förändra kulturlandskapets struktur. Många gårdar kom att flyttas ut från byplatsen och den ökande uppodlingsgraden medförde att stora arealer omvandlades till ett annat markslag än tidigare. Ängs- och hagmark kom att minska drastiskt, utdikningar och sjösänkningar fick många mindre vattendrag att försvinna. Även om åtminstone någon gård fick stanna kvar på bytomten efter laga skiftet så kom större delen av denna att överges ur bebyggelsesynpunkt.

Även om begreppet torp är känt allt sedan åtminstone vikingatiden så är det främst från slutet av 1500-talet och fram till och med 1942 som torp och backstugor varit befolkade på ofri grund gentemot någon form av skyldighet eller motprestation. Som regel uppfördes de på byars och gårdarnas ur odlingssynpunkt sämre marker. Även inom socken- och häradsallmänningarna hade de helt obesuttna möjlighet till bosättning i enkla stugor. En del torp och backstugor finns bevarade i form av sommarstugor men det stora flertalet kan i bästa fall återfinnas i form av en övertorvad stengrund. Till exempel fanns det inom Mörtlösa bys marker i mitten av 1800-talet inte mindre än åtta backstugor, ett par soldattorp och fyra övriga torp.

De medeltida by- och gårdstomterna samt platserna för de numera försvunna torpen och backstugorna har status som fornlämningar. Flertalet av dem är emellertid inte registrerade fornlämningar och återfinns därför inte på fornlämningskartor. Därför är det oftast först när en arkeologisk utredning initieras inför en planerad markexploatering som denna typ av lämningar tillkommer som en faktor i den fortsatta planeringen.

Den generella fornlämningsbilden av området är svår att bedöma enkom utifrån de registrerade fornlämningarna (se bifogad fornlämningskarta). Merparten av det totala antalet fornlämningar är helt osynliga ovan mark och således ännu oregistrerade. Företeelsen ingår som en del i det som kallas det "dolda kulturlandskapet". De under mark dolda fornlämningar som trots allt finns registrerade har oftast framkommit i samband med markexploateringar som föregåtts av arkeologiska undersökningar i någon form. Generellt innebär detta att fornlämningsbilden kan framstå som "tätare" i de delar av landskapet som varit föremål för expansiva utbyggnader eller planerade sådana.

6. Stadens grönstruktur och naturmiljöintressen

Rekreation och biologisk mångfald

Grönområden fyller flera funktioner. För boende i staden är tillgången till natur- och grönområden av stor betydelse både som inslag i vardagsmiljön och för att tillgodose behoven av rekreation och friluftsliv. Många anser att staden är människans viktigaste biotop och att dess utformning kan påverka människors vardagsliv och hälsa. Många studier har visat att tillgång till grönområden och vistelse i naturen har positiva effekter på folkhälsan.

Rekreation betyder att återhämta sig. Människan rekreerar sig gärna i gröna stråk, parker eller andra mötesplatser i naturmiljön. Friluftsliv är den i särklass mest omtyckta fritidssysselsättningen utomhus. Närhet till ett rekreationsområde är en av de viktigaste faktorerna för att tillgodose behovet av rekreation.

Även grönområdenas ekologiska funktioner i staden är viktiga. Särskilt viktigt är det med sammanhängande stråk av grönområden som gynnar den biologiska mångfalden genom att öka möjligheterna för arters spridning och därmed ökar också chansen till långsiktig överlevnad.

Behovet av variationsrika park- och naturmiljöer i stadsmiljön

Naturen eller parken bör vara innehållsrik och gärna ge möjlighet till olika aktiviteter. Ju fler variationer och aktiviteter ett grönområde innehåller desto fler besökare.

Många människor vill rekreera sig tillsammans med andra eller i områden där andra människor rör sig, även om stillheten och ensamheten självklart också är önskvärt för de flesta då och då. Mötesplatser där folk samlas, som kring ett boulespel eller vid lekplatser, är viktiga inslag i rekreationsområdena. Folklivet vid en uteservering, musik och teater är andra exempel på anledningar till möten. Att planera in mötesplatser i våra grönområden och parker är viktigt då det spontana mötet ofta sker utomhus i miljöer där människor vistas. Park- och naturområdena får gärna innehålla de vida öppna vyerna, skogens mystik och de ombonade sittplatserna. Porlande vatten, barnrop, fågelsång och en härlig färgklick att vila ögat på är exempel på innehållsrikedom i dessa miljöer. Kontrasten mellan byggnader och natur kan bli spännande. Ett rekreationsområde ska samtidigt kunna erbjuda en stilla oas helt fri från störningar. Önskemålen om grönområdenas funktion är många vilket tyder på hur viktiga dessa miljöer är för stadens invånare. Kort och gott ska park- och naturmiljöer i staden stimulera alla sinnen; hörseln, synen, känseln, lukten och smaken.

I Boverkets handbok för gröna områden i planeringen beskrivs åtta parkkaraktärer (källa Patrik Grahn, Gunnar Sorte / Gröna Fakta A3, Movium Rådgivning).

Dessa karaktärer speglar upplevelser och känslor som vi människor söker efter i de park- och grönområden vi besöker. Metoden att kartlägga och skapa goda grönstrukturområden med hjälp av karaktärsutveckling har framgångsrikt använts i ett flertal kommuner.

De beskrivna karaktärerna är (i korta drag):

1. **Det vilda:** vildvuxenhet, vatten, mystik, slingrande stigar
2. **Artrikedomen:** mångfald, myller, träd, blommor, insekter, fåglar
3. **Rofyllldheten:** tystnad, kulturprägel, historieförankring, städad, välskött
4. **Skogskänslan:** utan slut, varsamma nyanser, tät, kuperad, promenader
5. **Festparken:** folkliv, nöjen, caféer, belysning, välskött, kvällar
6. **Prydnadsvärdet:** kultur, platsbildning, minnesmärken, blomsterarrangemang
7. **Lekvänligheten:** robust, intim, natur, oömma växter, buskar att gömma sig i
8. **Idrotten:** öppna ytor, klippt gräs, lävegetation

Misskötta grö- och parkområden i staden förvandlas ofta till otrygga och skräpiga miljöer där människor inte vill vistas. Oftast innehåller dessa miljöer få variationer och naturmiljön blir otillgänglig för lek och rekreation. Kommunen bör arbeta med att förstärka och utveckla platsernas speciella egenskaper så att det finns karaktärskillnader i stadens gröna rum.

Hälsoeffekter och inläring

Förutom att natur- och parkmiljöer ger möjlighet till rörelse och fysisk träning innebär rekreation i dessa miljöer många andra positiva hälsoeffekter. Välbefinnandet ökar genom t ex mindre muskelanspänning, sänkt blodtryck och puls, stärkt immunförsvar, bättre hormonbalans och ämnesomsättning samt en allmän stressreduktion. Minskad smärtupplevelse, minskad läkemedelskonsumtion samt kortare sjukhusvistelse är andra positiva effekter som dokumenterats. Att vara utomhus minskar depression och ångest.

Det finns även en viktig pedagogisk funktion med grönområden som bör lyftas fram. Barns egna upplevelser av naturen är en viktig grund för förståelse och inläring för vuxenlivet.

Forskare har konstaterat och slår larm med jämna mellanrum om att vi kommer att få en allt sämre folkhälsobild i landet om inte barnen rör sig mer. Den bostadsnära utemiljön är barnets enda möjlighet att på egna villkor, utan hjälp av vuxnas medverkan, kunna utforska och upptäcka omvärlden utanför bostaden. Leken är den viktigaste inlärningsformen. Genom att få en positiv erfarenhet av naturen i småbarnsåldern grundläggs en miljöuppfattning som innebär att man i vuxen ålder förstår vikten av naturen som resurs och kan hjälpa till att påverka människor att ta hand om och förbättra sin närmiljö. Med anledning av detta bör skolor och förskolor i möjligaste mån förläggas vid skog- eller naturområden.

Möjligheterna att få uppleva tystnad och ro har blivit en allt viktigare aspekt för att vi ska må bra. Tystnad är emellertid ett relativt begrepp då det är svårt att ange en exakt ljudnivå för vad som räknas som tyst miljö. I Linköping har vi svårt att finna tysta rekreativmiljöer då buller från flygplatserna ramar in staden från två håll. Även trafikbuller från vägar och järnvägar påverkar förutsättningarna för tysta miljöer.

Den finmaskiga gröna strukturen

De mindre stadsdelsnära grönområdena är mycket viktiga i stadens gröna infrastruktur. Dessa områden är av stor betydelse för vardagsrekreation som att gå ut med hunden, sätta sig en stund i solen etc. För barn och äldre som inte kan röra sig så långt från bostaden blir de mindre stadsdelsnära parkerna den viktigaste rekreativmiljön. Människor i olika åldrar rör sig olika långt. En frisk människa cyklar ca 2,5 km på 10 min, en vuxen hinner gå ca 700 m

på samma tid medan barn, äldre eller sjuka människor kanske bara hinner drygt halva sträckan. Man har i studier sett att besöksfrekvensen minskar när avståndet från bostaden till grönområdet överstiger 1 km. Det är därför särskilt viktigt att tillgodose en god rekreationsmiljö nära bostaden för barn och äldre. Inte bara avståndet är viktigt utan även frånvaron av fysiska barriärer samt tillgång till goda kommunikationer. Stora grupper i samhället är i stor utsträckning hänvisade till stadsdelsnära strövområden eller kvartersparker för sin rekreation. Och för den allmänna folkhälsan ger det mer om dom som inte rör på sig alls börjar motionera lite grann än om dom som redan rör på sig mycket gör det ännu mer.

Vattenkontakten i staden

Upplevelsen av vattenkontakt i stadsmiljön är mycket uppskattat hos stadens invånare. Både den visuella och den fysiska kontakten med sjöar, dammar och vattendrag är eftersträvarvärt. Att ta tillvara på de möjligheter som finns att skapa vattenkontakt är viktigt. Exempelvis kan man utveckla det lokala omhändertagandet av dagvatten och ekologisk vattenrening mycket mer i stadsmiljön.

Gång- och cykelvägarnas roll i gröonstrukturen

Cykel- eller promenadvägen till och från jobbet är viktiga rekreationsstråk för motion i staden. Växtlighet, variation och utsikter är betydelsefulla för att kunna koppla av på väg till och från arbetet. När cykelvägar ligger parallellt med en trafikled kan man använda vegetation som ”visuellt bullerdämpande skydd” och som gröntfilter för rening av stoft- och luftföroreningar. Trädplaneringar utmed gång- och cykelvägar i staden är underskattade grönnkorridorer då de skapar både grön karaktär, rumslighet och riktning utan att ge otrygga miljöer.

I takt med större miljömedvetenhet, snabbare cyklar och allt fler cyklister, kommer dessa att ställa allt större krav på framtidens gång- och cykelvägar. Cykelturen skall vara säker och ge en stunds rekreation på väg till och från jobbet. Man skall kunna njuta av årstidernas växlingar samtidigt som man förflyttar sig snabbt och effektivt.

Ett nätverk av gång- och cykelvägar skall erbjuda ett alternativt kommunikationssystem till de traditionella vägarna. Detta nät skall erbjuda människor ett tryggt system med ”rena” avkopplande omgivningar.

Grönstrukturfakta Linköping

Linköping anses vara en luftig och grön stad, med mycket natur och äldre träd i staden. För bara några hundra år sedan fanns det betydligt färre äldre träd i staden men stadsplaneringen i kombination med omfattande planteringar har gjort dagens tätort rik på äldre träd och grönområden. Det gröna inslaget i stadsmiljön har blivit en del av Linköpings identitet.

Tillgången till grönytor i staden

Enligt kommunens parkdatabas finns planlagd parkmark i kommunen som motsvarar ca 108 kvm per invånare (2006). Västerås och Umeå kommuner redovisade på sin hemsida att de i sina parkdatabaser har 96 kvm respektive 90 kvm planlagd parkyta per invånare i deras kommuner (siffror från 2005). Linköping har bakåt i tiden alltid varit en av de kommunerna med störst parkareal per invånare i landet. Mycket av de kvantitativa restytorna tillkom 1965-1985 vid utbyggnaden av miljonprogrammet, småhusområden och gator och trafikleder. Runt bebyggelsen skapades generösa men mindre användbara skyddszoner mot kringliggande gator.

De stadsdelar som utmärker sig med en mindre andel grönytor än övriga stadsdelar är Vasastaden och Innerstaden. Då bebyggelsen här är mer stadsmässig är det naturligt att det i dessa områden finns en mindre andel grönyta. Det är dock extra viktigt att de gröna miljöerna som finns har höga upplevelse- och rekreationsvärden. Eventuellt kan man behöva tillskapa mindre ytor i samband med nybyggnads- eller omvandlingsprojekt. Utformningen av övriga stadsrum som gator och torg blir också extra viktiga i de mer stadsmässiga delarna. Man kan även arbeta med att skapa goda förbindelser till närmaste större grönstråk. Exempelvis är det viktigt med en god kontakt mellan Vasastaden och Stångåstråket.

Gröna områden av riksintresse för naturvården, friluftslivet eller kulturminnesvården

Stångån/Kinda kanal

Stångån utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet. Strandskyddet på 150 meter utgör tillräckligt skydd för intresset.

Stångåmynningen

Västra Roxen har tillsammans med angränsande våtmarksområden och åmynningar ett utomordentligt stort värde för häckande och rastande fåglar liksom övrig våtmarksfauna och flora. Här finns även en värdefull fiskfauna, där man bland annat kan finna den hotade arten asp, med viktiga lekområden i grunda vikar och mynningsområden. Mynningen i Roxen och den nedre delen av Stångån ingår i Natura 2000 och är även klassat som Ramsarområde (global konvention med internationellt värdefulla våtmarker).

Tinnerö eklandskap

Tinnerö eklandskap utgör en viktig del av ett stort riksintresse för naturvården "Eklandskapet kring Stora Rängen och Järnlunden". Eklandskapet söder om Linköpings tätort beskrivs som det största sammanhängande ekdominerade odlingslandskapet i landet. Det är sällsynt artrikt och mångformigt. Delar av området ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas. Eklandskapets värdekärnor är klassade som riksintresse. Staden har genom ett antal grönstråk direktkontakt med detta värdefulla landskap. Sambanden med Eklandskapet är en av de viktigaste faktorerna för stadens grönstruktur och för den biologiska mångfalden.

Under 2006 invigdes det nybildade naturreservatet "Tinnerö eklandskap kultur och natur". I det 680 ha stora området skyddas de höga natur- och kulturvärdena genom en skötselplan som ingår i reservatsbeslutet. Reservatet som ingår i Eklandskapet är redan idag ett fantastiskt natur- och strövområde för stadens invånare och för framtiden kan det utvecklas ännu mer som naturområde, turist- och besöksmål. Tinnerö är stadens största och viktigaste grön- och rekreationsområde.

Vidingsjöskogen

I södra delen av Linköping i anslutning till Tinnerö eklandskap ligger Vidingsjöskogen. Här finns en stor motionsanläggning med motionscentrum och ett flertal motionsspår. I anslutning till motionsområdet ligger Vidingsjöskogens naturreservat. Detta är ett välbesökt strövområde med stora naturvärden knutna till gammelskogen, klibbalkärren och sumpskogarna. I södra delen finns även hagmarker som restaurerats och nu betas igen. Östgötaleden har en av sina startpunkter vid motionscentrumet. Delen som är naturreservat ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Ullstämmaskogen

I skogsområdet sydost om Börstorp finns ovanligt stora arealer gammal barrblandskog på fast mark. De har mycket goda förutsättningar att utvecklas till bestånd rika på krävande arter i den lägre floran och faunan. Delen som är naturreservat ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Eklandskapets värdekärnor

I de södra stadsdelarna och söder om staden finns ett antal ekmiljöer, hagmarker och andra viktiga naturobjekt som sammanbinder och tangerar mot det stora Eklandskapet. Delar av områdena ingår även i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Innerstadens parker och grönytor

Park eller grönyta av historiskt värde i Linköpings innerstad som ingår i riksintresset för kulturminnesvården (se separat karta).

Naturreservat

Tinnerö eklandskap - naturreservat

Tinnerö eklandskap utgör en viktig del av ett stort riksintresse för naturvården ”Eklandskapet kring Stora Rängen och Järnlunden”. Ett 680 ha stort område beslutades som naturreservat 2006. De huvudsakliga biologiska värdena är knutna till områdets gamla och ofta ihåliga ekar, rikedomerna på gamla träd rent generellt samt stora vidsträckta betes- och slåttermarker. Den nyligen restaurerade Rosenkällasjön hyser betydande ornitologiska värden. Många sällsynta och rödlistade arter är noterade i området inom grupperna; vedlevande insekter och klokrypare, dagflygande storfjärilar, lavar och svampar, främst knutna till ek och ädellövträd, fåglar och fladdermöss. Delar av områdena ingår även i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Vallaskogens naturreservat

Vallaskogen är en tätortsnära skog där den kommunägda delen avsatts som naturreservat motiverat främst av dess stora rekreationsvärden men även av den rika floran. Omkring 500 arter kärlväxter har hittats i det mångformiga området. Områdets geologi är relativt enkel och okomplicerad men ingående delar ger sammantaget ett ur pedagogisk synvinkel bra exempel för studier av elementär geovetenskap. Kopplas den enkla geologin till områdets botaniska värden blir områdets betydelse för rörligt friluftsliv också mycket större.

Vidingsjöskogens naturreservat

Vidingsjöskogen innehåller tätortsnära skogar av stort värde för friluftslivet men även stora biologiska värden, främst i sumpskogar. Det finns även ovanligt stora arealer ”bondeskog” i bemärkelsen flerskiktade skogar med stort inslag av gamla träd, överlag är det dock ont om död ved. Till den artrika lägre floran hör flera rödlistade arter som grön sköldmossa (NT),

frostig trädgrönelav (DD), mjölmusseron (NT) och vednavling (NT) samt glansfläck (RR) som är regionalt rödlistad. Området är kommunalt naturreservat och ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Ullstämmaskogens naturreservat

I skogsområdet sydost om Börstorp finns ovanligt stora arealer gammal barrblandskog på fast mark. De har mycket goda förutsättningar att utvecklas till bestånd rika på krävande arter i den lägre floran och faunan. Redan idag finns många ovanliga barrskogskryptogamer i områdets gamla, orörda alkärr och sumpskogar. Här finns även värdefulla lövbestånd, främst i form av igenväxningsmarker. Ullstämmaskogen är kommunalt naturreservat och ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur som ska skyddas.

Naturvårdsobjekt i naturvårdsprogrammet

Kommunen har även ett politiskt antaget naturvårdsprogram där värdefulla naturområden delas in i fyra klasser. Klass 1 är den värdefullaste klassen som anger områden av nationellt intresse – riksintressen (se särskild beskrivning av dessa ovan). Naturvårdsprogrammet är ett sektorsprogram vilket innebär att avvägningar mot andra intressen inte är gjorda i programmet. Förutom formellt skyddade och i naturvårdsprogrammet upptagna områden finns även andra naturområden som är värdefulla för stadens grönstruktur som eventuellt kommer att tas med i naturvårdsprogrammet framöver.

Grönstruktur - Naturvårdsobjekt i kommunens naturvårdsprogram

Kartbeteckningar

- Naturvårdsobjekt i programmet.
- Eventuellt tillkommande naturvårdsobjekt vid revidering av naturvårdsprogrammet.

Ett urval av Linköpings centrala parker

Trädgårdsföreningen

I centrala Linköping finns Trädgårdsföreningen som är stadens förnämsta park. Linköpings trädgårdsförenings park, som var det ursprungliga namnet, bildades 1859. Det ursprungliga syftet för föreningen som startade parken var att sprida intresset för odling för att förbättra folkhushållningen. Dessutom ville man bidra till att försköna staden. Driften i den nuvarande plantskolan och växthusen för den levande odlingstraditionen vidare.

Trädgårdsföreningen är en grön lunga i staden med en mångfald av träd och blommor. Parken har främst ett rekreationsvärde men här finns även flera äldre träd som hyser höga biologiska värden. I parken finns även tropikhus med servering, utsiktstornet Belverderen med servering, och ett flertal friskvårdsmöjligheter såsom beachvolleyboll, boule och utomhusgympa.

NaturCentrum, i Trädgårdsföreningen, är en viktig samlingsplats för föreningar med intresse för natur, trädgård, arkeologi, miljö. Runt naturcentrum finns en örtagård, växthus, rosenträdgård, damm och parkmiljö. I örtagården finns även en genbank för rödlistade kärlväxter i Östergötland.

Nykvarnsparken

Nykvarnsparken är Linköpings första ”riktiga” park och anlades 1860 av Trädgårdsföreningen. Den innehåller en mängd värdefulla, gamla, grova träd och ligger i anslutning till Nykvarns sluss, nedersta slussen i Kinda kanal. Här vid Nykvarn låg det egentliga vadvägen Stångebro. Öster om forsen har skeppssättningar påträffats. Nedanför forsen låg Linköpings äldsta hamn. Längre än hit var inte Stångån farbar förr i tiden.

Konserthusparken

Parken är historiskt sett en del av det markområde kring domkyrkan dit Domkyrkoförsamlingens behov av bostäder och trädgårdsodling lokaliserades. Nuvarande Konserthus- och Museiparkerna utgjorde under flera århundraden mark för kyrkans självhushåll och ingick till stor del i biskopens köks- och fruktträdgård. De kvarvarande fruktträden är en reminiscens från den epoken.

Efter hand under 1900-talet har området övergått i kommunens ägo som exploateringsmark för stadens expansion. Planer fanns att förlänga både Kungsgatan och Vasavägen väster ut till Östgötagatan. Dessa planer förverkligades inte utan marken lades ut som parkmark under 1950-talet. På 1980-talet uppfördes Linköpings Konsert- och kongressbyggnad, ritat av White arkitekter. För att poängtera närheten till centrum och för att lyfta fram huvudentrén skapades en axel diagonalt genom parken, ritat av Anders Johansson på White arkitekter.

Raoul Wallenbergs plats

Vasaplatsen/Raoul Wallenbergs plats var tänkt som en stor öppen plats med trafik runt om. Den anlades så småningom som en park med trafiken på norra sidan. Den utformades i samband med att Länsmuseum byggdes och Erik Lundberg medverkade. Relieffen som föreställer Raoul Wallenberg är en avgjutning av en relief som finns i Budapest.

Teaterparken

Parken anlades i samband med att Teatern byggdes och invigdes 1905. Parken omgavs på den tiden av åkermark. Numer kan inte huvudentrén angöras från Vasavägen.

Museiparken

1935 avgjordes en tävling om Linköpings länsmuseum, vilken vanns av Sveriges mest framstående arkitekter inom 30-tals funktionalismen, Nils Ahrbom och Helge Zim Dahl. Ivar

Johnsson har gjort granitfrisen under takfoten och Erik Lundberg, son till trädgårdsarkitekten Emma Lundberg har med verkat i parkutformning. Den modernistiska byggnaden lever inte upp till den tänkta fondbyggnadens storslagenhet vid den klassicistiskt utformade Vasaplatsen, nuvarande Raoul Wallenbergs plats. Museet är tillbyggt på 1980-talet, ritat av White arkitekter, och numer byggnadsminne.

Järnvägsparken

Järnvägen kom till Linköping 1864 och stationen fick helt enligt mönsterplanen en tillhörande park som anlades i slutet av 1800-talet efter långa diskussioner i drätselkammaren. Parken ritades av en trädgårdsintresserad officer och anlades av Trädgårdsföreningen. Växtvalet var brett med många blommande växter. Idag domineras parken av 100-åriga träd.

St Larsparken

Parken kring St Larskyrkan är stadens mest centrala park. En total omvandling av parkens ytor har skett under hösten 2007.

Domkyrkoparken

Parken anlades 1820 på Domkyrkogården när Nya kyrkogården väster om Kaserngatan tagits i bruk. Alla gravvårdar togs bort och kyrkogården trädplanterades framför allt med alm. En av Europas mest framstående trädgårdsarkitekter Fredrik Magnus Piper ritade Nya kyrkogården och var antagligen med i planeringen av Domkyrkoparken. Stadsarkitekten Gustav Linden omarbetade parken mot Ågatan och Apotekaregatan där stödmurar uppfördes 1922.

Biblioteksparken

Parkområdet omarbetades helt när det nya biblioteket var klart 2001. Biblioteket ritades av Johan Nyrén och parken inklusive Bibliotekstorget av Bengt Isling, båda på Nyréns arkitektkontor efter en inbjuden tävling. Parken är en del av den gamla Kungsträdgården.

Kungsträdgården

Kungsträdgården är den park i Sverige som har den längsta obrutna odlings och parktraditionen, från 1130 till våra dagar. Den finns dokumenterad från 1600-talet. Tidigare material har blivit förstört förutom biskop Brasks hushållsböcker. Trädgårdsarkitekten Rudolf Abelin utformade 1910 ett nytt förslag till gestaltning av stilträdgården som genomföres på 1930- och 1940-talen. Kungsträdgårdens stilträdgård med Karpdammarna är landshövdingens privata trädgård och tillgänglig endast vid särskilda tillfällen.

Borggårdsparken

Parken förvaltas av kommunen på ett kontrakt från 1864. Här fanns tidigare slottets ekonomibyggnader men endast ett stall finns kvar på gränsen till Kungsträdgården. Parken består av en trädplanterad promenadpark och Yttre Borggården. Parkområdet kring Slottet och Domkyrkan med sina stora gamla träd är en av de finaste biotoperna i landet för vedlevande insekter, mossor och lavar.

Landstatsparken

Parken ligger mellan Kungsträdgården och Landstatshuset där Länsstyrelsen numer har sin förvaltning. Planket mot Kungsträdgården var tidigare stadsgränsen och här utanför hade landshövdingen sin jordbruksmark. Parken är idag främst avsedd för evenemang som Nationaldagsfirandet, spel och lek.

Seminarieträdgården

Seminariebyggnaden, ritad av Ture Rydberg 1888-1961, togs i bruk vid starten av vårterminen 1927. Byggnadens storlek och utformning fick en del linköpingsbor att skriva insändare i lokalpressen, men framförallt var det den omfattande trädgårdsanläggningen som fick känslorna att svalla. Till anläggningen hör också en samtida vaktmästarebostad. Seminariebyggnaden används idag för skoländamål.

Trädgården anlades sommaren 1926. Där drevs även en handelsträdgård, vilken lades ned 1958. Seminarieträdgården bör rustas upp och göras mer tillgänglig för linköpingsborna. Parken kan få ännu större betydelse i den växande staden.

7. Trafik

Nationella trafikpolitiska mål

Det finns ett stort antal nationella mål som påverkar transportsektorn. I den trafikpolitiska propositionen "Moderna transporter" (2005/06:160) presenteras en uppdatering av de trafikpolitiska målen som är övergripande och ska uppfyllas av alla. Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktig hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Detta mål preciseras i 6 delmål enligt nedan:

- o **Tillgängligt transportsystem** – transportsystemet skall utformas så att medborgarnas och näringslivets grundläggande transportbehov kan tillgodoses.
- o **Hög transportkvalitet** – transportsystemets utformning och funktion skall medge en hög transportkvalitet för näringslivet och för medborgarna.
- o **En säker trafik** – det långsiktiga målet för trafiksäkerheten skall vara att ingen skall dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor. Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till de krav som följer av detta.
- o **En god miljö** – transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador. En god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser skall främjas.
- o **Positiv regional utveckling** – transportsystemet skall främja en positiv regional utveckling genom att dels utjämna skillnader i möjligheterna för olika delar av landet att utvecklas, dels motverka nackdelar av långa transportavstånd.
- o **Ett jämställt transportsystem** – transportsystemet ska utformas så att det svarar mot både kvinnors och mäns transportbehov. Kvinnor och män bör ges samma möjligheter att påverka transportsystemets tillkomst, utformning och förvaltning och deras värderingar bör tillmätas samma vikt.

Miljömål

I arbetet med att minska utsläppen av växthusgaserna är målsättningen att trafiken i Linköping ska ta sin del av ansvaret och minska motsvarande de krav som ställs nationellt och internationellt. Det finns en mängd olika måldokument avseende minskad klimatpåverkan bl a genom minskade koldioxidutsläpp. Olika basår, målår och minskningsnivåer presenteras.

EU-kommissionens paket med åtgärder som ska se till att EU:s utsläpp av växthusgaser minskar med 20 % till år 2020 jämfört med 1990 och att andelen förnyelsebar energi av den totala förbrukningen ökar till 20 % och energieffektiviteten med lika mycket. För svensk del innebär förslaget att Sverige ska minska sina utsläpp av koldioxid i industrin, framför allt transportsektorn, med 17 % jämfört med år 2005 och att andelen förnyelsebar energi ska stiga till 49 % år 2020. Förhoppningen är att kunna begränsa temperaturökningen till två grader. Det räcker dock inte att EU agerar, så om det blir ett internationellt klimatavtal som planerat i Köpenhamn 2009 kommer EU-målet att ökas till en 30-procentig minskning av utsläppen. (IP/08/80, EU-kommissionen, Bryssel 23 januari 2008)

EU:s och Sveriges målsättning är att jordens medeltemperatur inte ska tillåtas öka med mer än två grader. För att ha en rimlig chans att nå detta mål krävs en utsläppsminskning av växthusgaser (CO₂) på 85 % från år 2005 till 2050 för det svenska energi- och

transportsystemet, förutsatt att den svenska utsläppsnivån per person år 2050 är lika hög som den globala genomsnittliga nivån. (*Tvågradersmålet i sikte? Naturvårdsverket, 2007*)

För transportsektorns utsläpp av koldioxid gäller följande etappmål:

Utsläppen av koldioxid från transporter i Sverige bör år 2010 ha stabiliserats på 1990 års nivå (Prop 1997/1998:56).

Riksdagen har också fastställt ett långsiktigt utsläppsmål för växthusgaser:

År 2050 bör utsläppen i Sverige sammantaget vara lägre än 4,5 ton koldioxidekvivalenter per år och invånare, för att därefter minska ytterligare. Detta innebär att utsläppen ska minska med närmare 50 % jämfört med dagens utsläpp. (*Samhällsplanering för minskade CO2 utsläpp från vägtrafiken, FOI/fms, 2004*)

En långsiktigt hållbar nivå för transportsektorn innebär att utsläppen av växthusgaser behöver minska med minst 80 %. Även om bästa möjliga teknik används når man inte dessa mål utan det krävs ett förändrat resbeteende också. Bilen, flyget och lastbilen står tillsammans för ca 85 % av transportsektorns utsläpp av koldioxid (Steen et al, 1997). Bilen står ensam för drygt hälften av utsläppen idag, men det är flygets och lastbilstransporternas utsläpp som ökar snabbast. (*Samhällsplanering för minskade CO2 utsläpp från vägtrafiken, FOI/fms, 2004*)

Storleken på koldioxidutsläppen från vägtransportsektorn bestäms av tre faktorer:

- trafikarbetets storlek, d v s hur mycket vi kör med våra fordon.
- energiförbrukningen per kilometer, d v s hur mycket bränsle fordonen förbrukar per kilometer.
- Andelen fossila bränslen, d v s mängden bensin och fossil diesel i förhållande till alternativa drivmedel som etanol, biogas och andra icke-fossila bränslen.
-

Politiska direktiv i Linköpings kommun

I dokumentet *Strategisk plan med övergripande mål (Mål- och utvärderingsutskottet, Linköpings kommun, 2007)* beskrivs bland annat strategier för infrastrukturen i kommunen som kortfattat kan punktas enligt nedan:

- o Utveckla goda kommunikationer som t ex Tjustbanan/Stångådalsbanan och Ostlänken.
- o Kollektivtrafiken ska utvecklas till att vara ett attraktivt alternativ till arbetsresor med egen bil, t ex genom LinkLink.
- o Ringledssystemet ska vidareutvecklas för att avlasta innerstaden från genomfartstrafik.
- o Planering av väg- och trafiksystem ska analyseras ur ett hållbarhetsperspektiv.
- o Gång- och cykeltrafik ska ha fortsatt prioritet i trafikplaneringen.

I *Inriktning i det fortsatta översiktsplanarbetet (Linköpings kommun, antagen av Kommunfullmäktige 2005-06-07)* lyder strategin avseende trafiksystemet enligt följande:

- o Ge förutsättningar för regionförstoring och regioneffektivisering genom infrastruktursatsningar och utbyggnad i orter med särskilt goda förutsättningar för kollektivtrafik.
- o Bygg ut enligt pärlbandsprincipen. Staden och orterna får tydliga avgränsningar. Cykelavstånd till centrum (stations/hållplatsläge) är en viktig utgångspunkt för avgränsningen.

Inledning

Definitionen av trafik är ”upprepade förflyttningar av personer och gods”. Efterfrågan och behovet av att förflytta sig ökar när ett samhälle växer. Samtidigt kan en stads

bebyggelsestruktur och disposition i hög grad påverka behovet av förflyttningar samt på vilket sätt de sker. En spridning av bebyggelse medför ökat transportbehov och sämre förutsättningar för kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik. En förtätning av staden medför goda förutsättningarna för en effektiv kollektivtrafik och attraktiva gång- och cykelförbindelser eftersom avstånden mellan olika målpunkter kan hållas relativt korta.

Bilismen har inneburit en markant ökning av människors rörlighet. Lokalisering av arbetsplatser, service och bostäder har kunnat ske på ett friare sätt sedan bilismen tog plats i samhällsutvecklingen. Detta har i sin tur lett till att städer glesats ut och för många invånare har bilen blivit en förutsättning för att vardagen ska fungera.

Bilismen har historiskt sett haft stor betydelse för samhällsutvecklingen men också för människans utveckling och livsmönster. För många har bilen ett symbolvärde för vår välfärd och status. Vid högkonjunktur och låg arbetslöshet märks en ökning av bilinnehav och resande. Den innebär många gånger en frihetskänsla, möjlighet att förflytta sig från en punkt till en annan när man själv vill och i ens egen takt.

Trafiken för med sig en rad negativa effekter. Trafikolyckor är ett problem och arbetet för en ökad trafiksäkerhet pågår ständigt både på kommunal och på nationell nivå. På det kommunala vägnätet i Linköpings kommun dödas i genomsnitt en trafikant per år. Antalet svårt skadade enligt polisens olycksregistrering ligger kring 20 per år och antalet lindrigt skadade kring 200. Mörkertalet är stort på grund av att de olyckor som endast registreras på sjukhus inte finns med i statistiken för Linköping kommun. Främst gäller detta olyckor med oskyddade trafikanter.

Trafiken bidrar till tre stora hälsoproblem; fetma, luftvägssjukdomar och stress.

I stort sett hela västvärlden kan man konstatera att människor blir allt fetare. Orsaken är i huvudsak den livsstil som innebär att man äter onyttig processad mat och att man rör på sig för lite. I dagsläget är var femte svensk tioåring överviktig. Många föräldrar kör sina barn till skolan eftersom de upplever trafikmiljön som osäker för barnen att vistas i. På detta vis bidrar de själva till den dåliga trafikmiljön kring många skolor, till trafiksäkerhetsproblem och till att barnen går miste om viktig motion och självständig utveckling.

Vägrafiken står för mer än hälften av koldioxidutsläppen i Östergötlands län. För Linköpings kommun gäller att transportsektorn tillsammans med energisektorn står för de största utsläppen av växthusgaser. Övergång till förnyelsebara fordonsbränslen, satsning på cykeltrafik och andra miljöförbättrande insatser har inneburit att koldioxidutsläppet per invånare i kommunen minskat med 20 procent inom transportsektorn trots att antalet kommuninvånare ökat.

Luftföroreningar från trafiken bidrar till olika lungrelaterade besvär, exempelvis bronkit/krupp. Luftkvaliteten har förbättrats i Linköping sedan mitten av 1980-talet. Bilarnas bättre avgasrening och införandet av biogasbussar har fört med sig en neråtgående trend avseende kvävedioxidhalterna i Linköping. Flyktiga kolväteföreningar (VOC) är skadliga både för människors hälsa och för miljön. Under sommarhalvåret bidrar de till bildandet av marknära ozon. Trafikens utsläpp av bensen minskar på grund av den katalytiska avgasreningen på nyare bilar och lägre bensenhalt i bensinen. Minskningen dämpas dock av att trafiken ökar. Vägrafiken ger upphov till höga halter av små partiklar i anslutning till hårt trafikerade leder och i trånga gaturum. Detta har under de senaste åren uppmärksamats som

en allvarlig hälsorisk. Linköping låg år 2007 strax under gränsen till att klara miljönormen för partiklar på vissa gator.

Buller är ett annat trafikrelaterat hälsoproblem som kan bidra till stress och som så småningom kan leda till hjärtproblem. I Linköping bidrar både vägtrafiken och flyget till bullerproblematiken i staden. För vägtrafikbuller gäller att problemet är störst i närheten av större vägar med stora trafikmängder.

Linköpings trafik idag

Färdmedelsfördelning

År 2001 gjordes en resvaneundersökning i Linköping. Sedan mitten av 1970-talet är trenden att andelen cykelresor har ökat. Kollektivtrafikens andel har under en längre tid minskat. Biltrafikens ökningstakt är snabbare än befolkningstillväxten. Planeringsprincipen har sedan 1970-talet varit att minska genomfartstrafiken i de centrala delarna av staden. Genom kontinuerliga trafikräkningar sedan 1968 kan det konstateras att trafiken stegvis har minskat i centrala staden (C-snitt) medan den successivt ökat i yttre delarna (Y-snitt).

Biltrafiken är det dominerande trafikslaget i Linköping. Det görs ungefär 40 000 bilresor varje dygn som är kortare än 5 km. Totalt görs 57 % av alla resor i Linköping med bil.

Kollektivtrafiken i Linköping utgör 12 % av det totala resandet. Från och med juni 2008 införs ett nytt linjenät med högre turtäthet, 10-minuterstrafik på stomlinjer och 20-minuterstrafik på lokallinjer. Målsättningen med det nya systemet är att öka antalet resenärer med 1 miljon påstigande jämfört med basåret 2004, vilket innebär totalt 8,7 miljoner påstigande i tätortstrafiken.

I Linköping har cykeltrafiken en stark ställning med en ständigt ökande andel under de senaste årtiondena. Under denna period har kommunen satsat hårt på att förbättra för cyklisterna. Cykeln står för 31 % av alla resor i Linköping.

Gångtrafiken har hittills behandlats tillsammans med cykeltrafiken i Linköping. Många kommuner har de senaste åren arbetat fram gångplaner för att belysa gångtrafiken som ett eget trafikslag, med problem, brister och möjligheter. Även Linköpings Kommun ser nyttan med ett sådant arbete och avser påbörja det under 2008.

Gångtrafik

I kombination med cykeltrafik finns ett väl utbyggt gångnät i Linköping. Till detta nät kommer alla promenadvägar genom parker och rekreationsområden. De stråk som är enbart till för fotgängare är i första hand gågator i centrum samt gångvägar längs Stångån och Tinnerbäcken. I övrigt saknar Linköping en strategi eller plan för att utveckla och bygga fler attraktiva gångstråk/gågator.

Cykeltrafik

Sedan 1999 har kommunen arbetat målmedvetet för att öka cykeltrafiken. År 2002 tilldelades Linköping utmärkelsen Årets Cykelstad. Infrastrukturen för cykel har väsentligt förbättrats och i "Cykelplan för Linköping" beskrivs långsiktiga planer på ytterligare förbättringar. Cykelvägnätet i Linköping omfattar ca 400 km cykelvägar som är indelade i tre kategorier (huvudcykelvägar, lokala cykelvägar och övriga cykelvägar) med olika kriterier för kvalitet, drift och underhåll. Genom Linköpings goda topografiska förutsättningar och att staden är en

utpräglad skol- och universitetsstad finns det, med vissa åtgärder, sannolikt potential att öka andelen cyklister. En brist för stadens cyklister är utbudet av cykelparkeringar i stadskärnan.

Kollektivtrafik

En stor andel av kollektivtrafikresandet i Linköping sker på de två stomlinjerna som finns, den ena mellan Skäggetorp och Vidingsjö, via Resecentrum och den andra mellan Ekholmen och Lambohov, via Resecentrum och Mjärdevi. De två största målpunkterna i Linköpings tätortstrafik är Centrum (Trädgårdstorget, Stora Torget och Köpmansgränd) och Resecentrum. Dessa platser är start- eller målpunkt för 60-80 % av resenärerna i tätortens kollektivtrafik. Turtätheten är som bäst 20 minuter vilket kan jämföras med Jönköping och Helsingborg som har 10 och Malmö som har 7,5 minuters turtäthet.

Under 2006 genomfördes en översyn av kollektivtrafiken i Linköping vilket resulterade i att från och med sommaren 2008 kommer ett nytt linjenät med 10 minuters turtäthet för tre stomlinjer att gälla. Nätet består också av ett antal lokallinjer och områdesbussar med lägre turtäthet.

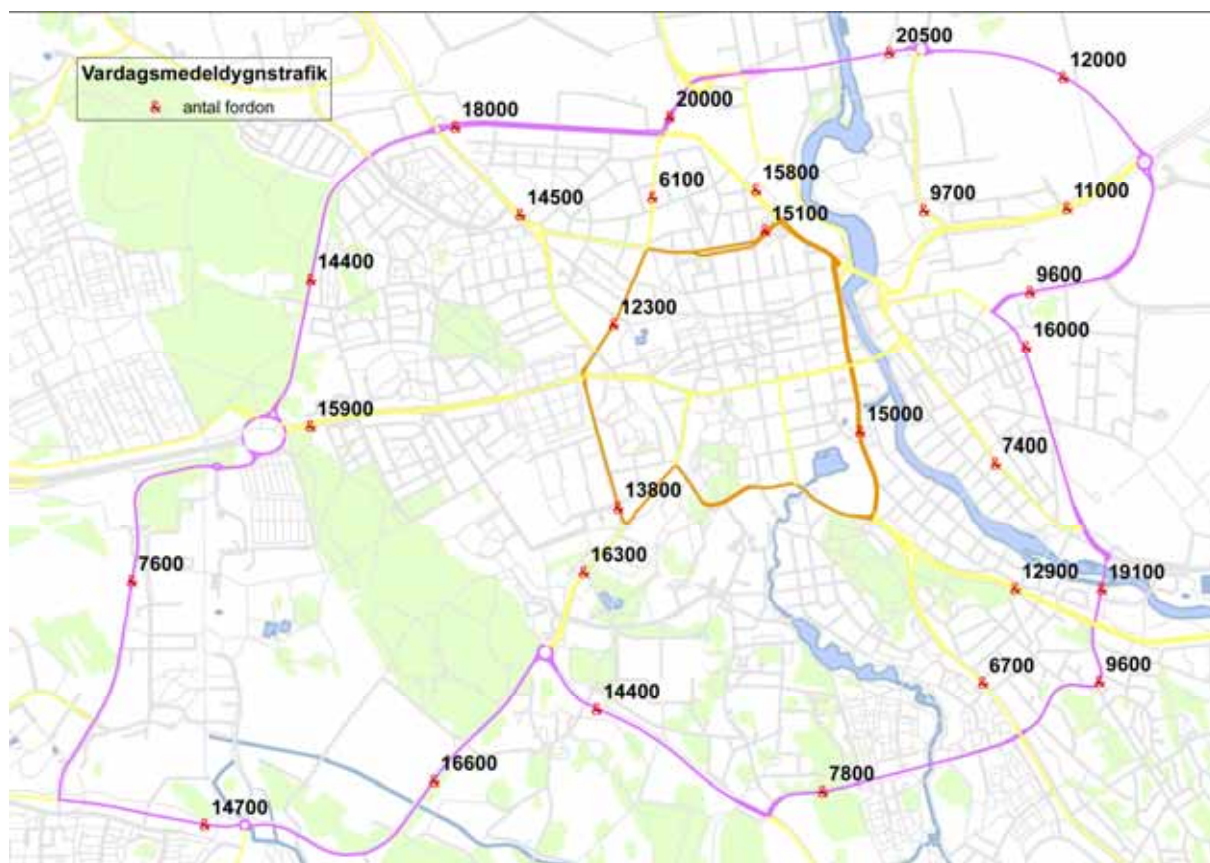
Biltrafik

Linköpings huvudvägnät för biltrafik är relativt glest med stor maskvidd. Stora bostadsenklaver utan genomgående trafik finns i de halvcentrala och yttre delarna av staden. Vägarna som omger dessa enklaver har oftast landsvägskaraktär med enkel utformning och breda outnyttjade sidoområden samt en hastighetsbegränsning på 70 km/h. Denna struktur innebär otydliga samband mellan stadsdelarna och barriärer för övriga trafikantslag.

Två kapacitetsstarka och attraktiva vägstråk genom stadens centrala delar stimulerar och inbjuder till genomfartstrafik. Dessa är Brokindsleden – Hamngatan - Järnvägsgatan samt gamla E4-sträckningen genom staden, d v s västra motorvägsinfarten – Industrigatan – Järnvägsgatan – Norrköpingsvägen. Förutom dessa stråk finns ett antal vägar som leder in mot stadens centrum som också i huvudsak är utformade med fyrfältighet med möjlig hög hastighet långt in i centrala staden. Kring Innerstaden och de centrala delarna av staden löper Centrumring (C-ring) för att minska biltrafiken på gatorna i centrum. Yttre ring som består av de större vägarna och lederna med god framkomlighet längre ut från de centrala delarna har som syfte att avlasta C-ring och andra mer centrala gator.

I ”Trafiknätsanalys för Linköpings tätort” som fastställdes av kommunfullmäktige 2005-01-25 funktionsindelas biltrafiknätet i förbifart, genomfart/infart, huvudgata, lokalgata och 30-områden. Som förbifart redovisas E4. Som genomfart/infart klassas de stora lederna i tätortens utkanter som leder in mot stadens centrum samt delar av Yttre ring. I huvudvägnätet ingår bland annat centrumring och delar av yttre ring men också andra större gator och vägar som utgör viktiga länkar i stadens bilvägsnät.

På Linköpings vägnät görs trafikräkningar vart tredje år. Den senast mätta trafikmängden (2003-2006) på delar av huvudvägnätet redovisas i kartbild, se nästa sida. Den genomsnittliga trafikökningen per år är ca 0,8 procent.

Bilar behöver förutom vägar och gator även plats för parkering. I Innerstaden klarar parkeringsutbudet efterfrågan på parkering i princip alla tider, undantaget t ex julhandel. I de halvcentrala stadsdelarna förekommer gatumarksparkering utan avgift och det blir problem avseende framkomlighet, trafiksäkerhet och drift. Det finns idag (2007) ett flertal aktörer som äger, sköter drift eller övervakar parkeringar i staden. Taxor, tider och betalningssätt varierar kraftigt vilket innebär oklarheter för allmänheten.

Parkering

I Linköping pågår ett arbete med en ny parkeringspolicy och parkeringsnorm. Gällande parkeringsnorm beslutades i Byggnämnden 1996-08-22. Parkering kan grupperas efter hur användandet ser ut – angöring, ärende- och besöksparkering, arbetsplatsparkering, boendeparkering samt tillståndsparkering. Totalt finns mellan 4 000 och 5 000 allmänna parkeringsplatser att tillgå i de avgiftsbelagda delarna av centrala Linköping, vilka fördelar sig på gata (ca 28 %), på tomtmark (Dukaten, ca 64 %) och på privat tomtmark (ca 8 %). Antalet är osäkert beroende på avgränsningen, främst avseende definitionen på ”allmänt tillgänglig”. Dessa allmänt tillgängliga parkeringsplatser är reglerade på olika sätt avseende uppställningstid och taxa. Gatumarksparkeringen består till en tredjedel av korttidsparkering (kortare än 2 timmar). Resterande del av gatuparkeringen är i huvudsak tidsreglerad till längre uppställningstid. Avgiften på gatuparkering varierar mellan 4 och 20 kr/timme. Drygt 80 % av de allmänt tillgängliga parkeringsplatserna i Dukatens anläggningar har den så kallade ”P-tian”-taxan, d v s 10 kr för de första tre timmarna. Vissa av de större markparkeringarna i Linköpings tätort är under utredning, i samband med att staden utvecklas, förtätas och byggs ut.

Tung trafik

I bl a Linköping har det gjorts mätningar av den tunga trafikens utveckling under perioden 1998-2006. Av studien att döma har den tunga trafiken ökat mer än den totala trafiken. Anledningen till att antalet godstransporter och tunga transporter har ökat i Linköping är ökade krav på tätare leveranser, minskad lagerhållning och strukturförändringar inom transportbranchen. I Linköping genomfördes år 2004 ett samdistributionsprojekt, SAMLIC (samordnad varutransport i Linköping City). SAMLIC-projektet har inte permanentats i Linköping, vilket var kommunens ambition.

I de kontinuerliga trafikräkningarna som görs på Linköpings vägar visar resultatet även andelen tung trafik. Dessa mätningar visar en genomsnittlig årlig ökning av tung trafik på ca 3,7 procent. Denna varierar kraftigt beroende på vilken typ av gata det gäller, kringliggande markanvändning, om gatan trafikeras av busstrafik eller ej etc. Generellt kan sägas att andelen tung trafik på tätortens huvudgator ligger mellan 5 och 10 procent.

Sedan oktober 2005 finns en vägvalsstyrning för transporter av farligt gods i Linköping. Denna innebär att transporter av farligt gods är förbjudna på samtliga vägar och gator i tätorterna Linköping, Malmslätt och Slaka. Transporter får dock ske enligt vissa undantag. Exempelvis får farligt gods transporteras på riksvägarna och de större infartsvägarna. Målpunkterna för dessa transporter är i huvudsak lokaliserade till industriområdena i stadens norra och östra del. Andra mottagare är SAAB, Malmen, Universitetssjukhuset samt alla bensinstationer, vilka också nås genom vägvalsstyrningen.

Utryckningstrafik

Utryckningstrafiken har stora krav på framkomlighet. Räddningstjänstens inställelsetid till olika målpunkter är beroende av vilken hastighet fordonen kan hålla. Utryckningsfordonen bör ha god framkomlighet på de primära utryckningsvägarna även under rusningstrafik. Det primära utryckningsnätet omfattar de större vägarna till och från brandstation och sjukhus samt andra större vägar som ofta används vid brådskande transporter. I "Trafiknätsanalys för Linköpings tätort" (fastställd av kommunfullmäktige 2005-01-25) redovisas framkomlighetskvaliteten på de primära utryckningsvägarna. Framkomligheten är av god kvalitet på vägarna i stadens ytterområden, medan den är mindre god respektive låg på de mer centrala huvudgatorna.

Brist och behovsanalys

I *Trafikstrategi för Linköpings kommun* görs en brist och behovsanalys. Vissa delar av den beskrivs kortfattat här nedan.

I genomsnitt dödas en trafikant per år på det kommunala vägnätet i Linköpings kommun. Antalet svårt skadade har visat en nedåtgående trend de senaste fyra åren med ett genomsnitt på 20 svårt skadade per år. Antalet lindrigt skadade uppvisar en viss ökning under 2000-talet. I kommunens *Trafiksäkerhetsprogram – del 1 Skadeinventering och problembeskrivning* (2006) ges en sammanställning av polisrapporterade trafikolyckor på Linköpings kommuns vägnät under perioden 1996-2005. Ett antal insatsområden pekas ut, vilka ligger till för de åtgärdsförslag som *Trafiksäkerhetsprogram – del 2* kommer att innehålla (arbete pågår).

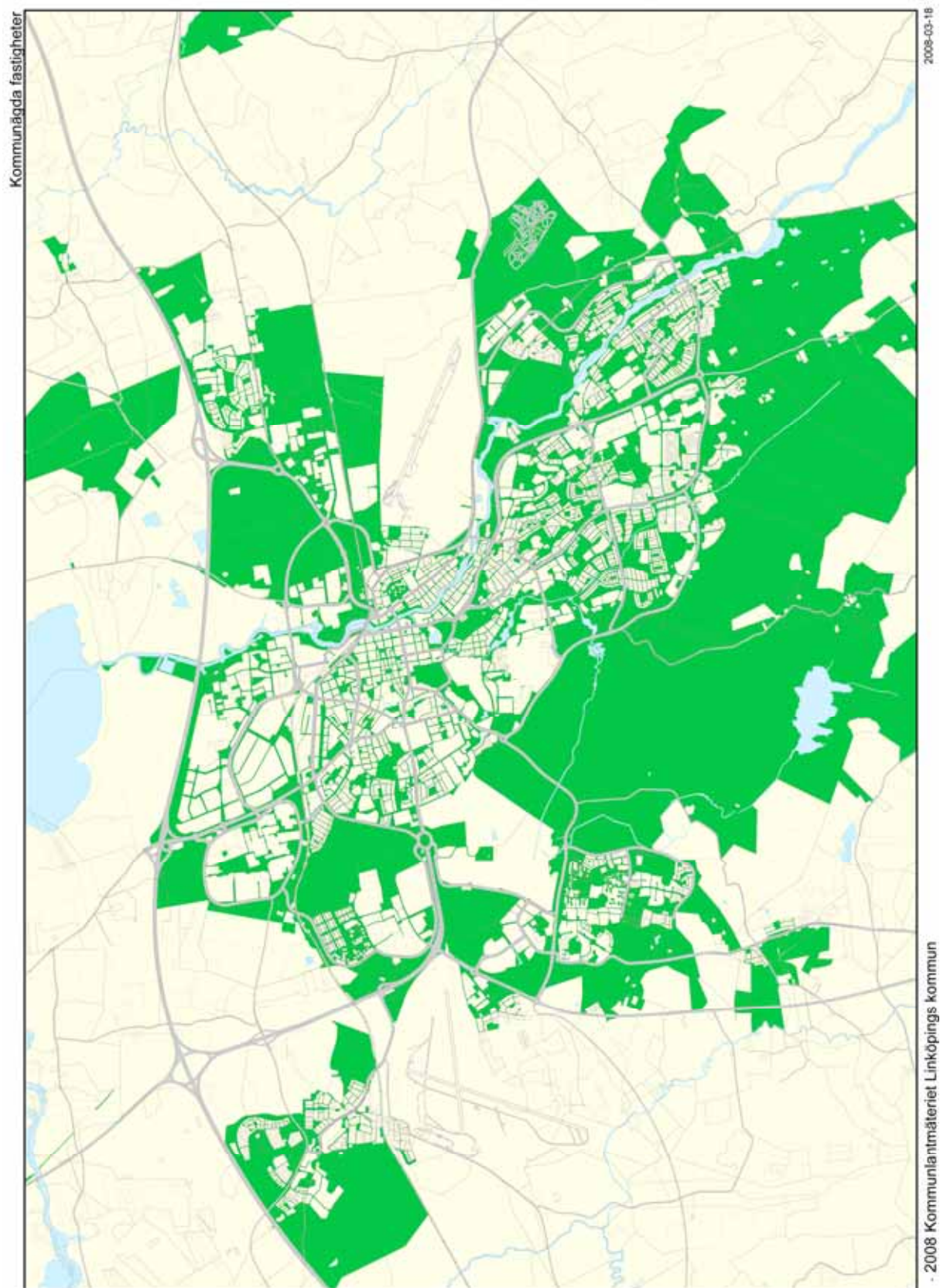
I Östergötlands län står vägtrafiken för drygt hälften av koldioxidutsläppen. Utsläppen orsakar växthuseffekt som ger förändringar av klimatet. Sedan mitten av 1980-talet görs kontinuerligt luftkvalitetsmätningar i Linköping. Mätningarna visar att luftkvaliteten i Linköping har förbättrats sedan 1986. Vägtrafiken ger även upphov till höga halter av små partiklar i

anslutning till hårt trafikerade leder samt i trånga gaturum. Både luftföroreningar och partiklar är hälsofarliga för oss människor.

I Linköping pågår en inventering av situationen avseende vägtrafikbuller. Problemet är störst i närheten av gator och vägar med stora trafikmängder. Även gaturummets utseende har stor betydelse. Exempelvis ger ett trångt gaturum med hög bebyggelse på båda sidor om en trafikerad gata höga bullervärden. Även flygbuller från SAAB och Malmens flygplats är ett utbrett problem i Linköping.

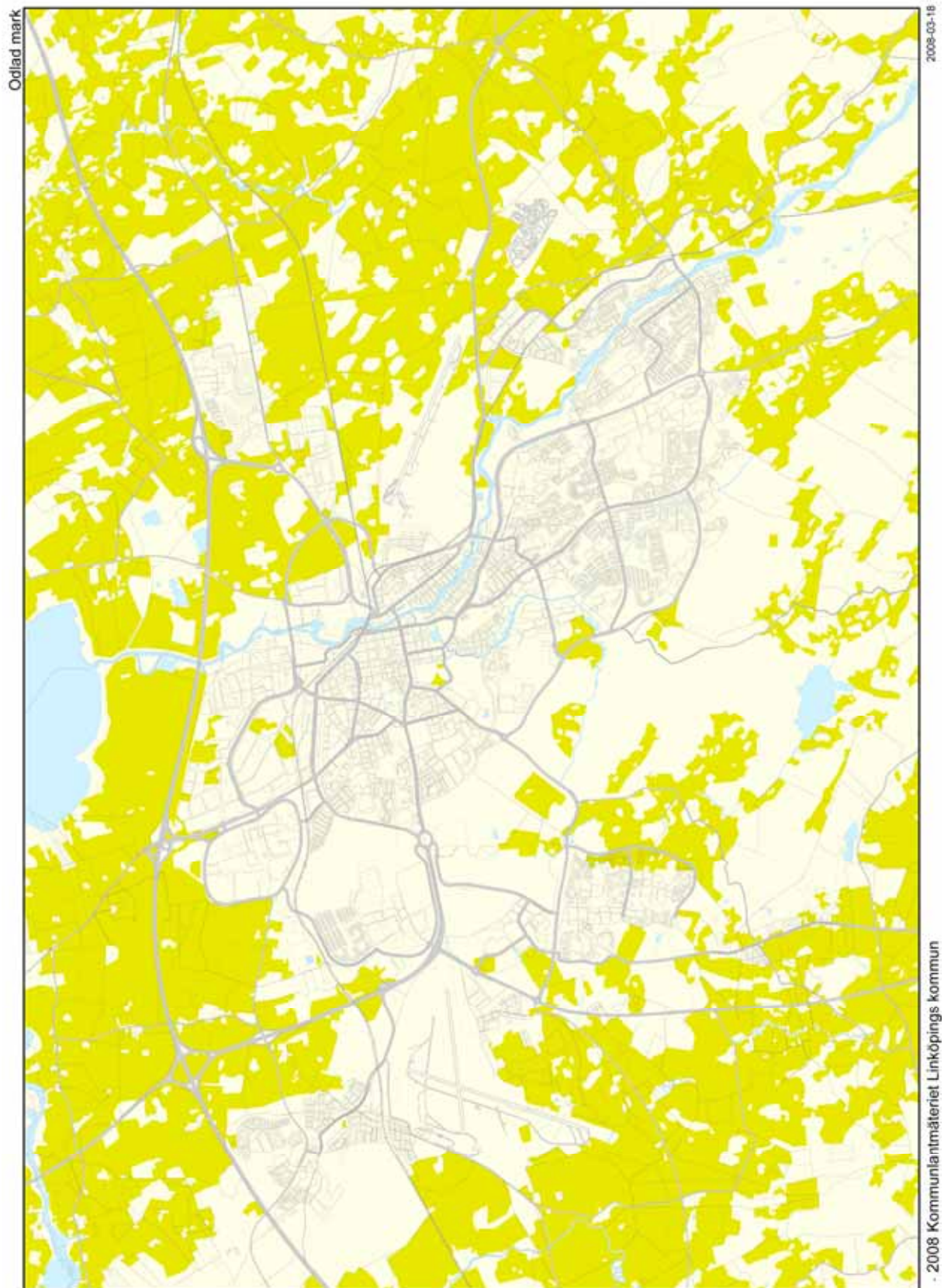
8. Kommunens markinnehav

Kommunens markinnehav inom planområdet framgår av nedanstående karta.

9. Jordbruksmark

Nedanstående karta redovisar odlad mark inom planområdet.

10. Teknisk försörjning

Allmänt

Tekniska Verken ansvarar inom Linköpings kommun för en stor del av de tekniska försörjningsanläggningar som krävs för ett modernt samhälle såsom vatten och avlopp, fjärrvärme och fjärrkyla, elförsörjning, avfallshantering, biogas med mera. Verksamheterna inom Tekniska Verken bygger på att skapa långsiktigt hållbara lösningar för ett väl fungerande samhälle med minsta möjliga belastning på miljön.

Vatten och avlopp

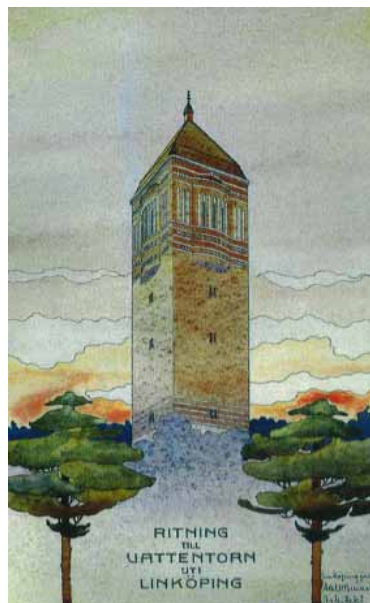
Tekniska Verken ansvarar för att dricksvatten produceras och håller hög kvalitet samt att avloppsvattnet renas innan det återgår i naturens kretslopp.

Dricksvattenförsörjning

I mitten på 1800-talet blev det nödvändigt att lösa vattenfrågan för Linköpings invånare. Orsaken var bland annat ett antal sjukdomsepidemier som drabbat staden och som ansågs bero på förorenat vatten och behovet av vatten för brandbekämpning. Detta resulterade så småningom i att Linköpings första vattenverk byggdes nedanför fallen i Tannefors år 1875. Vattnet pumpades via ett nybyggt vattenledningsnät till en vattenreservoar belägen vid Kanberget. 1910 byggdes där Linköpings första vattentorn. Tornet står fortfarande kvar men byggdes om till bostäder på 1980-talet. 1958 ersattes tornet av det nya vattentornet i Berga hage.

Vattenförbrukningen ökade i staden och vattenverket blev med tiden underdimensionerat. 1915 började Råberga vattenverk byggas uppströms fallen vid Tannefors. Det är sedan 1917 fortfarande i drift och tar även nu sitt vatten från Stångån.

För att klara Linköpings snabba expansion på 1960 – 1970 talen och framåt behövdes ytterligare vattentillgång. 1968 togs vattenverket i Berggården i drift med vatten från Motala ström vid Ljung.

Linköpings första vattenverk nedströms Tanneforsfallen och första vattentornet på Kanberget

Avloppsvattenrening

För över 100 år sedan började Linköpings första avloppsledningar grävas ner i ”långgatorna” mot Stångån. Från början var det mest regn- och smältvatten som leddes bort från stadens gator. Genom den förbättrade hygieniska standarden i bostäderna ökade avloppsmängderna successivt. Allt vatten gick orenat direkt ut i Stångån.

På 1930-1940-talen började man inse att detta inte var så bra. Först byggdes samlingsledningar längs ån som flyttade utsläppen längre nedströms och 1952 togs det första reningsverket vid Nykvarn i drift. På samma plats ligger även det nuvarande reningsverket (Nykvarnsverket).

Reningsverket vid Nykvarn har sedan första utbyggnaden på 1950-talet successivt byggts ut med först biologisk behandling på 1960-talet och sedan kemisk behandling på 1970-talet. Anläggningen har sedan dess ytterligare byggts ut och reningen har successivt förbättrats genom högre krav på rening och ny teknik. Utöver staden är ett stort antal kransorter anslutna till anläggningen, totalt ca 130 000 personer.

Dagvatten

Dagvatten är ett samlingsnamn för dräneringsvatten och ytvatten (bland annat regnvatten). Sättet att ta hand om nederbördsvatten i samband med utbyggnad av nya bostadsområden har varierat med tiden.

Idag sker avledning av dagvatten i öppna eller slutna system (diken eller ledningar) där hänsyn tas till kapacitet, vattenkvalité och stadsmiljö. I samband planering av nya utbyggnadsområden är strävan att försöka avleda så mycket dagvatten som möjligt över gräs- och planteringsytor. Genom att dagvattnet fördröjs på marken, i diken, våtmarker och dammar med mer minskar även mängden föroreningar. Belastning på befintliga dagvattensystem minskar även och vatten återförs till marken, vilket behövs för växtligheten och grundvattenbildningen.

Ledningsnät

Fram till mitten av 1900-talet byggdes kombinerade system vilket innebär att ledningarna skulle ta hand om både spillvatten (avloppsvatten) och dagvatten från fastigheter och allmänplatsmark. Ledningar för enbart dagvatten började byggas ut i mitten av 1950-talet. Detta för att undvika överbelastning på reningsverket och för att minska risken för översvämningar i fastigheter och bräddning till recipienter (vattendrag).

Det totala allmänna ledningsnätet för vatten och avlopp är idag (2008) cirka 1 760 km.

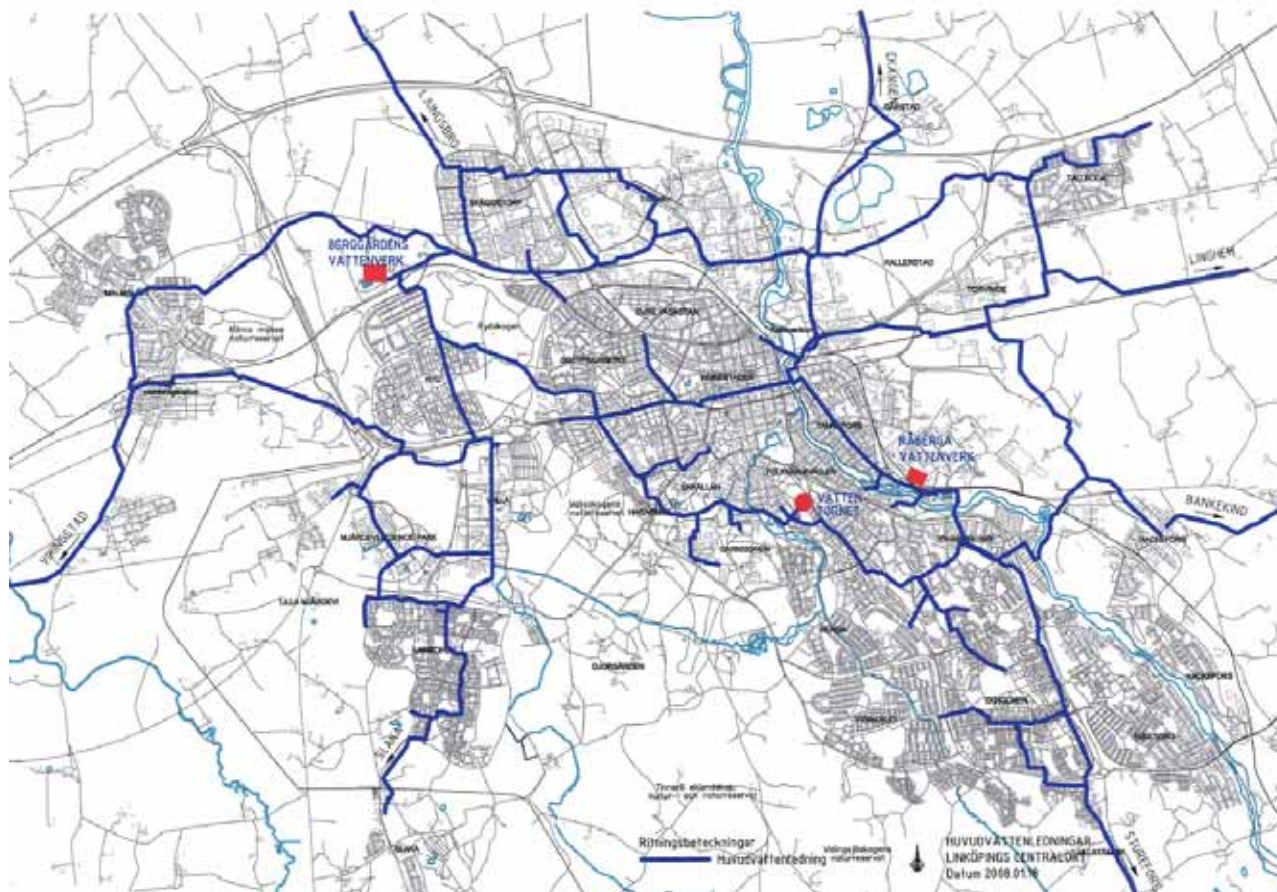
Från vattenverken distribueras dricksvattnet i ledningar till hushåll och industri.

Dricksvattennätet utnyttjas även för brandvattenförsörjning. Då dricksvatten är ett livsmedel sker kontinuerlig vattenprovtagning och analys i syfte att upprätthålla en god vattenkvalitet.

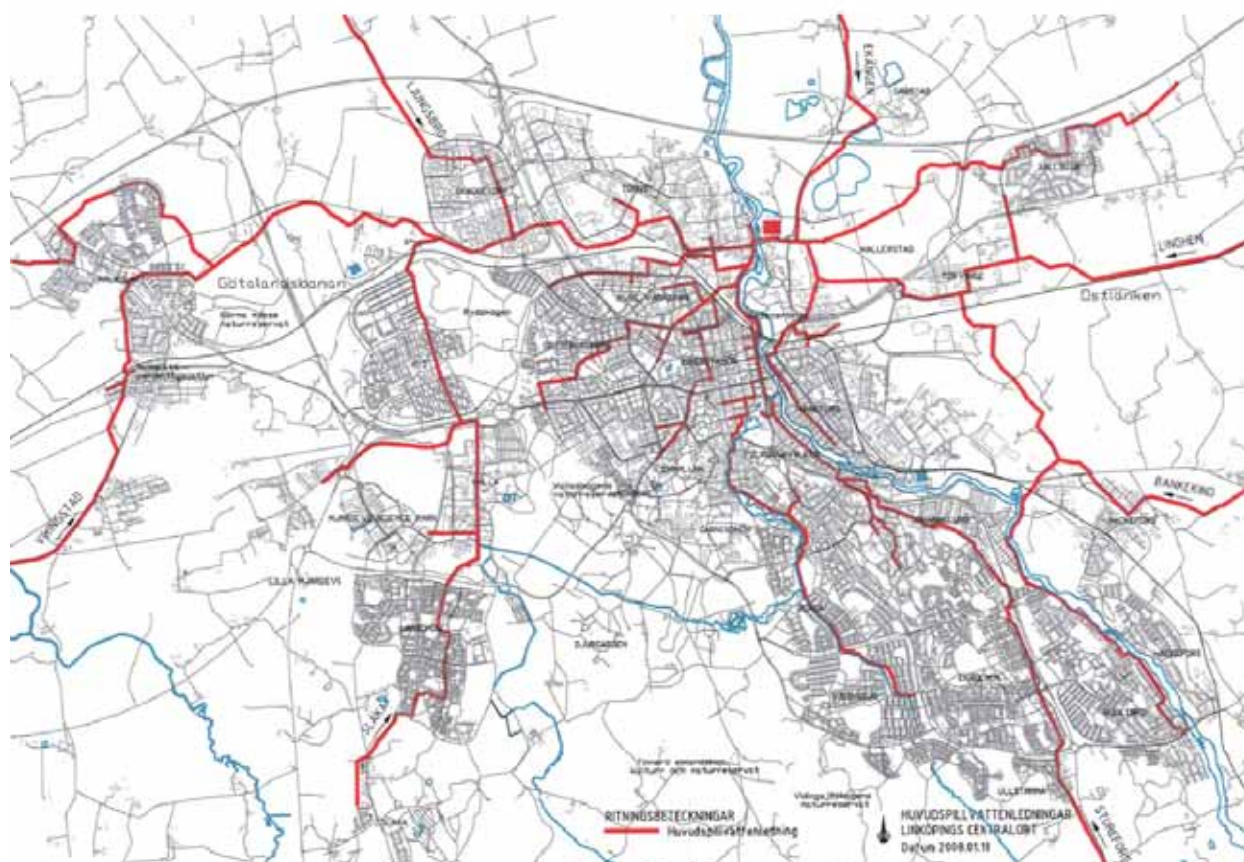
Varje enskild fastighet är ansluten via så kallade servisledningar till det allmänna ledningsnätet. Mätning av levererat dricksvatten sker i vattenmätare, som normalt är placerad inne i fastigheten.

Avloppsvatten från bland annat kök, bad och toaletter avleds i spillvattenledningar till avloppsreningsverket. Dessa ledningar läggs med lutning så att vattnet kan rinna fram med självfall eller via pumpning till reningsverket. Inom det totala allmänna ledningsnätet inom Linköpings kommun finns totalt cirka 85 spillvattenpumpstationer varav antalet pumpstationer inom området som omfattas av ÖP Staden är cirka 25 st.

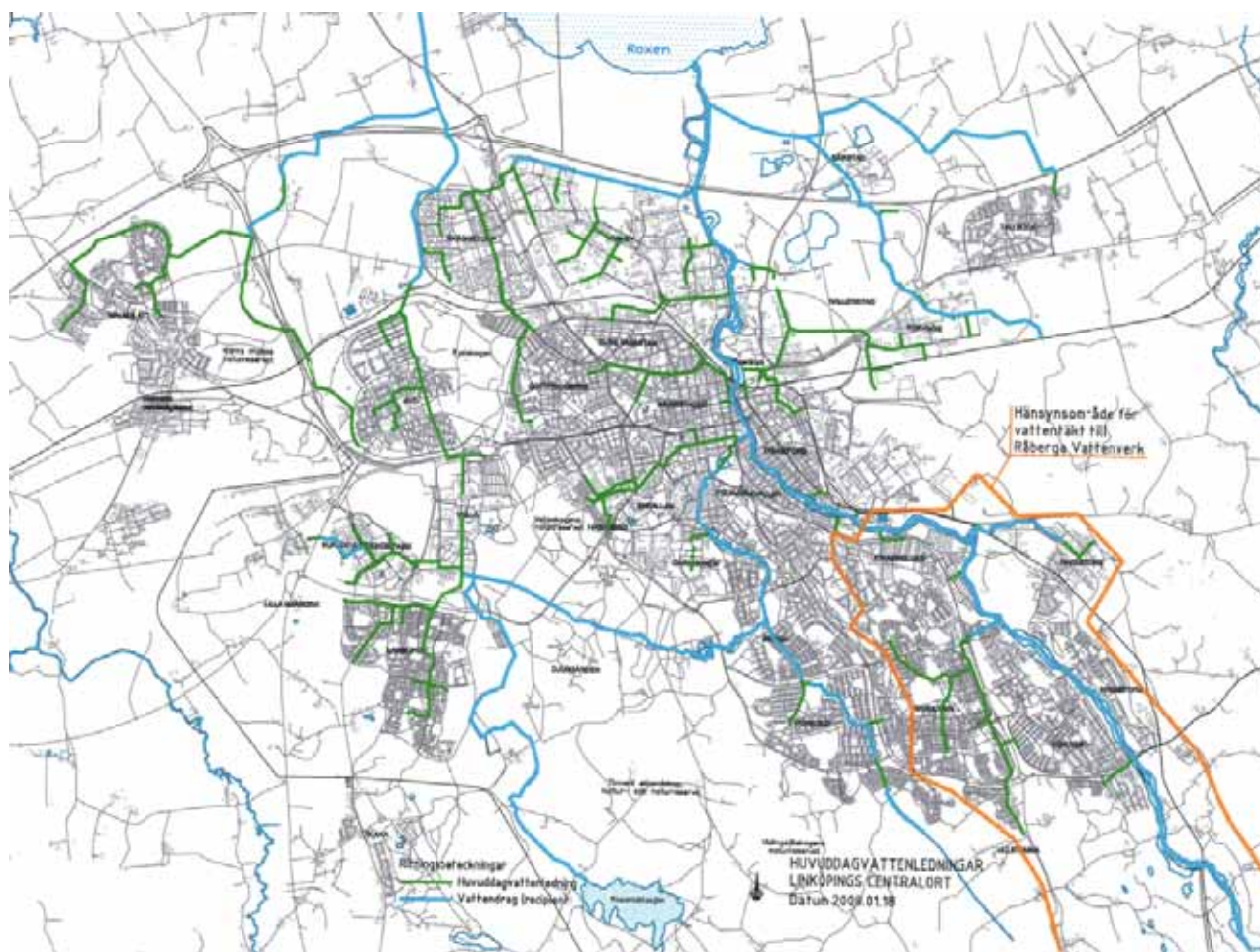
Dagvatten (regn- och smältvatten från tak, gårdar och gatumark samt dräneringsvatten) leds till särskilda dagvattenledningar och rinner så småningom med självfall ut i olika vattendrag (recipienter). Där detta inte är möjligt, till exempel vid vissa tunnlar för gång-, cykel och biltrafik, pumpas dagvattnet till självfallssystemet.

Översikt huvudledningar dricksvatten

Översikt huvudledningar spillvatten

Översikt huvudledningar dagvatten och dagvattenrecipenter samt hänsynsområde för Råberga vattenverks vattentäkt i Stångån.

Översikt förbindelseledningar dricksvatten och spillvatten.

Utökning av verksamhetsområden för VA

Utökning av verksamhetsområden sker vanligtvis i takt med kommunens beslut om detaljplanläggning. Det innebär att det allmänna va-ledningsnätet växer i takt med att nya områden kommer till genomförande.

Kostnaderna för att förse nya områden med vatten och avlopp är beroende av avstånden till befintligt ledningsnät samt om dessa ledningar tillåter ytterligare belastning eller behöver byggas om.

Vattenverk och vattentorn

De två vattenverken Berggårdens och Råberga är kapacitetsmässigt ungefär lika stora och har två av varandra oberoende vattentäkter, Motala ström och Stångån. Tillsammans producerar dessa två vattenverk cirka 13 miljoner m³ dricksvatten per år. Den bättre vattenkvalitet i Motala ström innebär att Berggårdens vattenverk har lägre produktionskostnader för dricksvattnet jämfört med Råberga vattenverk. Goda möjligheter finns även att utöka produktionskapaciteten vid Berggårdens vattenverk genom utbyggnad och ökat vattenuttag från Motala ström. Markreserv för en sådan utbyggnad finns även i anslutning till vattenverket.

Berggårdens vattenverk

Vattenverk	Vattentäkt	Behandling	Kapacitet m ³ / dygn	Produktion m ³ / dygn ca (2007)	Utbyggnads möjligheter
Berggårdens vattenverk	Motala ström vid Ljung	Snabbfiltrering, långsamfiltrering, alkalisering och klorering	32 000	29 000	Goda
Råberga vattenverk	Stångån vid vattenverket	Kemisk fällning snabbfiltrering, långsamfiltrering, alkalisering och klorering	32 000	7 000	Begränsade

För råvattentäkten i Motala ström finns sedan 2006 ett skyddsområde fastställt (Ljung vattenskyddsområde).

För råvattentäkten i Stångån finns ännu inget formellt skydd beslutat. En utredning pågår om Råbergas framtida roll för Linköpings vattenförsörjning. Det hänsynsområde som berör vattentäkten framgår av *översikt huvudledningar dagvatten och dagvattenrecipienter* ovan. Inom detta område finns restriktioner för industrietableringar som kan påverka Stångåns vattenkvalitet negativt.

Inom staden finns ett vattentorn i Berga hage som har en reservoarvolym på 6000 m³ och ytterligare ett vattentorn finns i Ljungsbro med motsvarande reservoarvolym. Utöver detta finns lågreservoarer i anslutning till vattenverken om totalt cirka 20 000 m³.

Vattentornet i Berga hage

Avloppsreningsverk

Nykvarnsverket renar idag (2007) cirka 16 miljoner m³ avloppsvatten per år.

Behandlingsstegen är mekanisk, biologisk och kemisk rening. Processen drivs med de olika stegen integrerade för att nå bästa reningsresultat.

Reningsverket är dimensionerat för 235 000 personekvivalenter (pe) och belastas idag med cirka 175 000 pe (130.000 personer + industribelastning).

Reningsverk	Recipient	Behandling	Dim. pe	Behandlad mängd avloppsvatten m ³ /d (2007)	Utbyggnads möjligheter
Nykvarnsverket	Stångån/ Roxen	Mekanisk Biologisk Kemisk	235 000	44 000	Goda

Utbyggnad av Nykvarnsverket styrs av ökad anslutning och myndighetskrav. Under 2008/2009 kommer ny miljöprövning av anläggningen att ske samtidigt som kvävereningen håller på att förbättras. Erforderlig markreserv finns inom området för framtida utbyggnad av reningsverket för att klara en anslutning av 200 000 personer och tillhörande industribelastning.

För att minska störningsrisken från reningsverket för angränsande bostadsbebyggelse har ett skyddsområde om 1 km runt anläggningen hittills tillämpats. För att få ett bättre beslutsunderlag för områdets framtida markanvändning har kommunen tagit initiativ till att i samverkan med Tekniska Verken studera frågan om vilka skyddsavstånd som bör finnas med dagens förutsättningar och vilka åtgärder som kan vidtas för att minska skyddsavstånden samt kostnader för att åstadkomma detta. Ett alternativt scenario, som även kommer att belysas i utredningen, är att flytta hela anläggningen till annan plats. Detta alternativ är dock mycket kostnadskrävande (mer än 1- 1,5 miljard kr). Även vid en flytt kommer vissa anläggningar såsom pumpstation mm att behöva vara kvar inom området.

Nykvarnsverket från olika håll

Dagvattenmagasin inom Södra Ekkällan

Avloppspumpstation Tornby

Energiproduktion, fjärrvärme och fjärrkyla

Tekniska Verken producerar fjärrvärme och fjärrkyla som levereras via egna nät samt el som säljs på den nordiska elbörsen. Utöver produktionsanläggningarna vid Gärstadverket och Kraftvärmeverket äger Tekniska Verken ett stort antal vattenkraftstationer.

Bakgrund fjärrvärme

Fjärrvärmen i Linköping är nu drygt 50 år. Byggstart var år 1954. Fjärrvärmen producerades i början i en ångcentral på platsen där Kraftvärmeverket ligger idag. Det nuvarande Kraftvärmeverket togs i drift år 1964. Från början bestod anläggningen av tre oljeeldade pannor men senare har två av dem byggts om till kol och bibränslepannor. År 1981 togs en första avfallspanna vid Gärstadverket (avfallsförbränning) i drift. Anläggningen har successivt renoverats och byggts ut under 1990-talet fram till nu. Den nyaste avfallspannan (KV60) togs i drift 2004. Idag fungerar Kraftvärmeverket och Gärstadverket som bas för fjärrvärmeproduktionen i Linköping.

Under 1990-talet byggdes oljeeldade topplastcentraler i Tannefors, Ullstämna och Lambohov. På 2000-talet har fjärrvärmenäten i Ljungsbro och Mjölby sammanbyggts med nätet i centralorten.

Byggandet av nya fjärrvärmeledningar 1954 i S:t Larsgatan.

Det nya Kraftvärmeverket 1964 innebar en ny Linköpingssiluett

Fortsatt utbyggnad av fjärrvärme

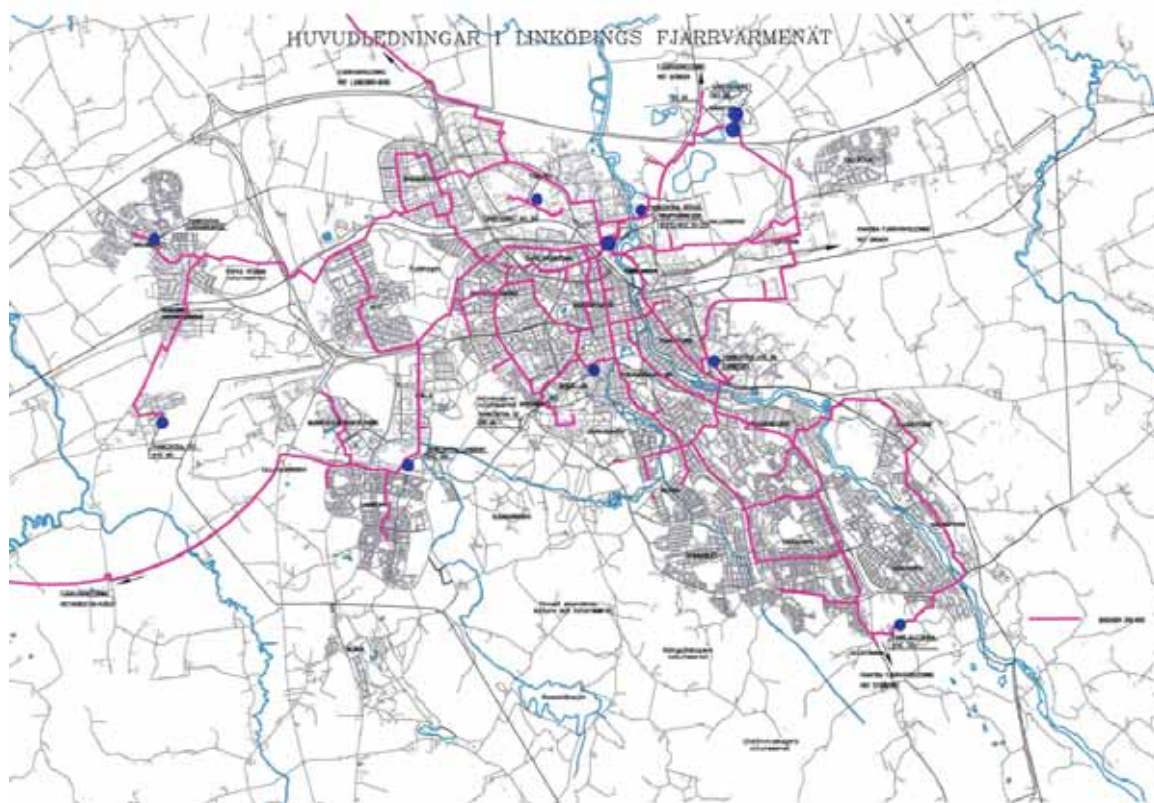
När staden expanderar kommer energibehovet att öka även med hänsyn tagen till energieffektivisering i befintlig byggnation.

Maximalt effektbehov i Linköpings fjärrvärmenät är i dagsläget ca 512 MW. Gärstadverket kan producera 170 MW och Kraftvärmeverket 240 MW. Resterande effekt produceras vid behov i någon av topplastcentralerna

Lokala fjärrvärmenät har under senare år byggts i Sturefors, Ekängen och Lingham. Där produceras fjärrvärmen lokalt men kommer i framtiden också att länkas samman med en fjärrvärmeledning till Linköpings nät.

Fjärrvärmenätets kapacitet är väl utnyttjad i dagsläget. För att klara en framtida expansion krävs en utbyggnad av nätet samt strategiskt placerade pumpstationer. Det finns även en möjlighet att höja tryckklassen på befintligt nät och därigenom få ut mer fjärrvärme till framtida kunder.

En expansion av Linköping österut samt inom övningsområdet bedöms innebära lägre investeringar än en expansion väster om Skäggetorp. Orsaken är kapacitetsbrist i de nordvästra delarna av fjärrvärmenätet.

Översikt fjärrvärmenätet i Linköping

Produktionsanläggningar

I Linköping förbrukas årligen (2007) cirka 1 400 GWh fjärrvärmeenergi som levereras av Tekniska Verken. Utöver detta förbrukas årligen 1 100 GWh el varav Tekniska Verken i egna anläggningar producerar ca 600-900 GWh. Detta motsvarar cirka 55-80 procent av den totala elförbrukningen i Linköping.

Kraftvärmeverket (KV1) och Gärstadverket är Linköpings basanläggningar i systemet för produktion av el och fjärrvärme.

I nedanstående tabell framgår nuvarande produktionskapacitet för värme och el inom Tekniska Verkens anläggningar i Linköping inklusive all vattenkraft som ägs av Tekniska Verken. I tabellen beskrivs två driftfall, med maximal värmeproduktion respektive maximal elproduktion. Normalt sker produktionen utifrån andra kriterier såsom efterfrågan, prisbild med mera.

Anläggning	Driftfall max värmeproduktion		Driftfall max elproduktion	
	Värmeproduktion	Elproduktion	Värmeproduktion	Elproduktion
Kraftvärmeverket	277 MW	0	138 MW	86 MW
Gärstadverket	170-180 ¹⁾ MW	0-49 ¹⁾ MW	161 MW	68 MW
Tornbyverket	14 MW	14 MW	0-14 MW	14 MW
Toppcentraler	300 MW	-	-	-
Vattenkraft (38 anl.)	-	95 MW	-	95 MW
Summa totalt	761- 771 ¹⁾ MW	109- 158 ¹⁾ MW	299- 313 MW	263 MW

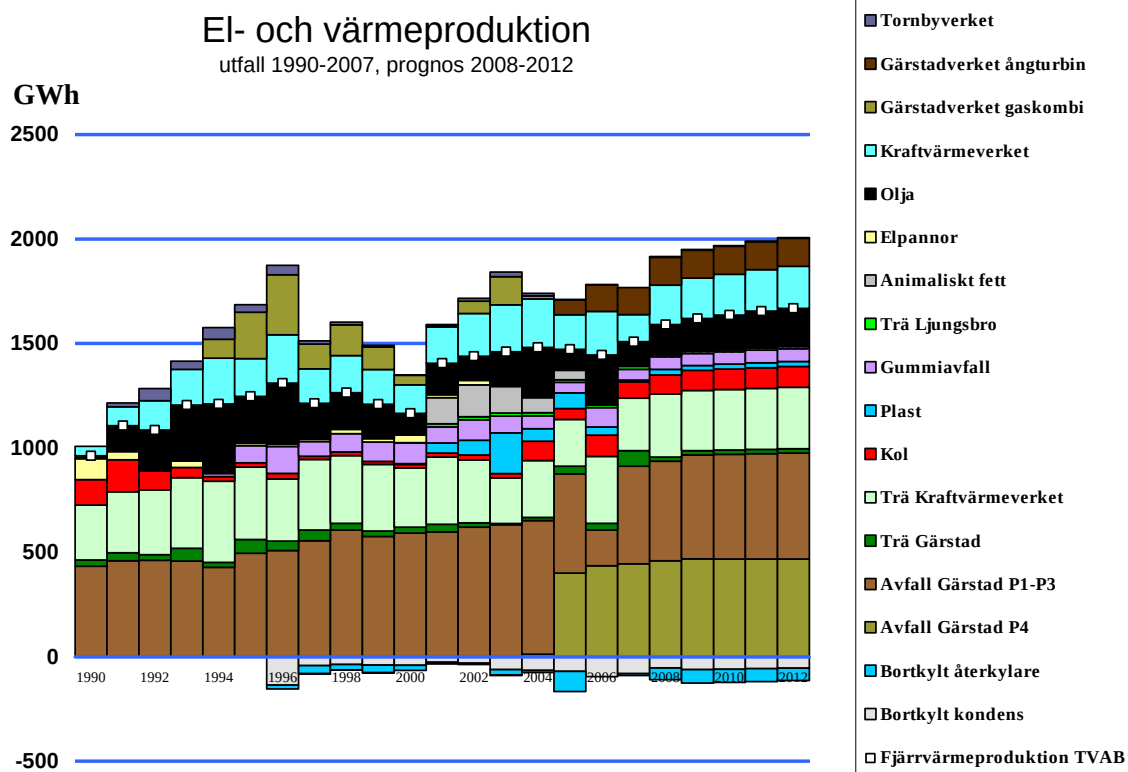
1) Inkl gaskombianläggningen.

Nuvarande produktionskapacitet för värme och el inom Tekniska Verkens anläggningar i Linköping inklusive vattenkraft.

Gärstadverket sett från E:4an. Foto: Åke E:son Lindman.

I nedanstående bild visas el- och värmeproduktionen i Linköping som är knuten till fjärrvärmeproduktionen under perioden 1990-2012. De övre stapeldelarna avser elproduktionen och stapeldelarna under 0-linjen bortkyld värme.

El och värmeproduktionen i Linköping under perioden 1990- 2012

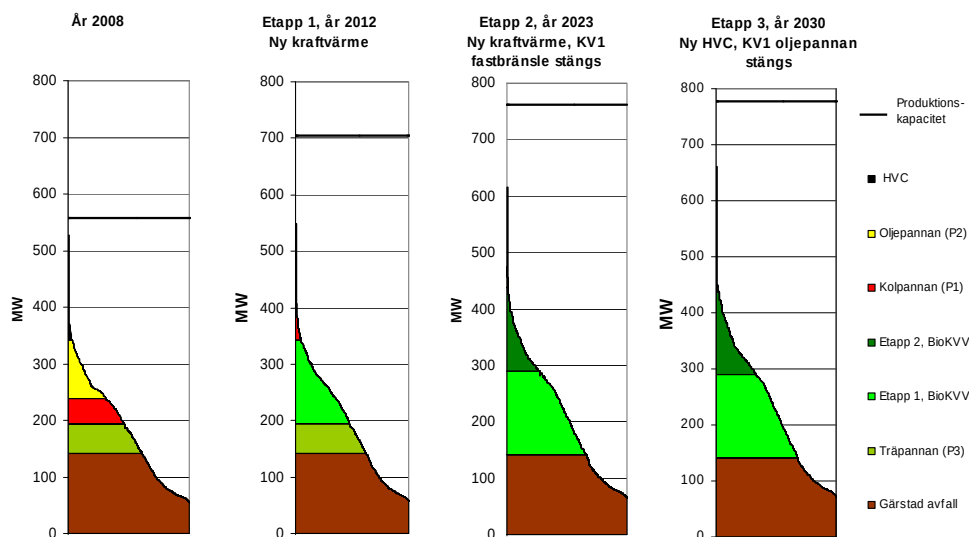
Genom ökat värmeunderlag beroende på ökad befolkning, successiv utbyggnad av fjärrvärmenätet, krav på avbrottsreserv och förnyelsebehov samt inte minst inriktningen att minska oljeberoendet erfordras ny energiproduktionskapacitet i framtiden. Detta innebär att Kraftvärmeverkets nuvarande pannor successivt kommer att fasas ut och ersättas av ett eller två, troligen biobränsleeldade, kraftvärmeverk.

En prognos har gjorts för det framtida fjärrvärmebehovet i Linköping fram till 2040. Följande etapputbyggnader för ny energiproduktion och ersättning av befintlig dito har bedömts som lämpliga.

Etapp	Utbyggnads tidpunkt År	Pannor som tas ur drift	Typ av ny anläggning	Panneffekt + effekt ur rökgaser (MW)	Varav producerad el (MW)
1	2012		Biokraftvärmeverk	150+45	47
2	2023	Kolpanna (P1) Träpanna (P3)	Biokraftvärmeverk	150+45	47
3	2030	Oljepanna (P2)	Oljeeldad hetvattencentral	100	0
4	2040	Hetvattencentral HVC10	Oljeeldad hetvattencentral	180	0

Framtida utbyggnadsbehov av ny energiproduktion för Linköping 2012- 2040

I varaktighetsdiagrammen nedan visas hur produktionen av fjärrvärme antas utvecklas fram till år 2030, med utfasning av Kraftvärmeverkets pannor och investeringar i nya större bioeldade kraftvärmeverk. Produktionskapaciteten måste hela tiden vara högre än maximal efterfrågan en riktigt kall dag. Man bör därför ha en produktionsreserv som motsvarar bortfall av en stor produktionsanläggning. Med de enligt ovan antagna investeringarna i nya produktionsanläggningar kommer Tekniska Verken att öka produktionsreserven jämfört med idag.

Bedömning av framtida energiproduktion inom Linköping 2008- 2030

En viktig drivkraft för byggandet av nya anläggningar är att minska oljeberoendet. Som framgår av varaktighetsdiagrammen minskar användningen av fossila bränslen avsevärt i takt med att nya biobränsleeldade anläggningar tas i drift.

De exakta storlekarna på de föreslagna biokraftvärmeverken kan inte bestämmas i detta skede utan är en fråga som kräver ytterligare utredning. Eventuellt kan det vara mer lönsamt att bygga dessa lite mindre än vad som här redovisats och istället bygga en del av den erforderliga produktionskapaciteten i form av oljeeldade hetvattencentraler. De föreslagna utbyggnadstidpunkterna behöver även utredas ytterligare.

Framtida utveckling av Kraftvärmeverksområdet (KV1)

Kraftvärmeverket med omgivningar

Kv Generalen där Kraftvärmeverket (KV1) är beläget berörs inte direkt av en utbyggnad av resecentrum utan området är ur kommunens synvinkel intressant ur ett vidare stadsutvecklingsperspektiv. Möjlig framtida användning av området norr om järnvägen bedöms som viktig för hur staden kan utvecklas åt detta håll. Markanvändningen inom närområdet till resecentrum bedöms ha en speciell potential för att dra till sig lokaliseringar av kontaktintensiva verksamheter. För att erhålla ett bättre beslutsunderlag för områdets framtida användning har kommunen och Tekniska Verken i samverkan gjort en förstudie för att belysa kostnader och konsekvenser för en eventuell framtida avveckling av energiproduktionsanläggningarna inom området.

Utredningen visar att merkostnaden vid de mest gynnsamma tidpunkterna för avveckling av verksamheten inom Kv Generalen är totalt cirka 500- 550 Mkr (2006). Detta innebär att nya ersättningsanläggningar byggs på annan plats medan de befintliga anläggningarna avvecklas efterhand som de är uttjänta under en tidsperiod på mer än 30 år. Kostnad ökar betydligt vid en förtida avveckling. Det bör även övervägas om inte vissa anläggningar som fjärrkylanläggning och viss topp/ reserveffekt (oljepanna) kan finnas kvar inom området.

Den alternativa lokaliseringen av nya produktionsanläggningar har i utredningen antagits kunna ske vid Gärstad. Detta förutsätter dock att erforderliga tillstånd för en sådan etablering kan erhållas och att den fortsatta utvecklingen av Gärstadsområdet inte förhindras samt att finansieringen löses. Även riskerna med att etablera huvudparten av all energiproduktion på en plats måste värderas. Planeringstiden för byggnad av ny produktionskapacitet är minst 3-4 år.

Framtida utveckling av Gärstadverket

Den framtida utvecklingen av ny produktionskapacitet för Gärstadverket är kopplad till möjligheten att även utveckla Gärstad avfallsanläggning. Ytterligare utbyggnad av ny produktionskapacitet kommer bl.a. att kräva omdisponering av verksamhetsytor inom området, utökade upplagsutrymmen för olika bränslen och bränsleberedning samt deponeringsmöjlighet för olika avfallsfraktioner (askor) från anläggningarna. En ytterligare förutsättning är att erforderligt miljötillstånd kan erhållas. Se även kommentarer avseende Gärstad avfallsanläggning.

Fjärrkyla

Fjärrkylan i Linköping är relativt ung och började byggas 1996 med leveranser till Akademiska Hus på Universitetsområdet. I dag finns två större fjärrkylnät. Ett på universitetsområdet och Mjärdevi samt ett som sträcker sig från Kraftvärmeverket via de centrala delarna av Linköping och Universitetssjukhuset upp till Garnisonen.

Fjärrkylan produceras med absorptionskylmaskiner som basproduktion sommartid och frikyla vintertid. För övrig tid samt som spetslastproduktion finns konventionella kylmaskiner. Behovet av fjärrkyla bedöms öka både avseende befintlig byggnation och framtida ny byggnation.

Fjärrkylacentralen i anslutning till Kraftvärmeverket

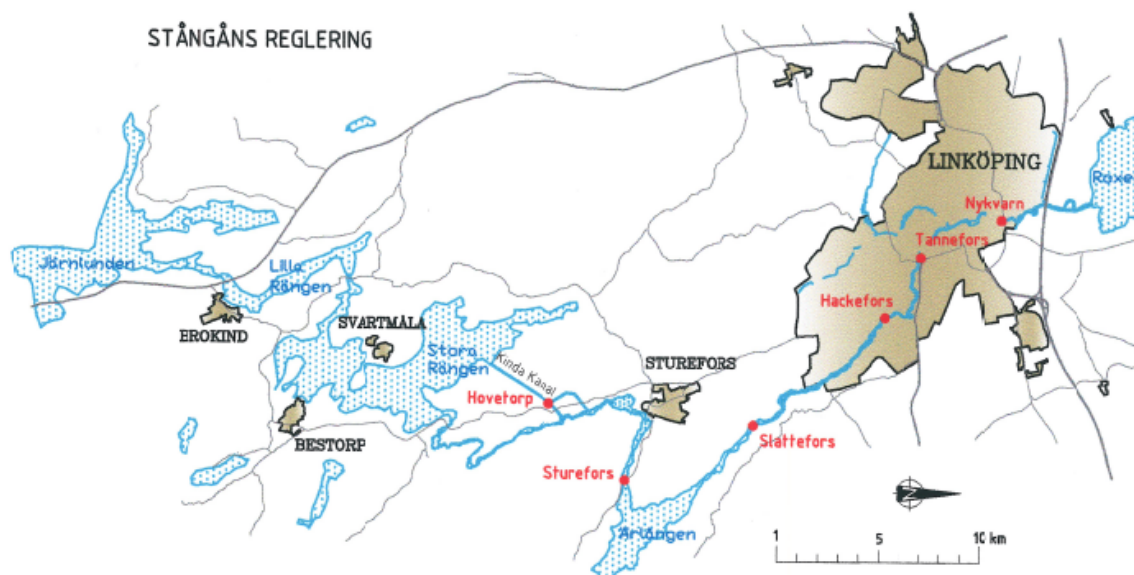
Vattenkraft

Tekniska Verken äger ett stort antal vattenkraftstationer (totalt 38 st) varav 4 stationer utnyttjar de fallhöjder som finns i Stångån på sträckan Ärlången till Roxen. I dessa stationer (Slattefors, Hackefors, Tannefors och Nykvarn) produceras årligen cirka 18 GWh el vilket motsvarar elförbrukningen i cirka 900 villor.

För samtliga vattenkraftstationer och dammar finns fastställda vattendomar som reglerar tappning och vattennivåer i systemet.

Vattenkraftstation	Fallhöjd	Utbyggnad kapacitet	Totalt utbyggd effekt	Medelproduktion
Slattefors	4,5 m	30 m ³ /s	1 x 950 kW	3,0 GWh/år
Hackefors	7,0 m	20 m ³ /s	1 x 1 060 kW	5,0 GWh/år
Tannefors	9,8 m	32 m ³ /s	1 x 2 350 kW	8,4 GWh/år
Nykvarn	2,8 m	16,7 m ³ /s	1 x 325 kW	1,5 GWh/år

Utbyggd vattenkraft i Stångån på sträckan Ärlången- Roxen

Vattenkraftstationer i Stångån på sträckan Järnlunden till Roxen

Hackefors kraftstation i Stångån

Eldistribution

Tekniska Verken dotterbolag Linköping Kraftnät AB ansvarar för eldistributionen och gatubelysningen inom större delen av Linköpings kommun. Det totala ledningsnätet är idag cirka 3 750 km.

Bakgrund

Den första elektriska anläggningen i Linköping var troligen en likströmsdynamo på 115 A och 110 V som installerades 1890 inom Österbergs trikåfabrik på dess fastighet i Tannefors. Under det kommande decenniet installerades flera dynamoanläggningar för i huvudsak lokal elförbrukning.

Linköping stadsfullmäktige beviljade den 29 april 1902 bankdirektör Jonn O Nilson rätt att dra fram ledningar för leverans av elektrisk ström till kraft och belysning inom staden. Denna rättighet har därefter tillfallit Linköpings Elektriska Kraft och Belysningsaktiebolag som 1971 ändrade namn till Tekniska Verken i Linköping AB.

För att tillgodose det ökade behovet av elkraft i början av 1900-talet började vattenkraftstationer byggas. Stadens första kraftstation byggdes 1903 vid Nykvarn i Motala ström. Därefter uppfördes Odensfors 1914 och Svartåfors 1918. I årsrapport från 1919 står att läsa: "Nu har vi energi för evinnerlig tid". Men utvecklingen gick vidare och dagens samhälle kräver helt andra kraftresurser.

Idag är elnätet väl utbyggt för distribution av elkraft från våra mottagningsstationer och lokala produktionsenheter. Huvuddelen av vår elenergi är dock köpt elkraft som produceras i andra delar av landet.

Linköping Kraftnät AB (LKN) bildades 1995 då avregleringen av elmarknaden genomfördes.

Distributionsområde och övergripande ledningssystem

LKN innehar koncession för elnät inom ett område enligt nedanstående karta.

LKN:s distributionsområde samt primärnätet 130kV

Överliggande systemspänning är 130 kV vilken är den spänningsnivå som LKN köper in el från Vattenfall via deras regionnät. Inmatning från regionnätet sker i så kallade mottagningsstationer (M1, M2 och så vidare). Inmatningspunkterna finns i M8 i Linghem, M9 i Ljungsbro samt M10 i Vikingstad. Det finns även ett internt 130 kV nät mellan mottagningsstationerna vilket är helägt av LKN.

Mottagningsstationer

I de nio mottagningsstationerna transformeras spänningen ner från 130 kV till 10 kV vilken är LKN:s distributionsspänning.

Mottagningsstation M1 med utomhusställverk.

Förslag till utformning av framtida mottagningsstation M11 vid Garnisonsvägen, Södra Ekkällan

Fördelningsstationer

Från mottagningsstationerna matas elen vidare till fördelningsstationer via så kallade huvudkabelförband. Fördelningsstationerna är rena kopplingsstationer utan transformering. Dessa är till för att kunna fördela laster mellan olika utgående ledningar beroende på driftfall och lastförändringar. I LKN:s nät finns idag cirka 16 fördelningsstationer.

Nätstationer

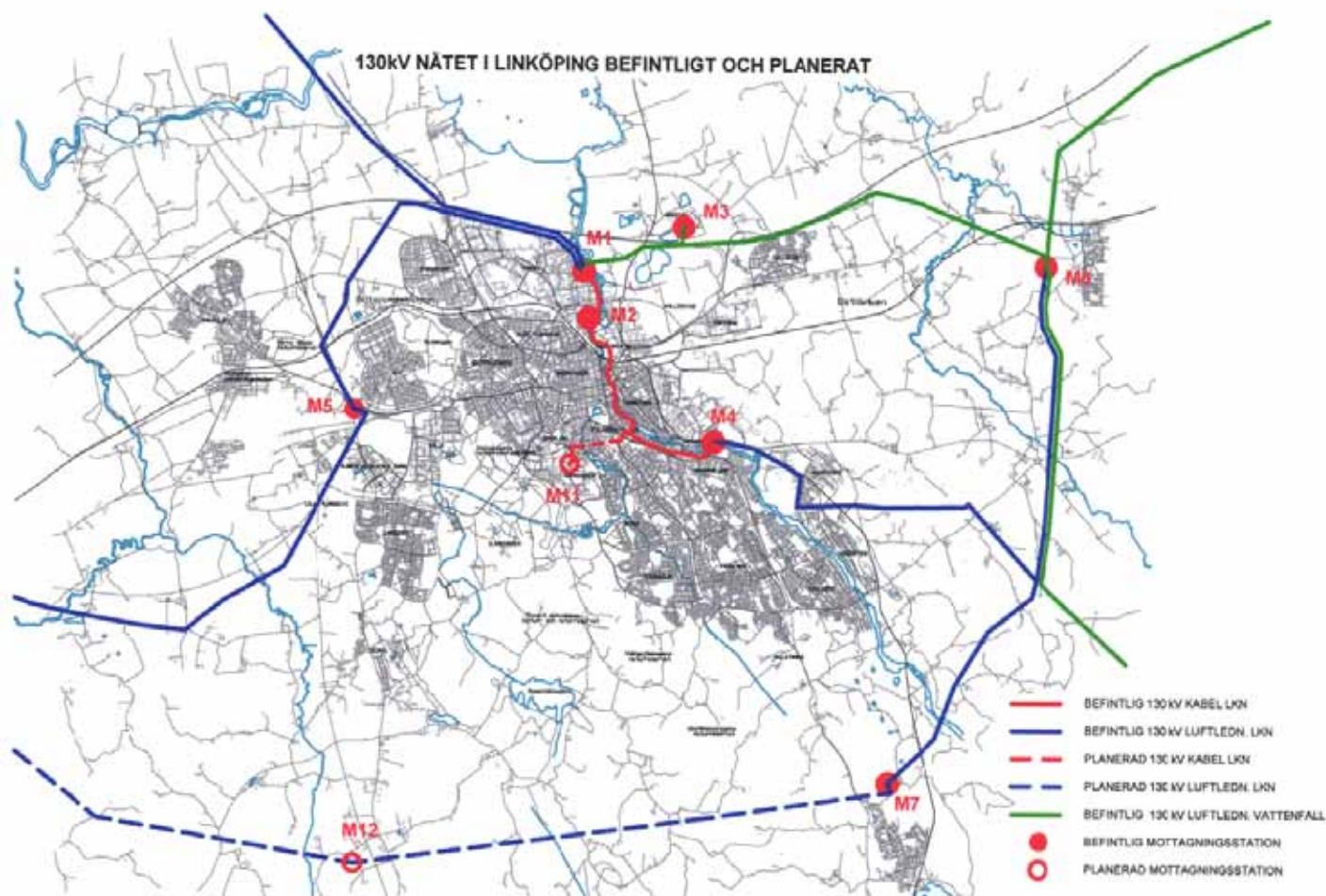
Nästa del i elnätet är nätstationen som försörjer olika delar av staden och landsbygden med el. En nätstation innehåller en eller flera transformatorer som sänker spänningen från 10 kV till 400 V och har ett försörjningsområde på cirka 300-400 meter beroende på ansluten effekt. De finns i olika utförande alltifrån en landsbygdsstation som oftast är stolpmonterad och har en effekt omkring 100 kVA till de största nätstationerna i staden som exempelvis S7 som ligger i P-huset Detektiven och har en effekt på 4 x 800 kVA.

Exempel på nätstationer

Nuläge och framtida förstärkningar

Linköpings centrala distributionsnät är främst baserat på fem mottagningsstationer M1, M2, M3, M4 och M5. Dessa stationer har under sig ett ganska väl utbyggt 10 kV nät (kabelnät). Staden har expanderat kraftigt de senaste åren vilket ställer högre krav på elnätet.

Översikt 130 kV-nätet och mottagningsstationer inom Staden

För att på sikt klara utbyggnaden inom nya områden som Södra Ekkällan och Djurgården är det nödvändigt att bygga den nya mottagningsstationen M11 samt förbinda Mjärdevi och denna station med ett huvudkabelförband på 10 kV. Mottagningsstationen kommer även att anslutas mot 10 kV-nätet mot centrum och kommer därmed öka tillgängligheten i elnätet även för denna del.

Linköping expanderar även kraftigt österut med områden som Mörtlösa och Malmskogen. En ny fördelningsstation är planerad vid Correns tryckeri i Malmskogen för att kunna fördela kommande laster på ett bra sätt. Någon mottagningsstation kommer dock inte att krävas på grund av föreslagen exploatering i denna del av staden.

10 kV-nätet kommer att byggas ut med erforderliga kablar och nätstationer i samband med att övrig infrastruktur byggs ut. En ny 10 kV-kabel ut till Ekängen planeras utföras under 2008-2009 och en 10 kV förbindelse mellan utbyggnadsområdet i Ullstämman och Sturefors planeras någon gång cirka 2010-2011.

På landsbygden pågår även omfattande åtgärder på 10 kV- och 0,4 kV-nätet för att minska väderrelaterade störningar och klara nya lagkrav.

Avfallsfrågor

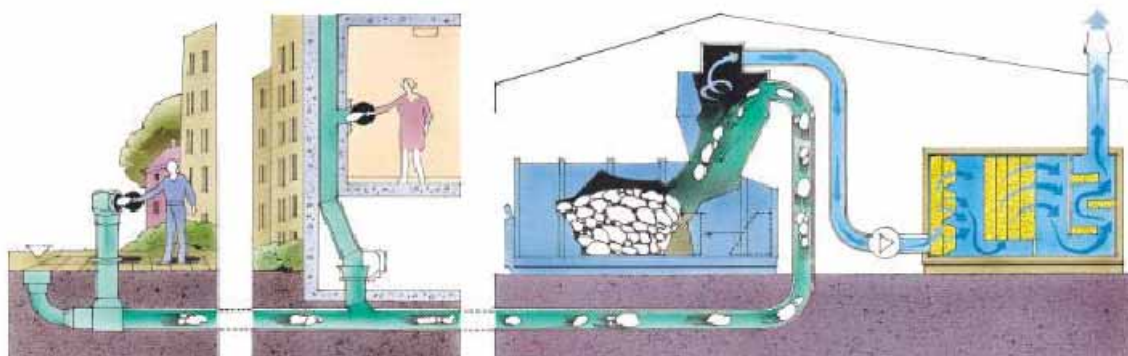
Tekniska Verken tar emot, samlar in, återvinner, behandlar och deponerar avfall från hushåll och industrier i Linköpings kommun med omnejd.

Nuvarande system och ny avfallsplan

Dagens avfallshämtning baseras till stor del på hämtning av kärl eller tömning av containers på tomtmark. Detta är ett system som inte kan betraktas som långsiktigt hållbart med avseende på bland annat boende- och arbetsmiljö.

Nuvarande lösningar präglas sällan av någon högre ambitionsnivå när det gäller arkitektonisk och estetisk anpassning till den yttre miljön. Sopkärl och containers tillåts att fritt ställas upp i känsliga och ibland, i övrigt, påkostade yttre miljöer. Vissa av dagens lösningar medför även långa gångavstånd och därmed dålig servicenivå för de boende.

I den nyligen (2006) av kommunfullmäktige i Linköping fastställda avfallsplanen för Linköpings kommun poängteras att en god och säker arbets- och boendemiljö ska eftersträvas vid utvecklingen av avfallshanteringen inom kommunen. Detta innebär bland annat att en automatisering vid insamlandet av avfall i nya områden och vid ombyggnader av befintliga eftersträvas.

Exempel på mekaniserad lösning genom ett stationärt sopsugsystem.

Ny systemlösning för insamling av hushållsavfall

För att bättre möta nya formella krav på arbetsmiljö, yttre miljö och estetik bör därför avfallshämtningen inom nya områden såsom Djurgårdsområdet, Folkungavallen, Ullstämman med fler områden utvecklas mot mera automatiserade och/eller mekaniserade system.

Exempel på sådana är stationära eller mobila sopsugsystem (vakuumssystem) och utvecklade containerlösningar. Ett sådant system ska vara möjligt att komplettera så att en eventuell uppdelning i en brännbar och biologiskt nedbrytbar fraktion kan införas i ett senare skede.

Insamling av hushållens grovavfall mm

Inom varje kvarter med bostads och hyresrätt bör även finnas utrymme för hushållens grovsopor och för källsorterat avfall såsom förpackningar, tidningar och farligt avfall med mer.

Återvinningscentraler

I Linköping finns idag tre stora återvinningscentraler (ÅVC) för hushållens grovavfall, Gärstad, Ullstämman och Malmen. Planering pågår att ersätta ÅVC:n vid Gärstad avfallsanläggning med en ny ÅVC i anslutning till Gärstadsrondellen. Någon ytterligare central bedöms inte vara nödvändig med anledning av den utbyggnad som ÖP staden anger. En utbyggnad/ ombyggnad av tex Ullstämman ÅVC kan dock bli nödvändig för att klara det framtida behovet. På lång sikt kan det även bli nödvändigt med ytterligare någon ÅVC.

Ullstämman återvinningscentral

Gärstad avfallsanläggning

Gärstad avfallsanläggning började utvecklas under 1970 talet i anslutning till Svensk Lecas lertäckter i området och är nu en anläggning för omhändertagande av olika typer av avfall. Anläggningen har mer och mer fått regional betydelse och är under kontinuerlig utveckling.

Infarten till Gärstad avfallsanläggning

Huvuddelen av avfallet som kommer in till anläggningen från ett stort antal kommuner och verksamheter omvandlas till fjärrvärme och elenergi i Gärstadverket eller vid Kraftvärmeverket. Övrigt avfall förbehandlas, mellanlagras eller deponeras inom anläggningen. Farligt avfall hanteras i ett mellanlager innan det skickas vidare till andra slutbehandlingsanläggningar. Flytande industriavfall behandlas genom indunstning och filtrering och oljeförorenad jord komposteras i slutna behandlingsceller. Avfall som blivit över efter utsortering, återvinning och energiutvinning hamnar på områdets deponi. I specialdeponier (klass1) hanteras metallhaltigt avfall och askor som klassas som farligt avfall. Inom området finns även en återvinningscentral. Stora krav ställs på behandling av lakvatten från området. Detta sker bland annat i dammar längs E4 och i en våtmark belägen vid infarten till Nykvarnsverket (avloppsreningsverket).

Översikt Gärstadsområdet med Gärstad avfallsanläggning och Gärstadverket

Viss verksamhet som idag bedrivs inom ”kärnområdet” kommer efterhand att flyttas inom området eller till andra områden, bland annat området V Ekängsvägen. Detta gäller till exempel återvinningscentralen och vissa bränsleupplag.

Utformningen av själva deponin kommer att ske med stor omsorg och kommer att ske i nära samverkan med Linköpings kommun och i princip följa de idéer som framkom vid de parallella arkitektuppdrag som föregick utformningen av den nya avfallspannan KV60. Förslag till idéskiss framgår nedan.

Idéskiss till framtida utformning av Gärstaddeponin

Framtida utveckling av Gärstadverket och Gärstad avfallsanläggning

Verksamheten vid Gärstad avfallsanläggning är mycket långsiktig (mer än 50 år). För närvarande pågår planeringen för en framtida expansion av området, förutom till området V Ekängsvägen, även mot norr och nordost och omfattar bland annat de områden där Leca planerar ta ut lera.

I det fall denna expansion kan ske på planerat sätt är markförsörjningen för avfallsanläggningen löst för mycket lång tid framåt. I det fall expansionen inte kan ske i dessa riktningar till exempel genom att ett godsspår omöjliggör utvecklingen av deponin, måste alternativa framtida lokaliseringar av deponin utredas och mark reserveras för detta ändamål. I det fall Gärstadsområdets expansion förhindras eller försvåras minskar även möjligheten att behandla och lagra olika bränslen inom området vilket även påverkar utbyggnaden av ny produktionskapacitet inom området.

Biogas

Svensk Biogas AB är ett dotterbolag till Tekniska Verken. Företaget driver utöver biogasproduktion marknadsutvecklingen för biogas som fordonsbränsle.

Vid biogasanläggningen vid Åby produceras biogas av organiskt avfall och grödor. Biogasen är ett förnybart bränsle och restprodukten är ren biogödsel som används inom jordbruket. När biogasen förbränns sker inget tillskott av koldioxid till atmosfären till skillnad från när fossila bränslen förbränns.

Linköping är den biogastätaste orten i Sverige med ett stort antal bussar och bilar som drivs av detta bränsle. Biogas står idag (2007) för cirka 6 procent av den totala fordonsbränsleförbrukningen i Linköping.

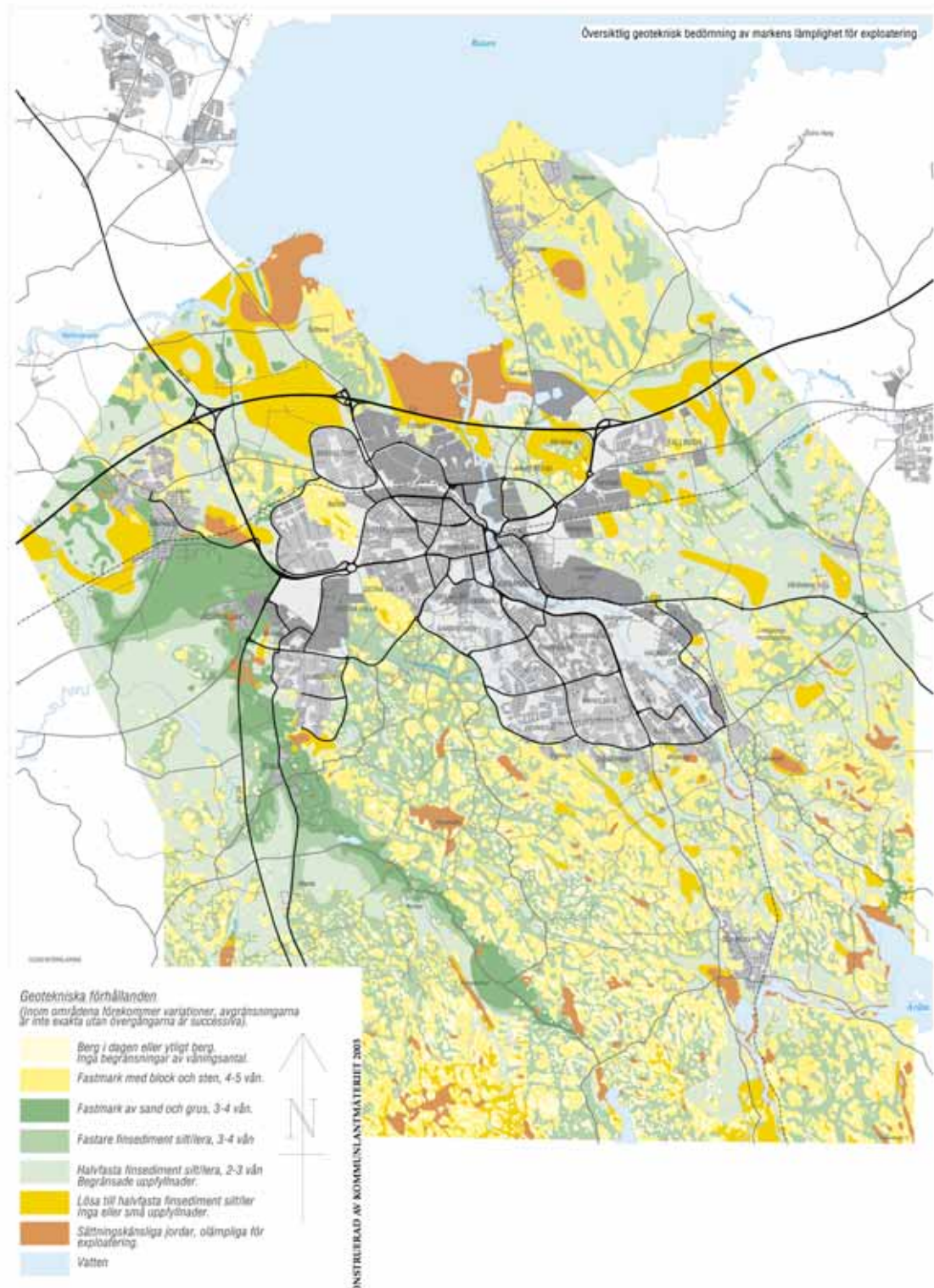

Översikt biogasanläggningen vid Åby

Utbyggnad av biogasanläggningen kommer att styras av efterfrågan och tillgång till lämpligt organiskt avfall samt myndighetskrav. Under 2008 kommer ny miljöprövning av anläggningen att ske samtidigt som åtgärder genomförs för att minska luktstörningarna från anläggningen. För att möta ökad efterfrågan på biogas planeras en fördubbling av nuvarande kapacitet i anslutning till befintlig anläggning. Erforderlig markreserv finns inom området för denna framtida utbyggnad av biogasanläggningen.

För att minska störningsrisken från reningsverket för angränsande bostadsbebyggelse har ett skyddsområde om 1,5 km runt anläggningen hittills tillämpats. För att få ett bättre beslutsunderlag för områdets framtida markanvändning har kommunen tagit initiativ till att i samverkan med Tekniska Verken studera frågan om vilka skyddsavstånd som bör finnas med dagens förutsättningar och vilka åtgärder som kan vidtas för att minska skyddsavstånden.

11. Geotekniska förhållanden

12. Korta fakta om stadsdelarna

Halvcentrala stadsdelar

(Vasastaden, Gottfridsberg, Östra Valla, Ekkällan, Ramshäll, Vimanshäll, Hejdegården, Tannefors-Råberga)

Vasastaden

Vasastaden är en centralt belägen stadsdel och omfattar de tidigare stadsdelarna Övre Vasastaden, Nedre Vasastaden samt Steninge (arbetsområde som är helt utnyttjat). Inom Nedre Vasastaden påbörjades utbyggnaden redan i början av förra seklet. Utbyggnaden fortsatte sedan till slutet på 1940-talet, varefter enbart smärre kompletteringar har gjorts. Inom Övre Vasastaden påbörjades utbyggnaden i större skala på 1930-talet. Den nådde sin kulmen på 1940-talet och avslutades i början av 1950-talet. Därefter har endast mindre kompletteringar och saneringar av bebyggelsen skett. Under 1997 tillkom 65 lägenheter. Tillgången på grönområden är mycket begränsad inom stadsdelen. I gällande detaljplaner finns ingen parkmark större än 3 hektar. Dock finns mindre parker, som Järnvägsparken och parken vid Berzeliuskolan och dessutom ger trädgårdarna grönska åt stadsdelen. Närmaste större grönområden är Rydskogen, Lektorshagen och strandpromenaden längs Stångån. Resecentrum med centralstation integrerad med bussterminal finns inom stadsdelen.

Bebyggelsen består nästan uteslutande av flerbostadshus. Under 2000-talet har hittills ca 250 lägenheter tillkommit, de flesta inom kv. Bangården. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 inom stadsdelen 3 769 lägenheter, varav 99 % i flerbostadshus. Tre fjärdedelar av bostadsbeståndet har tillkommit före år 1960. Den största delen av lägenheterna är upplåtna med hyresrätt. Flerbostadshusen har en hög andel smålägenheter (2 rok eller mindre). Andelen hushåll med en boende är mycket hög.

Befolkningen har ökat kraftigt på 2000-talet och uppgick 2006-12-31 till 5 355 personer. År 1960 var folkmängden 7 757 personer. Utglesningen var därefter mycket kraftig.

Två gymnasieskolor finns inom stadsdelen, Berzeliuskolan och Katedralskolan.

Berzeliuskolan har även undervisning från år 7-9 samt integrerad särskola. Vid halvårsskiftet 2007 fanns inom stadsdelen 3 förskolor. Ett servicehus med 35 servicelägenheter samt 100 vårdbostäder finns inom stadsdelen. Inslaget av småbutiker inom stadsdelen är markant. Inom Vasastaden finns ytterligare två dagligvaruaffärer. Vidare finns dosapoteket i området.

Knappt hälften av arbetstillfällena finns inom näringsgrenarna ”Handel och kommunikationer” och ”Finansiell verksamhet, media och företagstjänster”. De största arbetsplatserna Samhall AB, Utbildning Vasastaden samt G4S Security.

Gottfridsberg

Gottfridsberg är en relativt centralt belägen stadsdel. Den omfattar de gamla stadsdelarna Barhäll, Fridhem, gamla Gottfridsberg, Tornhagen och Åbylund, samtliga med sin speciella struktur. Utbyggnaden påbörjades kring förra sekelskiftet i gamla Gottfridsberg och har därefter fortsatt successivt. Fridhem byggdes ut på 1940- och 1950-talen, Tornhagen på 1950- och 1960-talen och Åbylund på 1950-talet. I gamla Gottfridsberg ägde en omfattande förnyelse av bostadsbeståndet rum under 1970-talet. Stadsdelen har relativt stor andel grönområden med tanke på dess centrala läge. De flesta av grönområdena är små med undantag av Lektorshagen. Dessutom gränsar stadsdelen till Rydskogen, som man kan nå via tunnel under Industrigatan. Folkets Park ligger inom stadsdelen.

Bebyggelsen domineras av flerbostadshus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 4 788 lägenheter (inkl studentlägenheter), varav 88 % i flerbostadshus. Småhusen är koncentrerade till Barhäll, Fridhem och Tornhagen. Den senaste större nybebyggelsen tillkom inom Hjälsätersområdet 1987. Därutöver tillkom genom nybyggnation 115 lägenheter under 1996-97.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 7 680 personer. År 1960 var folkmängden 11 215 personer och därefter har en kraftig utglesning ägt rum. Födelseöverskottet har varit negativt från 1990-talet och framåt.

De största arbetsplatserna är Tornhagsskolan, Folkungaskolan samt Veolia Sverige AB.

Tornhagsskolan har utbildning från förskoleklass t.o.m. år 9 samt särskola. Skolan erbjuder även skolbarnsomsorg. Folkungaskolan har gymnasieundervisning. Skolan rymmer också undervisning för musikklasser inom årskurs 4-9 samt för vanliga grundskoleklasser årskurs 4-9. I området finns även resursskolan Åbylundsskolan. Barnomsorgsverksamhet bedrivs vid halvårsskiftet 2007 i 6 förskolor, varav 2 är privata utförare. Vidare finns 2 fritidshem samt en öppen fritidsverksamhet.

Stadsdelen erbjuder gruppbofästigheter, sjukhemsplatser samt vårdbofästigheter för dementa. Antalet butiker inom stadsdelen har minskat kraftigt under 1980- och 1990-talet. Det finns idag tre dagligvarubutiker. Därutöver har invånarna nära till service utanför stadsdelen.

Östra Valla

I samband med förändring av stadsdelsindelningen 2000 flyttades gränsen mellan stadsdelarna Östra och Västra Valla något mot öster. Den nordöstra delen av Östra Valla omfattar ett äldre bostadsområde, Valla industriområde samt T1-området där utbyggnad med bostäder har pågått under 1990-talet och fram till nu. I den västra delen av Östra Valla finns friluftsmuséet Gamla Linköping och Vallaskogen. Vallaskogen är ett stort och attraktivt ströv- och promenadområde. Gamla Linköping, som troligen är kommunens största turistattraktion, består av äldre hus som flyttats dit från olika delar av staden. Inom stadsdelen finns naturreservatet Vallaskogen, ett rekreations- och skogsområde på 40 ha.

Under 2000-talet har ca 800 lägenheter färdigställts varav en del studentbofästigheter i kv. Irrblosset. Bostadsbebyggelsen rymde vid årsskiftet 2006/07 totalt 2 982 lägenheter, varav

86% i flerbostadshus. En del av småhusen byggdes redan i början av förra seklet, men den stora utbyggnaden inom det ursprungliga Valla ägde rum på 1940-talet, då ca 80 % av bostadsbeståndet tillkom. Därefter, fram till dess att den stora utbyggnaden inom T1-området påbörjades, har endast en mycket begränsad förnyelse ägt rum. Gamla Linköping har kommit till efter år 1950.

Stadsdelens folkmängd ökade kraftigt under 1990-talet tack vare utbyggnad med bostäder inom T1-området. Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 5 117 personer. År 1960 var folkmängden 2 074 personer. Utglesningen har varit kraftig inom gamla Valla.

En stor del av arbetstillfällena inom stadsdelen finns inom näringsgrenarna "Vård och omsorg". En annan stor arbetsgivare är Combitech CSE AB.

Fridtunaskolan har undervisning för årskurs 1-6. De fyra grundskolorna Panncentralen, Trollbacka, Blåsippan och Duvslaget lades ned efter vårterminen 2004. Den nya grundskolan Tunvallaskolan, som finns på Fanjunkaregatan, erbjuder undervisning från förskolan till årskurs 3. Westmannaskolan är en särskola för årskurs 1-9. Inom T1-området finns vid halvårsskiftet 2007 12 förskolor, varav en är privat utförare, samt 2 fritidshem.

Inom gamla Valla finns en förskola. Inom samma område finns också servicehuset Solrosen med 35 servicelägenheter för pensionärer.

23 servicelägenheter är kopplade till två grannskapshus inom T1-området. Det finns även 14 vårdbostäder i Fanjunkaren. Sammanlagt 94 platser på sjukhem och gruppboende finns vid Hagalund och vid Valla Park. Inom området finns Valla vårdcentral med specialistmottagningar, distriktssköterskemottagning och barnavårdscentral.

Det finns tre dagligvarubutiker varav två med postombud. Vidare finns ett apotek i området. Därutöver har invånarna förhållandevis nära till service utanför stadsdelen.

Ekkällan

I samband med förändringen av stadsdelsindelningen år 2000 delades stadsdelen Ekkällan och stadsdelen Garnisonen bildades. Vidare överfördes vid samma tillfälle kv Eskimån, Eldaren, Eremiten och Emigranten till stadsdelen Innerstaden.

Ekkällan är en centralt belägen stadsdel som omfattar de tidigare stadsdelarna Stolplyckan och gamla Ekkällan. Utbyggnaden inom stadsdelen Ekkällan påbörjades vid förra sekelskiftet i Stolplyckan och fortsatte därefter i olika etapper. I början av 1960-talet byggdes Eskadern. Stadsdelens äldsta bebyggelse revs i slutet av 1970-talet inom det område, som idag benämns Stolplyckan, för att lämna plats för nybebyggelse. Bostadsområdet inrymmer idag förutom vanliga flerbostadshus även en kollektivhusdel med ett flertal gemensamma anläggningar. Ekkällan har god tillgång på grönområden, bl a Magistratshagen intill Universitetssjukhuset, som på andra sidan Lasarettsgatan övergår i Linköpings stadspark Trädgårdsföreningen. Inom stadsdelen fanns vid årsskiftet 2006/07 1 006 lägenheter, av dessa finns 97 % i flerbostadshus, varav en stor del är mindre flerbostadshus. Andelen hushåll med en boende är hög.

Stadsdelens befolkning uppgick 2006-12-31 till 1 714 personer.

Universitetssjukhuset är den helt dominerande arbetsplatsen. En annan stor arbetsplats är Hälsouniversitetet som är en del av Linköpings Universitet.

Stolplyckeskolan lades ned efter vårterminen 2004. Vid årskiftet 2007 erbjuds skolbarnsomsorg i form av 4 förskolor, samt en öppen fritidsverksamhet.

I Stolplyckan finns 35 servicelägenheter för pensionärer.

Inom stadsdelen finns en dagligvarubutik. Vid Universitetssjukhuset finns även jourcentral samt ett apotek. Invånarna har därutöver förhållandevis nära till service inom stadskärnan.

Ramshäll

Ramshäll är en centralt belägen stadsdel i nära anslutning till stadskärnan och Universitetssjukhuset. Bebyggelsen består dels av ett område med äldre småhus och mindre flerbostadshus, dels av ett område med något yngre flerbostadsbebyggelse. Småhusbebyggelsen påbörjades redan före 1930-talet och den äldsta delen färdigställdes till stor del före 1950. Den yngsta flerbostadsbebyggelsen i fd Majelden påbörjades i slutet av 1940-talet och färdigställdes i sin helhet på 1950-talet. Efter år 1960 har ett mindre antal småhus tillkommit. 1986 färdigställdes 86 lägenheter på fd Ramstorpsskolans tomt. Stora sammanhängande grönområden är utmärkande för stadsdelen. Det största rekreatiomsområdet är Berga hage, som är skogsbevuxen och relativt kuperad. Ytterligare ett grönområde finns utmed Tinnerbäcken. Stadsdelen är svagt trafikerad.

Bebyggelsen består till övervägande del av flerbostadshus. Inom stadsdelen fanns vid årsskiftet 2006/07 totalt 834 lägenheter varav 78 % i flerbostadshus. Flerbostadshusen har en mycket stor andel smålägenheter.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 1 419 personer. År 1965 var folkmängden 2 630 personer och därefter har en kraftig utglesning ägt rum.

Ett fåtal arbetstillfällen finns inom Ramshäll. Den största arbetsplatsen är Care Service BM AB.

Stadsdelen saknar grundskola. Pandion Omsorg har integrerad särskola för elever i årskurs 4-9. Skolan har även fritidsverksamhet. Det finns vid halvårsskiftet 2007 2 förskolor, en av dessa har förskoleklassverksamhet samt öppen fritidsverksamhet.

Det finns ett servicehus med 36 servicelägenheter för pensionärer i stadsdelen och 6 platser för dagvård.

Inom stadsdelen finns en dagligvarubutik. Därutöver har invånarna förhållandevis nära till service i stadskärnan.

Vimanshäll

Vimanshäll är en stadsdel med varierande bebyggelse sydost om Linköpings centrum. Den omfattar de tidigare stadsdelarna Vimanshäll och Ånestad samt en del av Majelden. En mer omfattande utbyggnad påbörjades på 1940-talet inom främst Majelden och det egentliga Vimanshäll. Utbyggnaden fortsatte på 1950-talet inom Ånestadsområdet. Under 1960- och 1970-talet har några mindre småhusområden tillkommit. Därefter har byggandet av nya bostäder i stort sett avstannat. Tillgången på grönytor är god. Friytorna bildar fina stråk med gång- och cykelvägar. Vimanshäll är relativt trafikskyddat med undantag av Söderleden, som

delar av stadsdelen. Det är förhållandevis nära till Övningsområdet och Vidingsjö motionscentrum.

Bebyggelsen rymde vid årsskiftet 2006/07 totalt 1 531 lägenheter, varav 71 % i småhus. Fyra femtedelar av bostadsbeståndet tillkom före år 1960. Därefter har mindre kompletteringar med i huvudsak småhus gjorts. En viss sanering har skett främst inom gamla Vimanshäll. Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 3 436 personer. År 1960 var folkmängden 6 336 personer.

Den största arbetsplatsen är Ånestadsskolan.

Hagbyskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. årskurs 6 och Ånestadsskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. år 9. Båda skolorna erbjuder skolbarnsomsorg. Hagbyskolan har även sarskola från år 1-9, medan Ånestadsskolan har sarskola för år 7-9. Vid halvårsskiftet 2007 finns 2 förskolor, 2 fritidshem, 2 öppna fritidsverksamheter samt enskild barnomsorg inom området,

Servicelägenheter för pensionärer saknas inom stadsdelen.

Stadsdelen saknar kommersiell service men invånarna har relativt nära till Berga och Johannelunds centrum.

Hejdegården

Hejdegården är en centralt belägen stadsdel. Största delen av bebyggelsen har tillkommit före år 1950. Under 1970- och 1980-talet har endast ett fåtal lägenheter byggts. Stadsdelen är liten till ytan och rymmer inga stora friytor. Trädgårdarna ger ändå grönska åt stadsdelen.

Befintliga grönområden är koncentrerade till Västra Strandpromenaden utmed Stångån. Det är ett fint promenadområde, som invånarna bäst kan nå. Det gäller även Berga hage i Ramshäll som man kan ta sig till via en tunnel under Brokindsleden.

Bebyggelsen domineras av flerbostadshus och inom stadsdelen fanns vid årsskiftet 2006/07 1 304 lägenheter, varav 88 % i flerbostadshus. Efter 1950 har två femtedelar av bostadsbeståndet tillkommit och byggts som kompletteringar. Under 1996-97 tillkom 60 lägenheter, medan 40 lägenheter tillkom i kv Hägern 1999.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 2 017 personer. År 1960 var folkmängden 3 509 personer. Utglesningen var som störst under 1960-talet och har sedan avtagit.

Arbetsstillfällena inom Hejdegården är få. Den största arbetsplatsen är Plustjänster i Linköping AB följt av Mol AB och OKQ8 Braskens bro.

Det finns ingen grundskola inom stadsdelen. Vid halvårsskiftet 2007 bedrivs en förskola i området.

Stadsdelen saknar servicelägenheter för pensionärer.

Inom stadsdelen finns 2 dagligvarubutiker. Därutöver har invånarna förhållandevis nära till service inom stadskärnan.

Tannefors - Råberga

Tannefors är en centralt belägen stadsdel och omfattar de gamla stadsdelarna Kungsberget, Råberga och gamla Tannefors. De senare byggdes till största delen ut på 1930-talet och Kungsberget under 1940-talet. Inom stadsdelen finns ett stort antal arbetsplatser, bl a Saab AB, kommunens största företag med norra Europas största flygindustri. Stadsdelen är mycket stor till ytan. Tillgången på grönområden är begränsad. En stor del av ytan upptas av Saabs flygfält och arbetsområden. Befintliga och föreslagna arbetsområden omfattar idag 213 ha, varav ca 185 ha utnyttjas. Bostäderna är koncentrerade till västra delen vid Stångån. Utmed Stångån finns Östra Strandpromenaden, ett fint promenadområde. Stadsdelen gränsar i norr mot Stångebro sportfält, där dock Norrköpingsvägen utgör en trafikbarriär. I norr ligger ett område med koloniträdgårdar. Linköpings flygplats är belägen i östra delen av stadsdelen. Ett hotell färdigställdes och öppnades 2002 i kv. Palmen.

Bebyggelsen består till övervägande del av flerbostadshus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 3 002 lägenheter, varav 86 % i flerbostadshus. Tre fjärdedelar av bostadsbeståndet tillkom före 1950. Under 1950- och 1960-talen gjordes en del kompletteringar, medan nytillskottet av lägenheter har varit måttligt under 1970- och 1980-talet. Från 1990 och framåt har det tillkommit bostäder genom komplettering av bebyggelsen inom befintligt bostadsbestånd. Flerbostadshusen är till stor del mindre hus med skilda ägandeförhållanden, vilka har en hög andel smålägenheter. Andelen hushåll med en boende är hög.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 4 471 personer. År 1960 var folkmängden 8 346 personer. Därefter skedde en kraftig utglesning.

Antal arbetstillfällen inom området uppgick 2006 till 6 765. Huvuddelen av arbetstillfällena i Tannefors finns inom tillverkningsindustrin. Den helt dominerande arbetsplatsen är SAAB AB. Andra stora arbetsplatser är CSC Sverige AB, Utbildning Tannefors och Bodycote AB.

Kungsbergsskolan har utbildning från förskoleklass t.o.m. år 9 medan Tanneforsskolan har utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6. Båda skolorna erbjuder skolbarnsomsorg. Tanneforsskolan har även skolbarnsomsorg för 10-12 åringar. Specialskolan Språksam är Sveriges största kommunala skola för elever med avvikande tal- och språkutveckling i åldersgruppen 3 till 16 år. Språksam innefattar förskola, grundskola samt skolbarnsomsorg och verksamheter finns både på Tanneforsskolan och på Kungsbergsskolan. I området finns även Slussensskolan för barn i behov av särskilt stöd. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 6 förskolor, varav 4 är privata utförare. Vidare finns det 2 fritidshem samt 2 öppna fritidsverksamheter.

Tannefors har ett servicehus med 33 servicelägenheter samt ålderdomshemmet Kvarnbacken med 42 platser. Ny vårdcentral öppnade i kv. Kulan vid årsskiftet 2003/2004.

Längs Nya Tanneforsvägen finns ett väl utvecklat affärsstråk. Inom stadsdelen finns 2 dagligvarubutiker, varav en med bank i butik. Vidare finns postombud och apotek.

Västra stadsdelar

(Lambohov, Mjärdevi, Universitetsområdet/Västra Valla, Djurgården, Ryd, Tift, Skäggetorp,)

Lambohov

Lambohov är en förortsstadsdel under utbyggnad söder om universitetsområdet. De första lägenheterna blev klara under 1979. En fortsatt utbyggnad mot öster och sydost är för närvarande mest aktuell. Söder och sydost om stadsdelen finns områden lämpliga för friluftsliv, bland annat motionsspår.

Under 2004 tillkom 110 lägenheter och bostadsbebyggelsen rymde vid årsskiftet 2006/07 totalt 3 002 lägenheter (inkl studentlägenheter), varav 63 % i flerbostadshus. Upplåtelseformerna är integrerade i vissa områden. Andelen småhus med 5 rum eller större är mycket hög.

Befolkningen har ökat kontinuerligt och folkmängden uppgick 2006-12-31 till 7 383 personer. År 1980 var folkmängden 960 personer.

De flesta arbetstillfällena finns inom skolan och äldreomsorgen. De största enskilda arbetsplatserna är Slestadsskolan och Änggårdsskolan samt Sectra AB.

Slestadsskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. år 6. Även Änggårdsskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. år 6, där förskoleklasserna är integrerade med den övriga verksamheten. Båda skolorna erbjuder särskild undervisning. Barnomsorgsverksamhet bedrivs vid halvårsskiftet 2007 i 18 förskolor, 5 av dem i privat regi. Området erbjuder även 3 fritidshem, 2 öppna fritidsverksamheter samt dygnetruntomsorg. Emrikssonska skolan är en friskola med undervisning från förskoleklass t.o.m. år 9.

Det finns ett servicehus med 62 servicelägenheter och 13 gruppbofästelser inom stadsdelen.

Lambohov har en mindre centrumbildning med en dagligvarubutik, biblioteksfilial, apotek, postombud samt församlingslokaler. Vårdcentral med specialistmottagningar, distriktssköterskemottagning och barnavårdscentral finns. Det finns även en fritidsgård. Ytterligare en dagligvarubutik finns inom stadsdelen.

Mjärdevi

Mjärdevi omfattar Linköpings golfbana samt forskningsindustriområdet sydväst om golfbanan. Stadsdelen bildades genom delning av stadsdelen Västra Valla i samband med förändringen av stadsdelsindelningen år 2000. Inom forskningsindustriområdet, som öppnades 1984, pågår utbyggnad. Fullt utbyggt kommer detta område att omfatta cirka 60 ha. Mjärdevi Center är färdigställt och rymmer kontor.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 4 personer.

Kommunal service samt bank, apotek och dagligvarubutik saknas. En personalkooperativ förskola finns dock inom stadsdelen.

Inom Mjärdevi Science Park arbetar idag ca 5000 personer inom 230 olika företag. De största arbetsplatserna är Ericsson AB, IFS AB och Flextronics International Sweden AB. Företagscenter finns inom stadsdelen.

Universitetsområdet/Västra Valla

I samband med förändring av stadsdelsindelningen delades stadsdelen Västra Valla och den nya stadsdelen Mjärdevi bildades. Samtidigt flyttades gränsen mot Östra Valla något mot

öster. Västra Valla omfattar efter förändring av stadsdelsindelningen år 2000 universitetsområdet med statliga verk. I den östra delen av Västra Valla finns Valla fritidsområde, kolonistugeområde samt Valla Folkhögskola. Linköpings Universitet färdigställdes i mitten av 1970-talet, men flera utbyggnader skedde under 1980-talet och under slutet av 1990-talet. Inom Valla fritidsområde finns ett stort antal anläggningar, såsom ridhus, minigolf, skidbacke, fågeldammar, en större lekplats, en minidjurpark samt lantbruks-, vagns- och järnvägsmuseum.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 8 personer, varav de flesta bor i anslutning till Valla folkhögskola (ingår ej i bostadsstatistiken).

Inom området finns 3 035 arbetstillfällen, huvuddelen inom näringsgrenen ”Utbildning och forskning”. De största arbetsplatserna är Linköpings Universitet, Totalförsvarets Forskningsinstitut, Alcontrol AB samt Statens Väg- och Transportforskningsinstitut.

Kommunal och landstingskommunal service samt post, bank och dagligvarubutik saknas.

Djurgården

Djurgården ingår i det gamla övningsområdet som förvärvades av kommunen från staten när regementet las ner i slutet av 1990-talet. Större delen av området ligger söder om Lambohovsleden, men en del finns även en del norr om leden. Området är i princip obebyggt bortsett från ett antal f.d. militärbyggnader och Linköpings skyttecentrum.

Service saknas i området.

Jägarvallen

Jägarvallen begränsas i nordväst av Malmens flygplats, i sydost av riksväg 34 och i övrigt av jordbruksmark. Tillgången på promenad- och strövområden är begränsade.

Villasamhället har huvudsakligen byggts ut under åren 1930-1970. Därefter avstannade utbyggnaden i stort sett helt. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 147 lägenheter, varav ett flerbostadshus.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 396 personer. År 1970 var folkmängden 459 personer.

De största arbetsplatserna är APC Elinstallören AB, Linpro AB och ProCell i Linköping AB. Orten saknar grundskola. Inom Jägarvallen finns en förskola.

Orten saknar dagligvarubutik och annan kommersiell och kommunal service. Bibliotekets bokbuss kommer dock en gång varannan vecka.

Ryd

Ryd är en förortsstadsdel i västra delen av staden. Den består av tre klart avgränsade områden, Rydskogen i öster, ett småhusområde i nordvästra delen och ett större område med flerbostadshus och stadsdelscentrum i den sydvästra delen. Utbyggnaden av stadsdelen påbörjades under andra hälften av 1960-talet och färdigställdes i sin helhet 1974. Utbyggnaden blev tidsmässigt mer koncentrerad än för andra jämförbara stadsdelar, t ex Skäggetorp och Ekholmen. Under 1990 och 1995 färdigställdes ca 300 resp ca 130 nya studentlägenheter (genom påbyggnad). Under 1999 tillkom 22 lägenheter i kv. Osthylvn. Trots den något monotona bebyggelsen kan Ryd sägas ge ett luftigt och grönt intryck. Rydskogen, som kan nås av samtliga invånare utan trafikbarriärer, är ett stort promenad- och

strövområde, attraktivt även för befolkningen i andra stadsdelar. Där finns elljusspår, fotbollsplan och en bågskyttebana.

Bostadsbebyggelsen domineras av flerbostadshus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 3 672 lägenheter, (inkl studentlägenheter), varav 89 % i flerbostadshus. Därutöver finns 1 790 studentrum.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 7 856 personer. År 1965 var folkmängden endast 28 personer.

Mer än hälften av arbetstillfällena inom stadsdelen finns inom näringsgrenen "Vård och omsorg" och "Utbildning och forskning". De största arbetsplatserna är Utbildning Ryd, servicehuset och Landstinget i Östergötland.

Det finns 2 grundskolor med utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6 i stadsdelen, Björnkärsskolan och Solhagaskolan. Båda skolorna erbjuder skolbarnsomsorg. Rydsskolan är grundskola med utbildning för årskurs 7-9 och särskola. Barnomsorgsverksamhet bedrivs vid halvårsskiftet 2007 i 7 förskolor. I området finns också 2 fritidshem, en öppen fritidsverksamhet samt 5 familjedaghem.

Servicehus med 34 servicelägenheter för pensionärer samt 21 vårdbostäder finns i centrum. Vårdcentral med distriktssköterskemottagning, specialistmottagningar samt barnavårdscentral finns i stadsdelen.

Inom stadsdelen finns Kulturcentrum med fritidsgård. I Ryds centrum finns huvuddelen av stadsdelens kommersiella och offentliga service samlad med folktandvård, apotek, postombud samt dagligvarubutik med bank i butik. Ytterligare två dagligvarubutiker finns inom stadsdelen.

Skäggetorp

Skäggetorp är en förortsstadsdel, med ett större stadsdelscentrum, i nordvästra delen av staden. Omkring mitten av 1960-talet påbörjades utbyggnaden av HSBs område och Nygård i södra delen av Skäggetorp. Dessa delområden färdigställdes i sin helhet i slutet av 1960-talet. Då påbörjades utbyggnaden i västra stadsdelen och där pågick utbyggnaden fram till år 1976. Under 1970-talet byggdes Ullevi ut och 1971 stod Skäggetorps Centrum klart. Under år 1986 färdigställdes 72 lägenheter i flerbostadshus intill Skäggetorps centrum. Trafikstörningarna är små eftersom Nygårdsvägen går i en slinga runt Skäggetorp. Stadsdelen har jämfört med andra stadsdelar dålig tillgång på grönområden och grönytor, men är relativt välförsedd med bollplaner och lekplatser. Invånarna har nära till Glyttinge friluftsbad och till Rydskogen. Ett område med koloniträdgårdar finns i anslutning till bebyggelsen i norra delen av området.

Bostadsbebyggelsen består nästan enbart av flerbostadshus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 4 492 lägenheter, varav en mindre del är bostadsrätter (HSB) och övriga hyresrätter. Skand. Property Assets (SPA) äger och förvaltar merparten av lägenhetsbeståndet i stadsdelen. Lägenhetsbeståndet i nordöstra delen av området ägs av Stångåstaden.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 8 385 personer. År 1965 var folkmängden endast 76 personer och var som störst 9 901 personer år 1979.

Enligt tabellpaketet för regional arbetsmarknadsstatistik (AMPAK 05) arbetade 92 % av de förvärvsarbetande utanför stadsdelen. De största arbetsplatserna är Nygårdsskolan och Rosendalsskolan.

Nygårdsskolan och Rosendalsskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. år 6. Båda skolorna erbjuder skolbarnsomsorg. Därutöver finns en muslimsk friskola, Dar Al Uloum, med undervisning från år 1-9. Skäggetorpsskolan har undervisning för år 7-9. Inom stadsdelen finns omkring halvårsskiftet 2007 12 förskolor, varav 2 är nattöppna. I området finns även 3 fritidshem samt en öppen fritidsverksamhet. Vidare har området 16 familjedaghem. Inom stadsdelen finns också en fritidsgård.

Inom stadsdelen finns ett servicehus med 35 servicelägenheter för pensionärer samt ålderdomshem och sjukhem med sammanlagt 65 platser.

Stadsdelscentrat, dit både den kommersiella och offentliga servicen är koncentrerad, är dimensionerat för ett upptagningsområde som är väsentligt större än Skäggetorp. Där finns vårdcentral med specialistmottagningar, distriktssköterskemottagning samt barnavårdscentral. Vidare finns svensk kassaservice, postombud, apotek, bank, dagligvarubutik, systembutik samt biblioteksfilial.

Norra stadsdelar

(Tornby, Steninge, Stångebro, Kallerstad, Mörtlösa, Gärstad)

Tornby

Tornby är ett arbets- och serviceområde med få bostäder. Arbetsområdet omfattar totalt 242 ha, varav huvuddelen utnyttjades vid halvårsskiftet 2006. Stadsdelen är stor till ytan och grönområden utgör en mycket liten andel. Det viktigaste området för rekreation är Nykvarnsparken vid Stångån. Utefter Stångån ligger även motorbåtshamnar.

Bostadsbebyggelsen utgörs av 3 småhus och 47 lägenheter i flerbostadshus varav 40 färdigställdes under 1998.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 104 personer.

Antalet arbetstillfällen uppgår till ca 7 600. Till de största arbetsplatserna hör Scan AB, ISS AB, PEAB AB, Arla Foods AB, Valeo Engine Cooling AB samt IKEA.

Skoldaghemmet Stångåskolan finns inom stadsdelen, övrig kommunal och landstingskommunal service saknas. Det finns dock en personalkooperativ förskola inom området.

Apotek samt 2 banker finns. Inom stadsdelen ligger även postens terminal med postservice. Nordvästra delen av Tornby har utvecklats till ett omfattande handelsområde med IKEA sammanbyggt med köpcentrumet IKANO, ICA-Maxi, Coop Forum, El-Giganten, SIBA, Biltema, Willys m fl. En tredjedel av arbetstillfällena inom Tornby finns inom näringsgrenen Handel och kommunikationer.

Steninge

Området består av ett verksamhetsområde norr om Industrigatan mellan Vasastaden och Stambanan som är helt utnyttjat.

Service saknas i området.

Stångebro

Inom området finns Cloetta Center, Stångebro ishall, bandy arena, Racket center, fotbollsplaner, basebollplan mm.

Service saknas i området.

Kallerstad

Kallerstad är ett arbetsområde med få bostäder. Bostäderna intill Ljungstedtska skolan tillkom till största delen före 1930. Stadsdelen är stor ytmässigt, men endast ca hälften av marken är exploaterad. I samband med förändringen av stadsdelsindelningen 2000 genomfördes vissa gränsjusteringar av Kallerstad. Inom stadsdelen finns Stångebro sportfält med bl a tennishall, ishall, konstfrusen bandybana, bollplaner och från hösten 2004 en ny evanemangshall (Cloetta Center).

Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 34 lägenheter. Bostadsbebyggelsen utgörs helt av småhus. Tre fjärdedelar av bostäderna tillkom före 1930. Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 58 personer. År 1960 var folkmängden 377 personer. Befolkningsminskningen beror bl a på att bostäder försvann i samband med utbyggnaden av Anders Ljungstedts gymnasium.

Till de största arbetsplatserna i området hör Tekniska Verken, Stadspartner AB och Rejmes.

Kommunal och landstingskommunal service samt post, bank, apotek och dagligvarubutik saknas inom stadsdelen.

Mörtlösa

Området består till största del av ett obebyggt jordbruksområde. Den enda bebyggelsen som finns i området är Kallerstad Gård och Överskottsbolagets lokaler. Utgrävning av en lertäkt pågår. Täktillståndet gäller fram till år 2012.

Service saknas i området.

trafikplats byggs ut för att möjliggöra en direkt avfart norrut mot Gärstad och Ekängen.

Gärstad – Distorp - Stångån

Vid Gärstadsverket tillverkas värme från avfall som räcker till uppvärmningen av motsvarande 25 000 villor per år. Här finns också ett avfallsdeponi och en återvinningsstation.

Inom området ligger också Lecas anläggning, där tillverkningen av lättklinker äger rum.

Mellan E4 bron och Stångåmynningen finns kanotklubb, segelbåtshamn, stugområdet Långa Lisa samt jollebåtsklubb.

Service saknas i området.

Östra stadsdelar **(Torvinge, Köpetorp, Hackefors, Tallboda)**

Torvinge

I Torvinge finns ett småindustriområde som byggdes ut under 1970-90- talet. Service saknas i området.

Köpetorp

Två stora lagerlokaler finns i Köpetorp uppförda under 1970-talet.

Hackefors

Hackefors består av två fristående delar, dels det äldre stationssamhället Hackefors och dels småhusområdena Skonberga och Vårgård intill Stångån som tillkom i början av 1970-talet. Ett arbetsområde omfattande 88 ha, varav ca 45 ha tagits i anspråk, finns inom stadsdelen. Tillgången på grönområden är god. Bebyggelsen blandas med grönytor, som bildar stråk med promenad- och cykelvägar. Stadsdelen gränsar mot Stångån med dess slussar. Vid ån finns också Hjulsbrobadet. I nordvästra delen av stadsdelen finns motionsområdet Åbysäcken. Bebyggelsen domineras av småhus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 inom stadsdelen 578 lägenheter, varav 95 % i småhus. Av dessa tillkom drygt hälften under 1970-talet. Under 1980- och 1990-talet tillkom ingen ytterligare nyproduktion av bostäder i större omfattning. Under 2002 skedde utbyggnad med ca 20 småhus inom Vårgård.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 1 605 personer. År 1970 var folkmängden 670 personer och fördubblades därefter under en femårsperiod.

De största arbetsplatserna inom stadsdelen är ISS AB, Industrikompetens i Östergötland AB och Servistik AB.

Hjulsbroskolan är en grundskola med utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6. Till skolan hör fritidshem samt öppen fritidsverksamhet. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 3 förskolor, en av dem är privat utförare.

I området finns lägenheter för vårdboende samt boende för dementa (Landeryds vårdbostäder). Vidare kommer bokbussen varannan vecka. Dagligvarubutik saknas inom stadsdelen.

Tallboda

Förortsstadsdelen Tallboda ligger mellan nya och gamla E4:an. Trots detta finns relativt goda möjligheter att nå grönområden. Förutom parkmarken inom stadsdelen finns ett motionsområde i östra Malmskogen.

Tallboda har karaktär av villasamhälle. Någon större utbyggnad av stadsdelen påbörjades inte förrän på 1950- och 1960-talen. Då tillkom ca 20 % av bostadsbeståndet. Omkring tre fjärdedelar av bostadsbebyggelsen har tillkommit under 1980- och 1990-talen. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 1 018 lägenheter, varav ca 69 % i småhus. Inom Malmskogen finns en stor industrimarksreserv. Vid halvårsskiftet 2005 fanns ca 125 ha befintliga och föreslagna arbetsområden.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 2 632 personer. Under 1960-talet tredubblades befolkningen och 1970 uppgick den till 965 personer. Befolkningsutvecklingen var också

mycket positiv under 1980- och 1990-talet tack vare lägenhetstillskott. Under 1980-talet skedde nästan en fördubbling av befolkningen.

Den största arbetsplatsen är Utbildning Tallboda/Rystad som även innefattar förskolor, familjedaghem och fritidsgård. Torvinge industriområde inom stadsdelen Kallerstad ligger strax söder om Tallboda Centrum.

Tallbodaskolan har grundskoleutbildning från år 4-6. Ekdungeskolan har utbildning för förskoleklass t.o.m. år 3 samt erbjuder skolbarnsomsorg. Rystad skola lades ned efter vt 2003. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 8 förskolor, en öppen fritidsverksamhet samt 7 familjedaghem. Tallboda fritidsgård bedriver ungdomsverksamhet samt skolbarnsomsorg för 10-12 åringar.

Inom stadsdelen finns dagligvarubutik med postombud och fritidsgård. Bokbussen kommer en gång i veckan.

Södra stadsdelar

Berga

Berga ligger i södra delen av staden och började byggas ut norr om Söderleden under slutet av 1950-talet. I början av 1960-talet fortsatte utbyggnaden och under en relativt kort tidsrymd på 1960-talet byggdes hela stadsdelen ut. Berga har stora sammanhängande grönområden med gång- och cykelstråk. Längs Tinnerbäcken, som rinner genom stadsdelen, finns stora friytor för promenad, lek och rekreation. Övningsområdet väster om stadsdelen kan också utnyttjas som rekreationsområde. Invånarna har även nära till Vidingsjö motionscentrum.

Bebyggelsen består till övervägande del av flerbostadshus. Totalt fanns vid årsskiftet 2006/07 2 994 lägenheter, varav 83 % i flerbostadshus. Småhusen består till största delen av rad- och kedjehus som är upplåtna med äganderätt. Flerbostadshusen ligger samlade i grupper i den norra och västra delen av Berga. Andelen lägenheter i flerbostadshus med 3 r o k är betydligt högre jämfört med kommunen totalt.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 6 130 personer. År 1960 var folkmängden 495 personer, men var som störst 8 994 personer år 1968. Därefter har en utglesning ägt rum.

Antalet arbetstillfällen i Berga är relativt få. Den största arbetsplatsen är Bäckskolan.

Bäckskolan bedriver undervisning från förskoleklass t.o.m. år 5 samt har skolbarnsomsorg. Berga skola är en skola med undervisning för elever år 6-9. Båda skolorna bedriver särskoleundervisning och det finns även en specialgrupp för ungdomar med Aspergers syndrom. Lillgårdsskolan är en fristående skola med undervisning från förskoleklass t.o.m. år 6 och erbjuder också verksamhet för skolbarnsomsorg. Inom stadsdelen finns det 5 förskolor, 2 fritidshem varav en är privata utförare. Vidare finns 3 familjedaghem. Servicelägenheter för pensionärer saknas inom stadsdelen, men det finns 64 lägenheter för vårdboende.

Berga har en väl utvecklad service med bl a ett stadsdelscentrum. Där finns vårdcentral med bl a, specialistmottagningar, distriktssköterskemottagning och barnavårdcentral samt folktandvård. Vårdcentralen betjänar områdena Berga, Ramshäll, Vidingsjö, Vimanshäll med

omgivande landsbygd. I stadsdelscentrum finns också postombud, apotek och dagligvarubutik samt invid centrum fritidsgård.

Vidingsjö

Vidingsjö är en förortsstadsdel i södra utkanten av staden. Småhusområdet i den norra delen byggdes ut under andra hälften av 1960-talet. År 1974 påbörjades utbyggnaden av Stångåstadens småhusområde i den sydöstra delen och HSB:s flerbostadshusområde i den sydvästra delen. Det förra avslutades 1977 och det senare 1978. Bostadsområdet Haninge, söder om Haningeleden, som färdigställdes under 1989 ingår i stadsdelen.

Vidingsjö är en av Linköpings grönaste stadsdelar. De största grönområdena är Rävskullen, som har skidbacke, och ett område i södra delen. Friytorna bildar stråk för gång- och cykelvägar, skyddade från trafik. De stora trafiklederna går i yttre kanten av stadsdelen. Dessutom gränsar Vidingsjö till Övningsområdet, lämpligt som strövområde, och Vidingsjö motionscentrum, som utnyttjas av invånare från hela centralorten. En mängd anläggningar finns här, såsom skidspår, elljusspår, tennisbanor, skidlift samt bollplaner.

Bostadsbebyggelsen rymde vid årsskiftet 2006/07 totalt 1 862 lägenheter, varav 54 % i flerbostadshus. Nästan all bebyggelse har tillkommit efter år 1960. Andelen smålägenheter i flerbostadshusen är mycket låg.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 4 254 personer. År 1965 var folkmängden 39 personer.

Huvuddelen av arbetstillfällena inom stadsdelen finns inom barn- och äldreomsorgen. Den största arbetsplatsen är Vidingsjöskolan.

Vidingsjöskolan har undervisning från förskoleklass t.o.m. år 6 samt har integrerad särskoleundervisning. Skolan erbjuder också skolbarnsomsorg. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 5 förskolor, ett fritidshem och en öppen fritidsverksamhet. I området finns ett grannskapshus samt 9 servicelägenheter för yngre handikappade. Det finns även distriktssköterskemottagning.

Stadsdelen har 2 dagligvarubutiker varav en med postombud. Bokbussen kommer varannan vecka.

Johannelund

Johannelund var den första utpräglade förortsstadsdelen som byggdes i Linköping. Utbyggnaden skedde under huvudsakligen 1950- och 1960-talen. Stadens första stadsdelscentrum tillkom i samband därmed. I och med förändringen av stadsdelsindelningen 2000 överfördes bostadsområdet Jakobsdal från Johannelund till stadsdelen Hjulsbro.

Johannelund har god tillgång på friytor. De största grönområdena finns utmed Stångån och vid Johannelunds centrum. Mellan Stångån och Brokindsleden finns cykel- och promenadvägar, fotbollsplaner samt kolonistugeområdena Emmalund och Ådala. Därutöver finns motionsområdet Åbsäcken inom stadsdelen Hackefors på andra sidan Stångån.

Bebyggelsen domineras av flerbostadshus. Inom stadsdelen fanns vid årsskiftet 2006/07 totalt 3 302 lägenheter, varav 90 % i flerbostadshus. På 1950-talet påbörjades utbyggnaden av Stångåstadens, HSBs och Riksbyggens områden och dessa var i stort sett färdigställda år 1960. På 1960-talet tillkom ett större flerbostadshusområde samt en begränsad del av

småhusen. Huvudparten av småhusen har producerats på 1970-talet. Tillskottet av nya lägenheter var måttligt under 1980-talet. Under 1998 färdigställdes ett 50-tal lägenheter inom kv Tomten.

Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 4 977 personer. Folkmängden var som störst 6 669 personer år 1965.

De största arbetsplatserna är Aleris Äldreomsorg AB AB, Nya Munken AB och Östergötlands Läns Landsting.

Nya Munken är en friskola med undervisning för årskurs 7-9. En annan friskola, Trilobiten (Montessori), erbjuder utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6. Skolbarnsomsorg erbjuds också. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 6 förskolor, varav fem är i privat regi. Vidare finns det ett fritidshem samt ett familjedaghem.

Ett servicehus med 15 lägenheter samt 16 lägenheter för vårdboende finns inom stadsdelen. I Johannelunds centrum finns vårdcentral med specialistmottagningar, distriktsköterskemottagning samt barnavårdscentral. I området finns även fritidsgård, biblioteksfilial, apotek och 2 dagligvarubutiker, varav en med postombud.

Ekholmen

Ekholmen ligger i södra utkanten av staden och utbyggnaden påbörjades omkring år 1960 med småhusområdet i Fredriksberg. Den stora utbyggnaden av flerbostadshus påbörjades i slutet av 1960-talet och avslutades 1974. Därefter producerades till största delen småhus med äganderätt och omkring 1980 var stadsdelen i stort sett färdigbyggd. I kvarteret Råknestickan färdigställdes dock ca 100 hyreslägenheter under år 1983. En mindre komplettering med bostäder vid Blästad gård färdigställdes under 1991. Stadsdelen har stora grönområden, varav det största med bl a fotbollsplaner finns nära Ekholmens centrum. Invånarna har också nära till Vidingsjö motionscentrum. Vid Ekholmsskolan finns Fun Skatepark, nordens första utomhusskatepark i betong.

Inom stadsdelen fanns vid årsskiftet 2006/07 totalt 3 344 lägenheter, varav 66 % finns i flerbostadshus.

Befolkningen uppgick 2005-12-31 till 6 429 personer. År 1960 var folkmängden 119 personer, men var som störst 7 177 personer år 1980.

Huvuddelen av arbetstillfällena finns inom näringsgrenen "Vård och omsorg". De största arbetsplatserna är Åleryds sjukhem, Ekholmsskolan samt Attendo Care.

Blästadsskolan har utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6. På skolan finns även en grundsärskola samt en teckenförskola för Östergötlands döva och hörselskadade barn för år 1-9. Fredriksbergsskolan erbjuder utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6 samt RH-verksamhet, dvs klasser för elever med funktionshinder med upptagningsområde Östergötlands län. Båda skolorna erbjuder skolbarnsomsorg. Ekholmsskolan har utbildning för år 7-9, skolan erbjuder även RH-klasser. Inom stadsdelen finns 7 förskolor vid halvårsskiftet 2007. Vidare finns det 2 fritidshem, varav en i privat regi, samt dygnetruntomsorg.

Servicelägenheter för pensionärer samt vårbostäder finns. Ekholmens vårdcentral, som betjänar området Ekholmen, Hjulsbro, Ullstämman, Sturefors, Bestorp, Hackefors och Brokind med omgivande landsbygd, finns invid Blästadsskolan. Därutöver finns ett sjukhem i Åleryd. Ekholmen har en väl utvecklad service med ett större stadsdelscentrum. Där finns folktandvård samt vårdcentral med bl.a. distriktssköterskemottagning, specialistmottagningar och barnavårdscentral. I stadsdelscentrum finns också apotek, systembolag, postservice, bank och 2 av stadsdelens dagligvarubutiker. En fritidsgård samt biblioteksfilial finns inom stadsdelen.

Hjulsbro

Hjulsbro ligger i sydöstra delen av staden utmed Stångån. Fram till slutet av 1960-talet byggdes Hjulsbro ut relativt långsamt och var länge en från staden skild tätort. Stadsdelen omfattar förutom den tidigare tätorten Hjulsbro även Kvinneby och Möjetorp. I samband med förändringen av stadsdelsindelningen 2000 överfördes bostadsområdet Jakobsdal från stadsdelen Johannelund till Hjulsbro.

Tillgången på grönområden inom stadsdelen är god. Parkerna bildar stråk med gång- och cykelvägar. I Kvinneby finns ett motionsspår. Invånarna har även förhållandevis nära till Vidingsjö motionscentrum.

Bebyggelsen består till övervägande del av småhus. Totalt fanns vid årsskiftet 2005/06 1 763 lägenheter, varav 73 % i småhus. I Kvinneby började under slutet av 1960-talet utbyggnaden av ett större flerbostadshusområde med både hyres- och bostadsrätt. Samtidigt startade utbyggnaden av småhusområden i större skala. Under 1970-talet har två femtedelar av bostadsbeståndet tillkommit. Under 1989 påbörjades utbyggnaden av stadsdelen inom Möjetorpsområdet. Samma år färdigställdes bostadsområdet Jakobsdal.

Befolkningen uppgick 2005-12-31 till 4 893 personer. År 1960 var folkmängden 962 personer och ökade sedan kraftigt, särskilt under 1970-talet. Efter år 1979 minskade befolkningen successivt men ökade åter från mitten av 1990-talet.

De största arbetsplatserna är ålderdomshemmet Ekbacken och Kvinnebyskolan.

Kvinnebyskolan är en grundskola med utbildning från förskoleklass t.o.m. år 6 samt har fritidsverksamhet. Inom stadsdelen fanns vid halvårsskiftet 2006 7 förskolor, varav en är nattöppen. Bland dessa finns en föräldrakooperativ och en personalkooperativ förskola. Ålderdomshemmet Ekbacken har 53 platser. Inom Möjetorpsområdet finns ett grannskapshus till vilket 17 servicelägenheter för pensionärer samt 21 lägenheter för vårdboende och dementa är kopplade.

I området finns en dagligvarubutik samt postservice.

Ullstämman

Ullstämman är en förortsstadsdel i södra utkanten av staden. Utbyggnaden inom stadsdelen påbörjades under år 1989. Rekreatiomsområden i form av skogs- och hagmark finns i omedelbar anslutning till bebyggelsen. Landeryds golfbana ligger också nära stadsdelen. Vid årsskiftet 2006/07 fanns totalt inom Ullstämman 473 bostäder, varav 67 % i småhus. Tre fjärdedelar av bostäderna tillkom under 1990-talet. Befolkningen uppgick 2006-12-31 till 1 363 personer. År 1990 var folkmängden 185 personer.

Enligt tabellpaketet för regional arbetsmarknadsstatistik (AMPAK 05) var 98 % av de förvärvsarbetande utpendlare. De allra flesta arbetstillfällena finns inom barn- och äldreomsorgen. Den största arbetsplatsen 2005 var Ullstämman omsorg.

Ullstämman skola lades ned efter vårterminen 2005. Inom stadsdelen finns vid halvårsskiftet 2007 2 förskolor. Vidare finns det en friskola, Pandion, för barn med särskilda behov. Det finns ett grannskapshus dit 26 servicelägenheter är kopplade.